

Obijt Gildas Circa An. d.
983. æt. 90.

GILDÆ

AB OSO

CVI COGNOM-

mentum est sapien-

tis, de excidio & conquestu Britan-
niæ, ac flebili castigatione in reges,
principes, & sacerdotes epistola, ve-
tustissimorum exemplariorû auxilio,
non solum a mēdis plurimis vi-
cata, sed etiam accessione eorû,
quæ in prima editione a
Polydoro Vergilio re-
secta erant, multi-
pliciter aucta.

(*)

1567.

Londini excudebat

Ioannes Daius. Extat etiam parisijs
1576

Cum priuilegio Regia Maie-
statis per decennium.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and the quality of the scan.

1867

The first extra...

...

AD MATTHÆ.

um Cantuariensem Archiepiscopum totius Angliæ primate[m],
et dominū suū, Ioannis Iosse-
lini præfatio.

NCIDI NV.
per (humanissime do-
mine) tua quidē auto-
ritate usus, in duos ve-
teres codices Gilda
Britonis, quorum al-
ter literarum notis valde peregrinis
& ab usu nostro iamdiu alienis
(quippe amplius sexcentis hinc an-
nis scriptus) ad bibliothecam Au-
gustinensem Cantuaria olim perti-
nuit: alter quidem multo recentior
& scriptura non æquē diligenti (qui
tamē minimum ab illo altero discre-
pat) fuit olim Glastoniensis canobij,
at iam est cuiusdam generosi iuris-
periti Cantiani solius & proprius.
Hos ut contuli cum Gilda, quem Po-
lydorus sub prelo emisit iā annis hinc

A.ij.

elap-

Forte Lambardus
intelligit

PRÆFATIO.

elapsis quadraginta duobus deprehēdi, vel defuisse Polydoro vera, integra, & accuratè descripta exemplaria quæ sequeretur: vel ipsum Polydorum (pace tua dixerim) non exhibuisse nobis hunc autorem cum bona religione & fide. Nam per codices, quos dico mihi visos, reperio planè multa quæ desunt in impresso Gilda, tū eorū quæ sunt auctoris propria, tum maximè sacrorum testimoniorum, quæ ab ipso etiā auctore ad correctionem suæ gentis hic adducuntur. Ut interim taceam, & ipsum Polydorum non accusem, quod auctoris verba quamplurimis in locis mutarit, nōnulla resecuerit, quadam alio ordine locarit, cum ex parte hoc se iure potuisse facere exemplo veterum castigatorem, qui hanc sibi facultatem permiserant, confirmat. Verum præter hanc nimiam libertatem mutandi verborum & ordinis, quo planè factum est, ut eadem auctoris

PRÆFATIO.

authoris sententia in verbis & ordine non maneat (ut facile comparatione facta constabit) quasdam sententiarum particulas de suo inserit, & sacra scripturarum testimonia, quæ retinet, non omnia reponit iisdem verbis, quibus reperit: sed ex his quædam locat desumpta è scripturarum lectione, quam vulgò (sed falso) veterem dicimus, quam temporibus Gildæ in ecclesia non extitisse publico usu receptam per omnes scripturarum libros, certum quidem erit lectori quingentis locis in hoc tam exiguo libello in medium prolatis, quæ paucis quidem verbis cum vulgata lectione conveniunt. Hæc cum animadverterem, & dolerem tanti presbyteri, tam antiqui, etiam gentilis nostri, imo priscorum Britonum gentilis tam utile & fructuosum monumentum, quod Christianis gentibus omnibus seculis salutaris admonitio esse potest, qua vindictam di-

A.ij.

uinam

PRÆFATIO.

uinam caueant exemplo calamito-
rum Britonum, qui dei spreta re-
ligione, contempta obedientia, suis
peccatis & impijs affectibus inser-
uendo patriam amiserunt, adeo mē-
dosē in manibus hominum versari,
nihil mihi potius fuit, quam ut de-
nuò emitterem, vel maximē quod au-
toritate tua, penes quem est mihi im-
perandi potestas, ad hoc ipsum ani-
matus fuerim. Itaq; cognoscant lec-
tores illis nunc exhiberi Gildam ita
castigatum mendis sublatis, ut non
solum verba, sed & integras planē
sententias, atque adeo integra folia
suis locis restituerim. Atqui hoc
totum feci autoritate tantum vete-
rum exemplariorū adiutus, nequa-
quam mihi libertatem permittens,
ex ingenio ut quicquam mutem de
ordine, vel auferā de verbis et sen-
tentijs. Hæc de operis castigatione:
sed iam ad ipsum auctore veniamus.
Is ex Britannis parentibus ortus
ante

PRÆFATIO.

ante mille annos claruit celebris sue
gentis vel Presbyter, vel Episcopus
(nam hos frequenter hic suos vocat)
et illi veteri Scotorum atq; Picto-
rum doctori Columbano equalem,
ac potius paulo antiquiorem putem.
Tradit enim Beda Columbanum de
Hybernia venisse in Britannia ver-
bum Dei prouincijs septentrionaliū
Pictorum predicaturum anno incar-
nationis dominica quingentesimo sex-
agesimo quinto, regnante apud illos
Bridio filio Meilochon rege poten-
tentissimo, et tum fuisse natum annos
quinq; et quadraginta. At Gildas
iam egit annum ætatis sue sexagesi-
mum tertium. Quod ita constat:
Natus est (ut sibi ipsi dat testimo-
nium) anno, quo Britanni secundo
prelio dimicabant cum Saxonibus
ad Badonicum montem. Hic annus
erat (ipso etiā teste) quadagesimus
quartus a primo Saxonum aduentu,
scilicet humane salutis nonagesimus
A.iiij.   quar-

PRÆFATIO.

quartus supra quadringētesimū. Nō
itaq; verum est quod perhibet To-
lydorus, floruisse Gildam sub Pcla-
gio pontifice Romano, qui factus pō-
tifex anno *Messie* quingentesimo
octogesimo secundo, obiit pontifex an-
no quingentesimo nonagesimo primo.
Verum quacunq; atate vel ubicunq;
vixerit, certè constat fuisse illum
insignem inter Britones doctorem,
a deo illis datum, cui non immeritò
ascribitur nomen sapientis (*Gildas*
enim sapiens cognominatur) qui non
periculose vanis commendationibus
palpet genti suæ, sicuti nimium hoc
est in more historicorum omnium,
maximè cū rerum gestarum in sua
gente publici præcones esse velint, &
ea quæ incolis potius quam deo grata
annotare curent: sed salubriter per
omnia tempora discurrens tam præ-
terita quam sua, prodit impietatem,
iniustitiam, periuriam, adulteria, ho-
miciidia, perfidiam, scelera suæ gen-
tis.

PRÆFATIO.

tis, quo presentes ad sanitatem reuocet, et deo ac Christo ex vera pœnitentia reconciliet. In quo non modo plebi, sed ne ipsis quidem iudicibus, principibus, regibus, imo nec presbyteris & episcopis parcit. Multus quidem est in citandis scripturarum testimonijs, quasi his solis (postpositis hominibus) contentus, ut hic unus exemplo nobis esse possit illius quod extat apud Bedam de Britonum et Scotorum doctoribus, maxime Columbano (de quo iam mentio facta est) & eius discipulis. De Columbani (inquit) vita & verbis nonnulla a discipulis eius feruntur scripta haberi. Verum qualiscunq; fuerit ille, nos hoc de illo certum habemus, quod reliquit successores magna continentia, ac diuino amore, regulariq; instituto insignes, in tempore quidem summa festiuitatis dubios circulos sequentes, utpotè quibus longe ultra orbem positus nemo

PRÆFATIO.

*Doctores
Christiano-
rum Scoto-
rum, et Bri-
sonum ea tā
sum serua-
bāt ante Au-
gustinū mo-
nachum, qua
deus in scrip-
turis praci-
pit.

nemo Synodalia paschalis obseruan-
tia decreta porrexerat, * tantum ea,
qua in prophetis, euangelicis, et a-
postolicis libris discere poterant pie-
tatis & castitatis opera diligenter
obseruantes. Hac sancta quidem re-
ligione hunc fuisse de quo loquimur
sapientem ut ea tantum essent illi
cura, qua in sacris literis a deo pra-
scribuntur, nemo homo inficiabitur,
qui semel illum perlegerit, & mihi
sanè videtur uniuersum scriptura
corpus memoria complexus esse. Est
tamen autor, quod solum in eo deplo-
ramus, paulò intellectu obscurior ob
confusam verborum, qua per sepe a
suo loco malè transferuntur, strustu-
ram, ob prolixas, qua penè ubiq; oc-
currunt legenti, periodos: in quibus
singulis non prius se respirare pati-
tur, quàm permulta, qua vel ex a-
bundanti ingenio, vel sollicita cogi-
tatione se illi offerant, uno verbo-
rum circuitu definiat ac terminet.

Quo

Distinctiones illae quae
per hunc quendam vultum
ducentur in uerborum con-
structionem ut ostendat
quod, neque laqueis
facile capi et intelligi
possunt.

PRÆFATIO.

*Quo igitur oratio aliquandó Paulo
prolixior aut per hyperbaton passim
obscurata planior fieret, & verbo-
rum connectio manifestior animad-
verteretur tum clausulas recté dis-
tingendas, tum complures sententia-
rum particulas veluti parentheses
(quibus remotis semper manebit
sensus integer) semicirculis inclu-
dendas curauimus, annotationibus
etiam alicubi ad illustranda diffi-
cilia loca una cum numeris ad in-
dicandas scripturas, tam eas ad
quas autor persæpe alludit, quam
quas ad verbum recitat, margini
appositis. Quò etiam non lateat lec-
torem quid quouis in loco sit a Po-
lydoro rescissum in sua editione, id
omne in hac nostra semper includi-
mus in huiusmodi notis [ ]. Quod si
id excedat unū, duo, tria, aut plura
folia (ut sæpe fit) visum est etiam de
eo pramonere lectorem paucis verbis
è regione loci in margine positis. Ve-
rum*

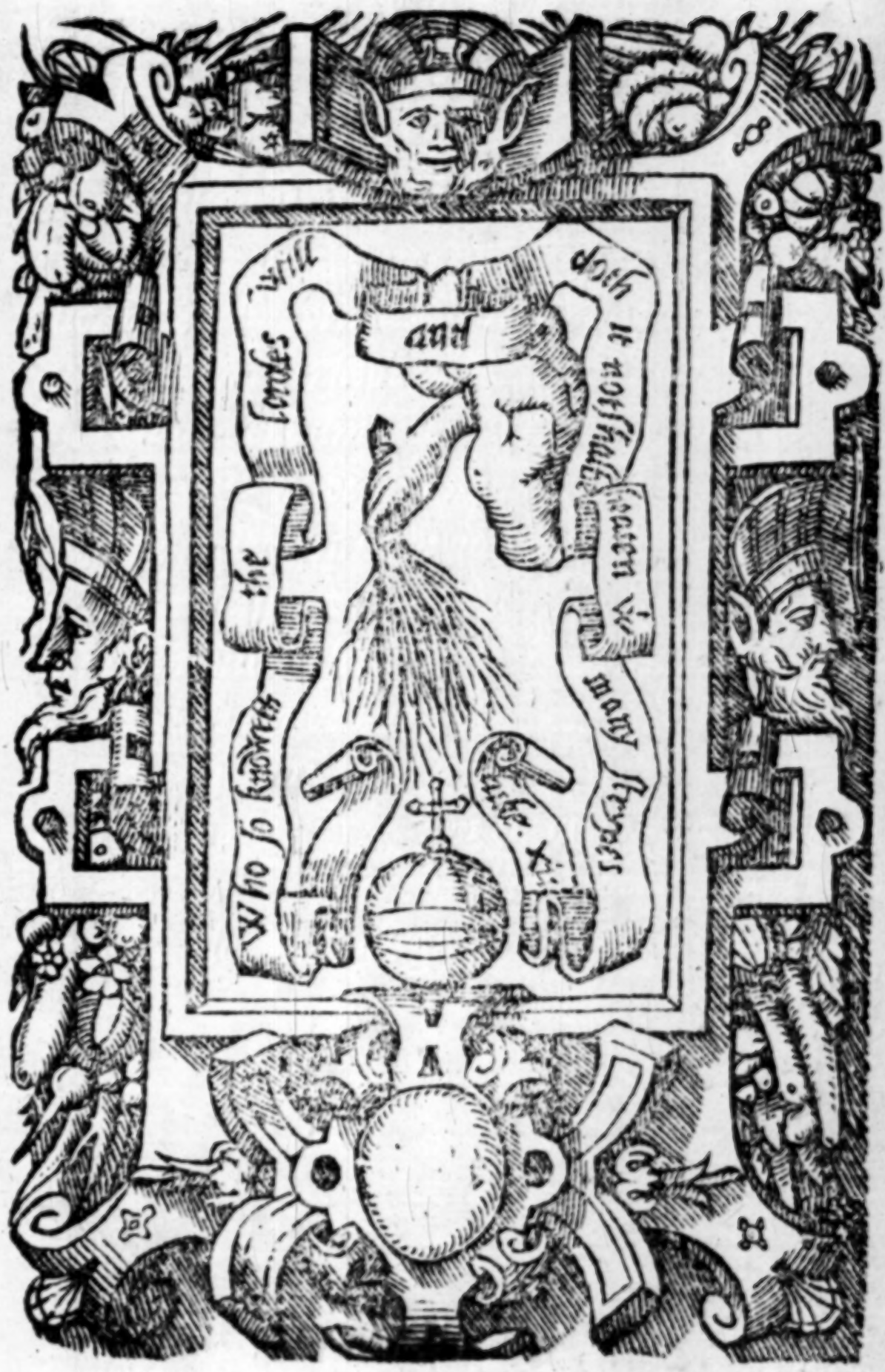
PRÆFATIO.

*rum quicquid sit, quod ipse præstiti,
quo iam secundo Gildas prodit in
lucem & castigatius & plenius, su-
perest (amplissime domine) ut id to-
tum tibi acceptum referatur, quo
imperante ipse onus in me suscepi:
quin etiam procurante mihi et vetu-
ustos codices, & quandoq; id auxi-
lij, quo facilius inter se codices con-
ferrem, factum ut mihi labor
minus cum molestia fuerit.*

*Christus te sibi &
ecclesie sue diu
conseruet.*

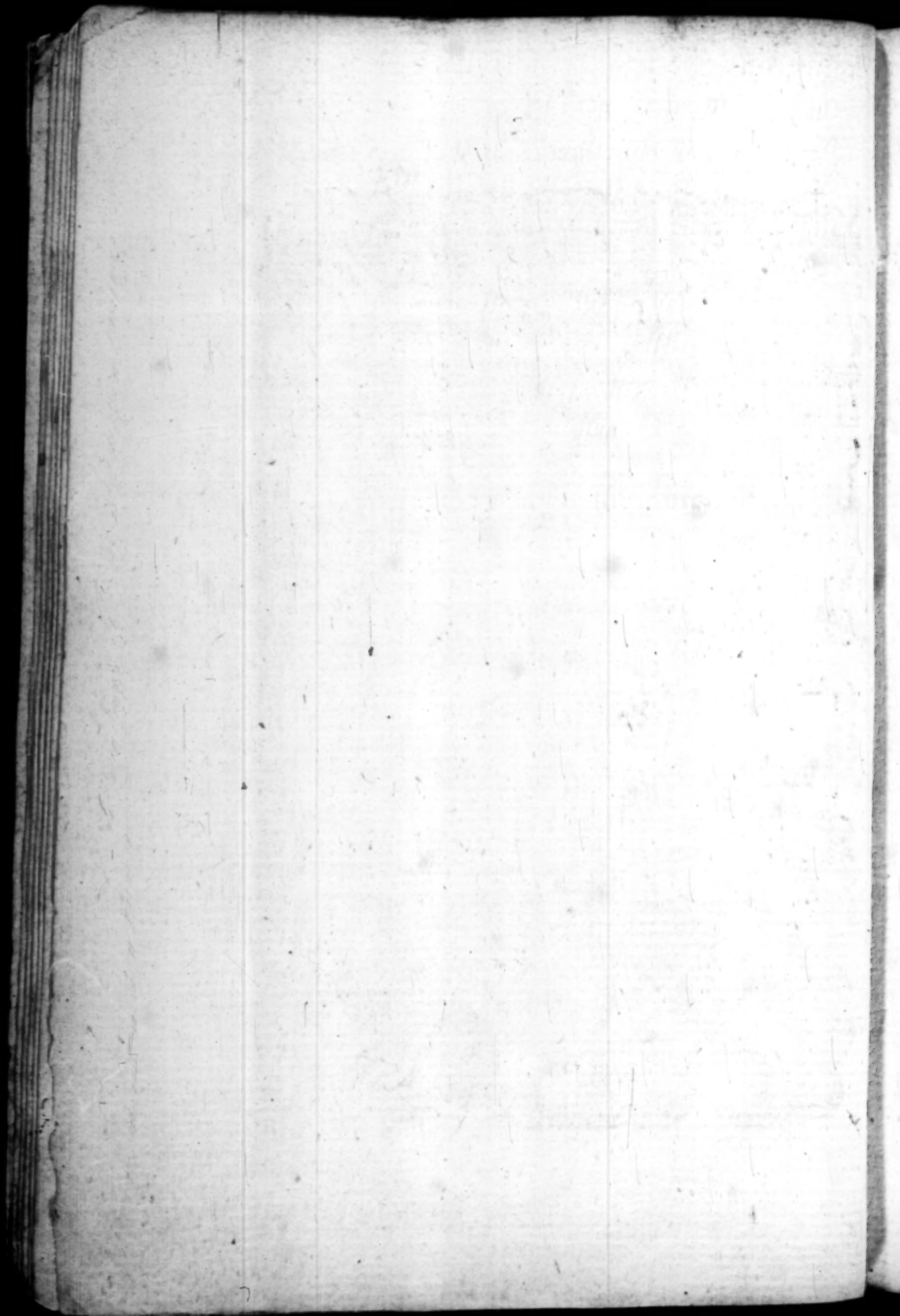
*Tui studiosus cliens do-
mesticus Ioan. Ioselinus.*

iti,
in
u-
o-
no
i:
u-
i-
n-

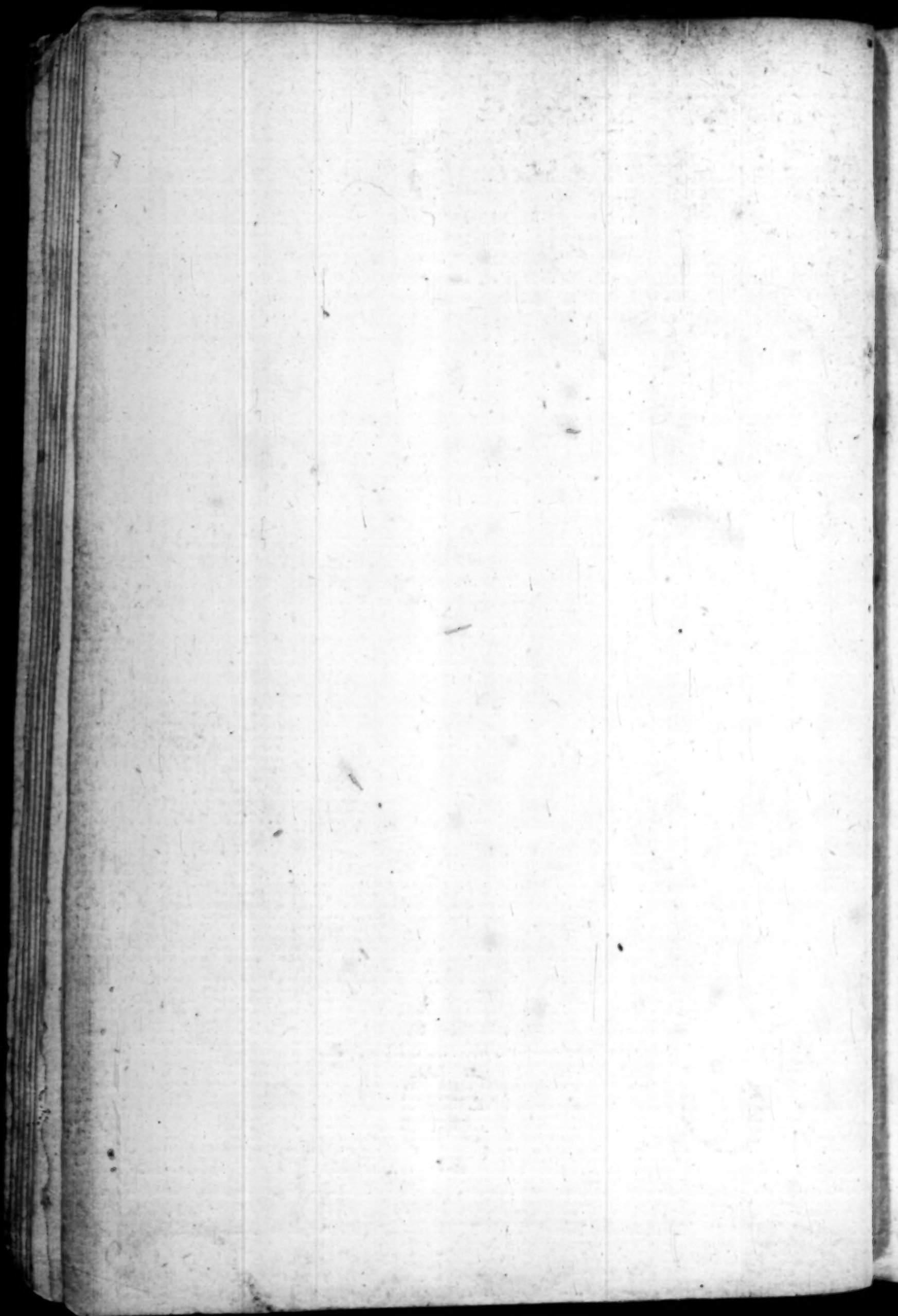
7

IN H A C Epistola
quicquid deflen-
do potius quam
declamādo vili li-
cet stylo, tamē be-
nigno fuero pro-
secutus, ne quis me affectu cun-
ctos spernātis, omnibusūe me-
lioris (quippè qui commune
bonorum dispendium malo-
rumq; cumulum lachrymosis
quærelis defleam) sed condo-
lentis Patriæ incommoditati-
bus miserisq; eius ac remediis
condelectantis edicturum pu-
tet: quia non tam fortissimorū
militum enunciare trucidis belli
pericula mihi statutū est, quā
desidioforū. Silui (fateor) cum
immēso cordis dolore (vt mihi
renum scrutator testis est Do-
minus) spatio bilustri tempo-
ris, vel eo amplius prætereun-
tis imperitia, sicut & nunc vna
cū vilibus me meritis inhiben-

B.i.

tibus

Prologus Gildæ.

Attende hoc
verbū (Lege-
bam) semper
intelligendū,
vsque dū per-
uenias ad ini-
tiū proximæ
clausulæ: Vis
debam. &c.

* Num. 20. 12.

* Leuit. 10. 1.

* Num. 14. 28.

& 26. 65. 31.

32. 10.

* Exo. 14. 22.

* Exo. 16. 14.

* Exo. 17. 6. &

Num. 20. 8.

* Exod. 17. 11.

* Num. 21. 6.

* Num. 14. 45.

& Deut. 1. 44.

* Num. 11. 1. &

16. 35.

* Ios. 3. 16.

* Ios. 6. 20.

* Ios. 7. 21. &

24.

tibus, ne qualem cunq; admo-
nitiunculam scriberem. Lege-
bam nihilominus admirandū
legislatorē ob vnius verbi du-
bitationem, terram *desidera-
bilē non introiisse: filios Sacer-
dotis *alienum admouendo al-
tari ignem citò exitu perijisse:
populū verborum Dei præua-
ricatorē *sexcentorum milium
(duobus exceptis veracibus) &
quidem Deo charissimū (quip-
pè cui iter leuissimè stratū *pro-
fundi glarea maris rubri, cibus
*cælestis panis, pot⁹ nouus *ex
rupe viator, acies inuicta *ma-
num sola intensa erectio fu-
erit) *bestiis, *ferro, *igni per
Arabie deserti sparsim cecidisse:
post ingressum ignotæ ac si
*Iordanis portæ, *urbisq; ad-
uersa mœnia solis tubarū clan-
goribus iussu Dei subruta: *pal-
liolū auriq; parum de anathe-
mate præsumptum multos stra-
uisse,

uisse: * Gabaonitarum irritum
 fœdus (calliditate licet extor-
 tum) nonnullis intulisse exitiū:
 ob peccata hominum queru-
 las sanctorum Prophetarū vo-
 ces, & maximè Ieremiæ rui-
 nam ciuitatis suæ * quadruplici
 plangentis alphabeto. Vide-
 bamq; etiam nostro tempore,
 vt ille defleuerat: * *Solam sedisse*
urbem viduā, antea populis plenam,
gentium dominam, Principem pro-
uinciarum sub tributo fuisse factā
 (id est Ecclesiam) * *obscuratū au-*
rum, coloremq; optimum mutatum
 (quod est verbi Dei splēdorem)
 * *Filios Sion* (id est, sanctę matris
 Ecclesię) *inclytos & amictos auro*
primo, amplexatos fuisse sterco-
 ra. Et quod illi intollerabiliter
 vtpote præcipuū, mihi quoque
 licet abiecto vtcunque ad cu-
 mulum doloris crescebat, dum
 ita eosdem statu prospero vi-
 uentes egregios luxerat vt di-

* 2 Sam. 21. 16

* hoc est, quia
 tutor lamenta-
 tionibus, quā
 rū singule li-
 terarum se-
 rie in hebrais
 eo alphabeto
 sunt scriptæ.

* Thren. 1. 16

* Thren. 4. 16

* Thren. 4. 16

Prologus Gilda.

*Thren. 4. 7. ceret: *Cādiore*s* Nazarei eius ni-
ue, rubicundiores ebore antiquo, Sap-
phiro pulchriores. Ista ego & mul-
ta alia veluti speculū quoddam
vitæ nostræ in Scripturis vete-
ribus intuens conuertebar e-
tiam ad nouas, & ibi legebam
clarius, quæ mihi forsitan antea
obscura fuerāt cessante vmbra
ac veritate firmitus illucescen-
te. Legebam (inquam) Domi-
num dixisse: *Non veni nisi ad o-
nes perditas domus Israël. Et è con-
trario: *Filij autē regni huius eycis
entur in tenebras exteriores: ibi erit
fletus & stridor dentiū. Et iterum:
*Non est bonū tollere panem filiorū,
& mittere canibus. Itemq;: *Ua
vobis Scribæ & Pharisei hypocrite.
Audiebam: *Multi ab Oriēte &
Occidente veniunt & recumbent cū
Abraham, Isaac, & Iacob in regno
cælorū. Et è diuerso: *Et tunc di-
cam eis: Discite à me operarij ini-
quitatis. Legebā: *Beata steriles,

& vbera quæ non lactauerunt. Et
 e cōtrario: * Quæ parata erant, in-
 trauerunt cum eo ad nuptias: postea
 venerunt & reliquæ virgines dicen-
 tes: Domine, Domine aperi nobis.
 Quibus responsum fuerat: Nō
 noui vos. Audiebam sanè: * Qui
 crediderit & baptizatus fuerit, sal-
 uus crit: qui autem non crediderit
 condemnabitur. Legebā Apostoli
 voce * Oleastri ramū bonæ oli-
 uæ insertum fuisse: sed à socie-
 tate radicis pinguedinis eius-
 dem, si non timuisset sed alta fa-
 peret, excidendum. Sciebam
 misericordiam Domini, sed &
 iudicium timebam. Laudabam
 gratiam, sed redditionem vni-
 cuiq; secundum opera sua ve-
 rebar. Oues vnius ouilis dissi-
 miles cernens, meritò beatissi-
 mum dicebā Petrum ob Chri-
 sti integram confessionem, at
 Iudam infœlissimū, propter
 cupiditatis amorē: Stephanum
 B.iii, glo-

* Malt. 25. 10.

* Mat. 16. 16.

* Rom. 11. 17.

Prologus Gilda.

*Act. 4. 32.

*Act. 5. 9.

*Exod. 4. 22.

gloriosum ob martyrij palmā,
sed Nicolaum miserū propter
immundæ hæresios notam. Le-
gebam certè: ** Erāt illis omnia cō-*
munia : sed & quod dictum est:
* Quare cōuenit vobis tentare spiri-
tum Dei ? Videbam è regione
quantū securitatis hominibus
nostri temporis , acsi non esset
quod timeretur , increuerat.
Hęc igitur & multo plura, quæ
breuitatis causa omittēda de-
creuimus, cum qualicunq; cor-
dis cōpunctione attonita men-
te sæpius voluens : si inquā pe-
culiari ex omnibus nationibus
populo, semini regali , gentiq;
sanctæ (ad quam dixerat: ** Pri-*
mogenitus meus Israël) eiusq; Sa-
cerdotibus, Prophetis, Regib⁹
per tot secula, Apostolo mini-
stro, membrisque illius primiti-
uæ Ecclesiæ Dominus non pe-
perit cū à recto tramite de-
uiarint : quid tali huius atra-
men-

mento ætatis facturus est, cui
 præter illa nephanda immani-
 aq̃ue peccata, quæ communi-
 ter cum omnibus mundi scele-
 ratis agit, accidit etiam illud
 veluti ingenuitū quid & indele-
 bile insipientiæ pondus & leui-
 tatis ineluctabile. Quid? (mi-
 himet aione miser) *tibi veluti
 cōspicuo ac summo doctōri ta-
 lis cura committitur vt obstes
 iētibus tam violenti torrentis,
 & contra hunc inolidorum sce-
 lerum funem per tot annorum
 spatia interruptè lateq̃ue pro-
 tractum serues depositum tibi
 creditum? Et; Taceas, alioquin
 hoc est *dixisse pedi, Speculare,
 & *manu fatere. Habet Britan-
 nia *rectores, habet *specula-
 tores. Quid tu nugando muti-
 re disponis? Habet (inquam)
 habet, si non vltra, non citra
 numerum. Sed quia inclinati
 tanto pondere sunt pressi, id-

Hæc inducit
 ex persona es-
 orum quos
 corripit.

* dixisse pes
 di. i. frustra
 dixisse.

* manu fatere
 prouerbialis
 oratio, vt ma-
 nu docere. i.
 aperte & pers-
 picue docere.

* Rectores. i.
 Reges, Princi-
 pes, & Iudi-
 ces.

* Speculato-
 res. i. Episco-
 pos & Presby-
 teros. Nā con-
 tra hos scribit
 sequentem
 hanc episto-
 lā increpati-
 onum plenam.

Prologus Gildæ.

circo spatium respirandi non habent. Praoccubabant igitur se mutuò talibus obiectionibus, vel multo his mordationibus, veluti condebitoribus sensus mei. Hi non paruo (vt dixi) tēpore (*cū legerim tempus esse loquendi & tacendi) & in quadam acsi angusta timoris porticu luctabātur. Obtinuit, vicitq; tandem aliquādo Creditor: Si non es inquiens talis audaciæ, vt inter veridicas rationalis secundæ à nuntijs deriuationis creaturas non pertimescas libertatis aureę decenti nota inuri, affectum saltem intelligibilis asinæ eatenus elinguis non refugito spiritu D E I afflata, nolentis se vehiculum fore t̃iarati magi deuoturi populum Dei, quæ in angusto maceriæ vinearum resolutum eius attriuit pedem, ob id licet verbera hostiliter senserit, cuiq;
Ange-

Condebitoribus,
i. participes
sensus mei.

*Eccles. 3. 7.

Creditor. i.
Deus.

f. hominum,
qui proximi
Angelis Dei
sunt nuntii.

Historia Baa-
lam & eius
Asinæ.
Num 22. 23.

Angelum cœlestem ensem vacuam vagina habentem, atque contrarium (quem ille cruda stoliditate cæcatus nō viderat) digito quodammodo, quamquam ingrato ac furibundo & innoxia eius latera contra ius fasque cædenti demonstravit. In zelo igitur domus Domini, sacrae legis, seu cogitatum rationibus, vel fratrum religiosi precibus conatus nunc persoluo debitum multo tempore antea exactum, vile quidē, sed fidele (vt puto) & amicale quibusque egregijs Christi tyronibus, graue verò & importabile apostatis insipientibus.

Quorū priores (ni fallor) cum lachrymis fortē quæ ex DEI charitate profluunt, alij cum tristitia (sed quæ de indignatione & pusillanimitate deprehensa cōscientiæ extorquetur) illud excipient*. Sed ante pro-

B.v. mis-

* A principio sequētis libri succincte prosequitur Gilda hæc capitula numero: 26. eo ordine quo hic simul enumerat, antequam ingreditur principalem causam.

Prologus Gilda.

missum Deo volēte pauca. 1. de
situ. 2. de contumacia. 3. de sub
iectione. 4. de rebellionē. 5. Itē
de subiectione ac diro famula-
tu. 6. de religione. 7. de perse-
cutione. 8. de Sanctis Martyri-
bus. 9. de diuersis hæresibus.
10. de tyrannis. 11. de duabus
gentibus vastatricibus. 12. de
defensione. 13. itemque vasta-
tione. 14. de secunda vltione.
15. tertiaque vastatione. 16. de
fame. 17. de epistolis ad Agi-
tium. 18. de victoria. 19. de sce-
leribus. 20. de nuntiatis subito
hostibus. 21. de famosa peste.
22. de consilio. 23. de sæuiore
multo primis hoste. 24. de vr-
bium subuersione. 25. de reli-
quijs. 26. de postrema pa-
trię victoria, quę tempo-
ribus nostris Dei nutu
donata est, dicere
conamur.

Bri-

Britannia insula in extre-
tremo ferme orbis li-
mite circium occidē-
temque versus diuina
(vt dicitur) statera terræ totius
ponderatrice librata: ab Afri-
co boreali propensius tensa axi
octingentorum in longo mili-
um, ducentorum in lato spaci-
um (exceptis diuersorum pro-
lixioribus promontorium tra-
ctibus, quæ arcuatis oceani si-
nibus ambiuntur) tenens: cu-
ius diffusiore & (vt ita dicam)
intransmeabili vndiq; circulo
absque meridianæ freto plagæ
(quo ad Galliam Belgicam na-
uigatur) vallata duorum ostijs
nobilium fluminum Thamesis
ac sabrinæ veluti brachiis (per
quæ eidem olim transmarinæ
delitiæ ratibus vehebantur) ali-
orumque minorū meliorata:
bis denis, bisque quaternis ci-
uitatibus, ac nonnullis Castel-
lis,

*I. De sua
Insula.*

Sēper ad par-
ticipia huius
clausule intelo-
lige verbum
(est) .s. est li-
brata, est tēsa,
est vallata, est
meliorata, est
decorata, est
ornata, est
irrigua.

In hac descri-
ptione Britā-
niæ Beda ex
parte sequitur
Gildam.

Prologus Gilda.

lis, murorum, turrium ferratarum, portarū, domorum (quarū culmina minaci proceritate porrecta in edito forti compage pangebantur) munitio-
nibus non improbabiliter instructis decorata : campis late
pansis, collibusq; amœno situ locatis præpollenti culturę ap-
tis, montibus alternandis animalium pastibus maximè con-
venientibus (quorum diuersorum colorum flores humanis
gressibus pulsati, non indecentem seu picturā eisdem impri-
mebat) electa veluti spōsa mo-
nilibus diuersis ornata: fontibus lucidis, crebris vndis ni-
ucas veluti glareas pellētibus,
pernitidisq; riuus leni murmu-
re serpentibus, ipsorumq; in
ripis accubantibus suavis sa-
poris pignus prætēdentibus, &
lacubus frigidum aquę torren-
tem viue exundātibus irrigua.

2. Hęc

2. Hęc erecta ceruice & mēte ex quo inhabitata est, nunc Deo, interdum ciuibus, nonnunquā etiam transmarinis Regibus & subiectis ingrata confurgit.

2. De cōtin-
macia gen-
tis.

Quid enim deformius, quidq; iniquius potest humanis ausibus vel esse, vel intromitti negotium, quā Deo timorem, bonis ciuibus charitatem, in altiore dignitate positis absq; fidei detrimento debitum denegare honorē, & frangere diuino sensui humanoq; fidem, & abiecto cœli terræq; metu proprijs adinventionibus aliquem & libidinibus regi? Igitur omittens priscos illos communesq; cum omnibus gentibus errores, quibus ante aduentum Christi in carne omne humanum genus obligabatur adstrictum, nec enumerans patriæ portēta, ipsa diabolica penē numero Ægyptiaca vincen-
tia

Prologus Gilda.

Quæ fuerit antiquorum Britonum religio ante adventum Christi in gentili deorum cultu, memoratur a Julio Cesare, sed maxime a Diodoro Siculo lib. 5. Cap. 9.

tia (quorum nonnulla lineamentis adhuc deformibus intra vel extra deferta mœnia solito more rigentia teruis vultibus intuemur) neque nominatim inclamitans mōtes ipsos aut colles, vel fluuios olim exitiales (nunc verò humanis vsibus utiles) quibus diuinus honor à cæco tunc populo cumulabatur: & tacens vetustos immanium tyrannorum annos, qui in alijs longè positis regionibus vulgati sunt (ita vt Porphyrius rabidus oriëntalis aduersus Ecclesiam canis dementiæ suæ ac vanitatis stylo hoc etiã adnecteret: *Britannia, inquit, fertilis Prouincia tyrannorum*) illa tantum proferre conabor in medium, quæ temporibus Imperatorum Romanorum & passa est, & alijs intulit ciuibus, & longè positis mala: quantum tamen potuero, nō tam ex scriptis

ptis patrię, scriptorũmue monumētis (quippe quæ vel si qua fuerint, aut ignibus hostiũ exusta, aut ciuium exulum classe longius deportata nõ compa-
reant) quam transmarina relatione quæ crebris irrupta intercapedinibus nõ satis claret.

3. Etenim reges Roman. cū orbis imperium obtinuissent, subiugatisq; finitimis quibusc; regionibus vel insulis orientē versus primā Parthorum pacē Indorum confinium (qua peracta in omni penē terra tum cessare bella) potioris famæ viribus firmassent, nõ *acies flammæ quodammodo rigidi tenoris ad occidentem cæruleo Oceani torrente potuit vel cohiberi, vel extingui: sed trās fretans insulæ parendi leges nullo ob-
sistente aduexit, imbellemque
populum sed infidelem, nõ tam
*ferro, igni, machinis (vt alias

3. De gentis
subiectione.

*acies flammæ
metaphora,
pro potentia
romana, quæ
non potuit
Oceano reprimi,
quin inuaderet insulā.

*vide Suetonium in Claudio. Cap. 17. & Orofium lib. 7. Cap. 6.

gen-

Prologus Gilda.

4. De rebellion.

*Britānia in
opem cespitē
vocat, quod
expers erat
vini & olei:
Nam absque
his Romani
non agebant,
ut paulo post
manifestus
patet.

* Hæc virilis
semina Bus
mura siue voa
dicia nomine
apud Dionem
Cassiu. 80000
Romanorum:
70000. apud
Tacitum, re-
gnante Nero-
ne, dicitur in-
teremisse.

gētes) quā solis minis vel iu-
diciorum concussionibus in su-
perficie tantum vultus (presso
in altū cordis dolore) sui obe-
dientiam proferentem edictis
subiugavit. 4. Quibus statim
Romam ob inopiā (ut agebāt)
*cespitis repedantibus, & nihil
derebellionē suspicantibus re-
ctores sibi relictos ad enūtiā-
da plenius vel cōfirmanda Ro-
mani regni molimina * Leæna
trucidavit dolosa. Quibus ita
gestis cum talia Senatui nunti-
arentur, & propero exercitu
vulpeculas (ut fingebat) subdo-
las vlcisci festinaret: non mili-
taris in mari classis parata for-
titer dimicare pro patria, neq;
quadratum agmen, neque dex-
trum cornu, alijs belli appa-
ratus in littore conseruntur,
sed terga pro scuto fugantibus
dantur, & colla gladijs (gelido
per ossa tremore corrente) ma-
nus-

nusq; vinciendæ muliebriter
 protéduntur: ita vt in prouer-
 bium & derisum longè lateque
 efferretur, quod non Britanni
 sunt in bello fortes, nec in pace
 fideles. 5. Ita q; multis Romani
 perfidorum cæsis, nonnullis ad
 seruitutem (ne terra penitus in
 solitudinem redigeretur) *mā-
 cipalibus reseruatis patria vi-
 ni oleiq; experte Italiam pe-
 tunt suorū quosdam relinquen-
 tes prepositos indigenarū dor-
 sis maltigias, ceruicibus iugū,
 *solo nonien Romanæ seruitu-
 tis hære facturos, ac non tam
 militari manu quàm flagris cal-
 lidam gentem maceratuos, &
 si res sic postulauisset, ensem
 (vt dicitur) vagina vacuum la-
 teri eius accommodatuos, ita
 vt non Britannia, sed Romania
 censeretur, & quicquid habere
 potuisset æris, argenti, vel auri
 imagine Caesaris notaretur.

5. De secun-
 da gentis
 subiectione.

*Mancipalis
 bus, id est
 mancipibus

*scilicet pro
 solo Brito-
 num vt dica-
 tur: solum
 Romanorum

Epistola Gilda.

6.

Polydorus
commutando
huius senten-
tiæ verba, &
verborum or-
dinem muta-
uit & sensum.
Est sane locus
perspicuus
quo iam
ostenditur
Britānos ab
ipso ortu E-
uangelij
Christianam
suscepisse fi-
dem, de quo
nihil extat a-
pud Bedā, qui
tamē alias ad
verbum solet
exprimere
Gildam.

7. *De perse-
cutione.*

6. Interea glaciali frigore ri-
genti insulæ, & velut longiore
terrarum secessu soli visibili nō
proximæ verus ille non de fir-
mamento solum temporali, sed
de summa etiam cœlorum arce
tempora cuncta excedente, v-
niuerso orbi præfulgidum sui
coruscum ostendens tempore
(vt scimus) summo Tiberij Cæ-
saris (quo absque vllō impedi-
mento eius propagabatur reli-
gio comminata Senatu nolēte
a * principe morte dilatoribus
militum eiusdem) radios suos
primum indulget (id est) sua
præcepta Christus. 7. Quæ licet
ab incolis tepidè suscepta sūt,
apud quosdam tamen integrè,
& alios minus vsq; ad persecu-
tionem Diocletiani tyrāni* no-
uennem : in qua subuersæ per
totum mundum sunt Ecclesiæ,
& cunctæ sacræ scripturæ, quæ
inueniri potuerunt in plateis

exustæ, & electi Sacerdotes gregis Domini cum innocentibus ouibus trucidati : ita vt ne vestigium quidem (si fieri potuisset) in nonnullis prouinciæ locis Christianæ religionis appareret, permansere. Tunc quanta fugæ, quantæ strages, quantæ diuersarum mortium pœnæ, quantæ apostatarum ruine, quantæ gloriosorum martyrum coronæ, quanti persecutorum rabidi furores, quantæ è contrario Sanctorum patientiæ fuere, ecclesiastica historia narrat: ita vt agmine denso certatim (relictis post tergum mundialibus tenebris) ad amœna cœlorum regna, quasi ad propriam sedem, tota festinaret Ecclesia. 8. Magnificauit igitur misericordiam suam nobiscum Deus, volens omnes homines saluos fieri, & vocans non minus peccatores, quàm eos qui se putant iustos, qui

8. De sanctis Britan-
num mar-
tyribus.

Epistola Gilda.

gratuito munere supradicto (ut
conijcimus) persecutionis tē-
pore, ne penitus crassa atrę no-
ctis caligine Britānia obfusca-
retur, clarissimos lāpades San-
ctorum martyrum nobis accē-
dit, quorum nunc corporū se-
pulturæ, & passionum loca, si
nō lugubri diuortio barbaro-
rum quamplurima ob scelera
nostra ciuibus adinherentur,
non minimum intuentiū men-
tibus ardorem diuinæ charita-
tis incuterent. Sanctum Alba-
num Verolamiensem, Aaron &
Iulium legionum vrbis Ciues,
cæterosq; vtriusq; sexus diuer-
sis in locis summa magnani-
mitate in acie Christi perstan-
tes dico. Quorum prior post-
quam charitatis gratia confes-
sorem persecutoribus infecta-
tum, & iam iamq; compre-
hendendum (imitans & in hoc
Christum animam pro ouibus
po-

De Albani &
sociorum
eius marty-
rio.

ponentem) domo primum, ac mutatis dein mutuo vestibibus occuluit & se discrimini in fratris supradicti vestimentis libenter persequendū dedit: ita Deo inter sacram cōfessionem cruoremq; coram impijs Romana tum stigmata cum horribili phantasia præferentibus placens signorū miraculis mirabiliter adornatus est, vt oratione feruenti illi Israeliticæ arenti vię minusq; trite (*stan-
*Ios. 3. 17.
te diu arca prope glareas testamenti in medio Iordanis canali) simile iter ignotum trans Thamesis nobilis fluuij alueū cum mille viris sicco ingrediens pede, suspensis vtrinq; modo præruptorū fluuiialib⁹ montium gurgitib⁹ aperiret, & priorem carnificē tanta prodigia videntē in agnum ex lupo mutaret, & vna secum triumphalem martyrij palmam sitire ve-

Epistola Gildæ.

Lege Bedam.
cap. 8. lib. 1.

* vide Bedā
cap. 8. lib. 1.
vbi habet hæc
Gildæ verba
parum immu-
rans.

hementius, & excipere fortius
faceret. Cæteri verò sic diuersis
cruciatibus torti sunt, & inau-
dita membrorum discriptione
lacerati, vt absque cunctamine
gloriosi in egregijs Hierusalem
veluti portis, martyrij sui tro-
phæa defigerent. Nam qui su-
perfuerant syluis ac desertis
abditisq; speluncis se occulta-
uere expectantes à iusto recto-
re omnium D E O carnificibus
seuera quandoq; iudicia, sibi
vero animarum tutamina. Igi-
tur bilustro supradicti turbi-
nis nec dum ad integrū exple-
to, emarcescētibusq; nece suo-
rum autorum nefarijs decretis
lætis luminibus omnes Christi
tyrones quasi post hyemalem
ac prolixam noctem temperi-
em lucemq; serenā auræ cœle-
stis excipiunt, * renouant Ec-
clesias ad solum vsque destru-
ctas, basilicas Sanctorum mar-
ty-

tyrum fundant, construunt, perficiunt, ac velut victricia signa passim propalant, dies festos celebrant, sacra mundo corde oreque conficiunt, omnes exultant filij gremio acsi matris ecclesie cofoti. 9. Mansit namque 9. *De diuersis haresibus.* hac Christi capitis membrorum consonantia suavis, donec Arriana perfidia atrox seu anguis transmarina nobis euomens venena fratres in vnum habitantes exitiabiliter faceret seiungi, ac sic quasi via facta trans oceanum omnes omnino bestiae ferae mortiferum cuiuslibet heresios virum horrido ore vibrantes letalia dentium vulnera patriae noui semper aliquid audire volenti, & nihil certe stabiliter obtinenti infigebant.

Habet Eutropius hoc tempore Constantinum in Britannia Imperatorem creatum fuisse.

10. Itemque tandem tyrannorum virgultis crescentibus, & 10. *De tyrannis.* in immanem syluam iam iamque erumpentibus insula nomen C.iiij. Ro-

Epistola Gilda.

Hoc factum
est circiter
annum do-
mini. 377.

Maximi ty-
rannidem
nota.

Romanum, nec tamen morem
legemq; tenens, quin potius
abijciens germen suæ plantati-
onis amarissimæ, * ad Gallias
magna comitante satellitū ca-
terua, insuper etiam imperato-
rijs insignibus (quæ nec decen-
ter usquam gessit) nō legitimè,
sed ritu tyrannico & tumultu-
ante initiatum milite maxi-
mū mittit. Qui callida primū
arte potius quàm virtute fini-
timos quosq; pagos vel pro-
uincias contra Romanum sta-
tum retia periurij mendacijq;
sui facinoroso regno adnectēs,
& vnā alarum ad Hispaniam,
alteram ad Italiam extendens,
& thronum iniquissimi imperij
apud Treueros statuens, tanta
insania in dominos debaccha-
tus est, vt duos Imperatores le-
gitimos, vnū Roma, alium re-
ligiosissima vita pelleret. Nec
mora, tam feralibus vallatus
auda-

audacijs apud Aquilegiam urbem capite nefando ceditur, qui decorata totius orbis capita regni quodammodo deiecerat.

* 11. Exin Britannia omni armato milite, militaribus copijs, rectoribus (licet immanibus) ingenti iuventute spoliata (quæ comitata vestigijs supradicti tyranni domum nusquam ultra redijt) & omnis belli usu penitus ignara duabus primum gentibus transmarinis vehemēter sævis scotorum à Circio, Pictorum ab aquilone calcabilis multos stupet gemetq; annos. 12. Ob quarum infestationem ac dirissimā depressionem legatos Romam cum epistolis mittit militarem manum ad se vindicandam lachrymosis postulationibus poscens, & subiectionem sui Romano imperio continuè tota animi virtute (si hostis longius

11. *De duabus gentibus vastatricibus.*

Multa quæ sequuntur ab hoc loco habet Beda ipsa Gildæ verbis cap. 12, lib. 1.

12. *De defensione.*

Britani a Scotis Pictisque infestati a Rom. auxiliū petunt.

Epistola Gilda.

arceretur) vouens. Cui mox de-
stinatur legio præteriti mali
immemor sufficiēter armis in-
structa. Quæ ratibus trans O-
ceanum in patriam aduecta, &
cominus cum grauibus hosti-
bus congressa, magnamq; ex
eis multitudinem sternens, &
omnes è finibus depulit, & sub-
iectos ciues tam atroci dilace-
ratione ex imminente captiui-
tate liberauit. Quos iussit con-
struere inter duo maria trans
insulam murum, vt esset arcen-
dis hostibus à turba instructus
terrori ciuibsq; tutamini.
Qui vulgo irrationabili absq;
rectore factus non tam lapidi-
bus quàm cespitibus nō pfuit.

13. *Iterū de
Castatione.*

id est Sani

13. Illa domum cum triumpho
magno & gaudio repedante illi
priores inimici ac si ambrones
lupi profunda fame rabidi sic-
cis faucibus ouile transilientes
non comparente pastore alis

re-

remorū remigumq; brachijs,
 ac velis vento iuuatis vecti ter-
 minos rumpunt, cēduntq; om-
 nia, & quæq; obuia maturā
 seu segetem metunt, calcant,
 transeunt. 14. Itemq; mittun-
 tur quēruli legati scissis (vt dici-
 tur) vestibus, opertisq; sablone
 capitibus impetrātes à Roma-
 nis auxilia, ac veluti timidi
 pulli patrum fidissimis alis suc-
 cumbentes ne penitus misera
 patria deleretur, nomenq; Ro-
 manorū quod verbis tantum
 apud eos auribus resultabat,
 vel exterarum gentium oppro-
 brio obrosum vilesceret. At illi
 quantum humanæ naturæ pos-
 sibile est commoti tantæ histo-
 ria tragœdiæ volatus ceu aqui-
 larum, equitum in terra, nau-
 tarum in mari cursus accelerā-
 tes inopinatos primum tandē
 terribiles inimicorum ceruici-
 bus infigunt mucronum vn-
 gues,

14. De secu-
 da Giltione.

Sablone. i.
 terra, vel hū-
 mo.

sabulo.

ex recente
 Scotorum Pi-
 ctorumq; in-
 cursu Britan-
 ni secundo
 Rom. auxiliū
 petunt,

Epistola Gilda.

* polydoris
hic quaedam
omisit.

Romani hoc,
tantum Britan-
nos ad militi-
am colendam.

gues, casibusq; foliorum tem-
pore certo assimulanda iisdem
peragunt stragem, ac si monta-
nus torrens crebris tempesta-
tum riuulis auctus, sonoroq;
meatu alueos exūdans, *ac sul-
cato dorso fōteq; acra erectis,
vt aiunt, ad nebulas vndis (lu-
minum quibus pupilli persepe
licet palpebrarum cōuolatib⁹
innouati adiunctissimarum ro-
tarum lineis fuscantur) mirabi-
liter spumans, at vno obiectas
sibi euincit gurgite moles : ita
æmulorum agmina auxiliares
egregij (siqua tamen euadere
potuerāt) præproperè trās ma-
ria fugauerunt, quia anniuersa-
rias auidè prædas nullo obfi-
stente trans maria exaggera-
bant. Igitur Romani patriæ
denuntiantes nequaquā se tam
laboriosis expeditionib⁹ posse
frequentius vexari, & ob im-
belles erraticosq; latrunculos

Ro-

Romana stigmata tantum ta-
lemq; exercitum terra ac mari
fatigari: sed, vt potius sola cō-
suescendo armis ac viriliter di-
micando terram substantiolā,
coniuges, liberos, & (quod his
maius est) libertatem vitamq;
totis viribus vindicaret, & gen-
tibus nequaquā se fortioribus
(nisi segnitia & torpore dis-
solueretur) inermes vinclis vin-
ciēdas nullo modo, sed instru-
ctas peltis, ensibus, hastis, & ad
cædem promptas protenderet
manus, suadentes (quia & hoc
putabāt aliquid de relinquen-
do populo commodi accresce-
re) murum non vt alterū sum-
ptu publico priuatoq; adiun-
ctis secum miserabilibus indi-
genis solito structurę more tra-
mite à mari vsq; ad mare inter
vrbes, quę ibidem forte ob me-
tum hostium collocatæ fuerāt,
directo librant, fortia formi-
do-

Galfridus pro
stigmata
habet stemas
ta, Polydorus
ex coniectura
mutans habet

signa. At stigmata
sunt signa victri-
cia

Epistola Gilda.

doloso populo monita tradūt,
exemplaria instituēdorum ar-
morum relinquunt. In lit tore
quoq; Oceani ad meridianam
plagam, quo naues eorum ha-
bebantur (quia & inde barba-
ricæ feræ bestiaē timebantur)
turres per intervalla ad prospe-
ctum maris collocant, & vale-
dicunt tanquam vltra non re-
uerfuri. 15. Itaq; illis ad sua re-
meantibus emergunt certatim
de curucis quibus sunt trans-
styricam vallem euecti, quasi in
alto Titane incalescenteq; cau-
mate de arctissimis foraminum
cauerniculis fusci vermiculorū
cunei tetri Scottorum Pictorū-
rumq; greges moribus ex par-
te diffidenres, & vna eademq;
sanguinis fundendi auuiditate
concordes, furciferosq; magis
vultus pilis, quam corporū pu-
denda, pudēdisq; proxima ve-
stibus tegentes: cognitaq; con-
de-

15. De ter-
tia Gastati-
one.

scythicam
curuca. i. nas-
uis, sic in ves-
tustissimis ma-
nuscriptis li-
bris, de inter-
pretationibus
verborum res-
perito expli-
catum.

debitorum reuerfione, & redi-
tus denegatione folito confi-
dētiores omnem aquilonalem
extremamq; terræ partē p in-
digenis murotenus capeffunt.
Statuitur ad hęc in edito arcis
acies fegnis ad pugnam, inha-
bilis ad pugnam, trementibus
præcordijs inepta, quæ diebus
ac noctibus ftupido fedili mar-
cebat. Interea non ceffant vn-
cinata nudorum tela quibus
miferimi ciues de muris tracti
folo allidebantur. Hoc fcilicet
eis proficiebat immaturæ mor-
tis fupplicium, qui tali funere
rapiebantur, quo fratrum pi-
gnorumq; fuorum miferandas
imminentes pœnas cito exitu
deuitabant. Quid plura? Reli-
ctis ciuitatibus muroq; celso,
iterum illis fugæ: iterum di-
fperfiones folito desperabilio-
res. Item ab hofte infectatio-
nes: item ftrages accelerantur
cru-

ad fugam

Epistola Gilda.

16. De fa-
me.

* Baculus cibi,
more scriptu-
re pro susten-
taculo vitæ, vt
Ezech. 4. 16.
Psal. 104. 16.

17. De epi-
stolis ad A-
gitium (quæ
Bedas vo-
cat Æti-
um) qua
missæ fue-
runt Anno.
Chri. 446. &
An. 23. The-
odosij Iunio-
ris teste Be-
da lib. I.
cap. 13.

crudeliores, & sicut agni à lani-
onibus ita deflendi ciues ab i-
nimicis discerpuntur, vt com-
moratio eorum ferarum assimi-
laretur agrestium. 16. Nam &
iplos mutuo nec perexigui vi-
ctus breui sustentaculo miseri-
morum ciuium latrocinando
temperabant, & augebātur ex-
ternæ clades domesticis moti-
bus, quòd huiuscemodi tã cre-
bris direptionibus vacuaretur
omnis regio totius cibi * bacu-
lo, excepto venatorię artis solat-
tio. 17. Igitur rursus miseræ
mittentes epistolas reliquiæ ad
Agitium Romanę potestatis vir-
rum (hoc modo loquentes: A-
gitio ter consuli genitus Bri-
tannorum: Et post pauca que-
rentes: Repellunt Barbari ad
mare, repellit mare ad Barba-
ros. Inter hæc duo genera fune-
rum aut iugulamur, aut mer-
gimur) nec pro eis quicquã ad-
iu-

iutorij habent. * Interea famis
 dira ac famosissima vagis ac
 nutabundis hæret, quæ multos
 eorum cruentis compulit præ-
 donibus sine dilatione victas
 dare manus, vt paucillū ad re-
 focillandam animam cibi ca-
 perent, alios verò nunquam,
 quin potius de ipsis mōtibus,
 spelūcis, ac saltibus dumis cō-
 fertis continuè rebellabant.

* Plura quæ
 hic sequuntur
 reperies posita
 ad verbum
 in Bedæ lib. 1.
 cap. 14.

18. Et tum primū inimicis per
 multos annos prædas in terra
 agentibus strages dabant, non
 fidentes in homine, sed in Deo,
 secundum illud Philonis. *Nec-
 cesse est adesse diuinum, ubi hu-
 manum cessat auxilium.* Quie-
 uit parumper inimicorum au-
 datia, nec tamē nostrorum ma-
 litia. Recesserant hostes à ciui-
 bus, nec ciues à suis sceleribus.

18. De vic-
 toria.

19. Moris namq; continui erat
 genti (sicut & nunc est) vt infir-
 ma esset ad retundenda hostiū

19. De sce-
 leribus.

D. i.

tala,

Epistola Gildæ.

x 8. Bedam l. i. c. 14.

1. Cor. 5. 1.

tela, & fortis esset ad ciuilia
bella, & peccatorum onera su-
stinenda: Infirma (inquam) ad
exequenda pacis ac veritatis in-
signia, & fortis ad scelera & mē-
dacia. Reuertuntur ergo impu-
dētes grassatores Hyberni do-
mum post non longum tempo-
ris reuersuri. Picti in extrema
parte insule tunc primum & de-
inceps requieuerunt prædas &
contritiones nonnunquam fa-
cientes. In talibus itaq; indu-
tijs desolato populo sæua cica-
trix obducitur famis alia viru-
lentiore tacitè pullulāte. Qui-
escente autem vastitate, tantis
abundantiarum copijs insula
affluebat, vt nulla habere tales
retro ætas meminisset, cū quib⁹
omnimodis & luxuria crescit.
Creuit etenim germine præpol-
lenti, ita vt competenter eo-
dem tempore diceretur: *Omni-
no talis auditur fornicatio, qualis*

nec

nec inter gentes . Non solum
vero hoc vitium , sed & omnia
quæ humanæ naturæ accidere
solēt , & præcipuè (quod & nūc
quoq; in ea totius boni euertit
statū) odium veritatis cum as-
sertoribus , amorq; mendatij
cum suis fabricatoribus, susce-
ptio mali pro bono , veneratio
nequitiae pro benignitate , cu-
pido tenebrarum pro sole , ex-
ceptio Satanæ pro Angelo lu-
cis. Vngebantur reges non per
Deum, sed qui cæteris crudeli-
ores extarent: et paulo post ab
victoribus nō pro veri exami-
natione trucidabantur alijs e-
lectis trucidantibus . Si quis verò
ecorum mitior , & veritate ali-
quatenus propior videretur, in
hunc quasi Britanniae subuer-
sorem omnium odia telaq; sine
respectu contorquebantur , &
omnia quæ displicuerint deoq;
placuerint æquali saltim lance

Epistola Gilda.

* Esai. I. 5.

pendebantur, si non gratiora
fuiſſent diſplicitia: ita ut me-
ritò patrię illud propheticum,
quod veteri illi populo denun-
tium eſt, potuerit aptari. *Fi-
lij* (inquit) *sine lege dereliqui-
ſtis Deum, & ad iracundiam pro-
uocaſtis Sanctum Iſrael.* * *Quid
adhuc percutiemini apponentes
iniquitatem ? Omne caput lan-
guidum, & omne cor mœ-
rens, à planta uſque ad verticem,
non eſt in eo ſanitas.* Sicq; age-
bant cuncta, quæ ſaluti contra-
ria fuerint, acſi nihil mundo
medicina à vero omnium me-
dico largiretur. Et non ſolum
hæc ſeculares viri, ſed & ipſe
grex Domini eiufq; paſtores,
qui exemplo eſſe omni plebi
debuerint. Ebrietate quam plu-
rimi quaſi vino madidi torpe-
bant reſoluti, & animoſitatum
tumore, iurgiorum contentio-
ne, inuidiæ capacibus vngulis,
in-

indiscreto boni maliq; iudicio
 carpebantur : ita vt perspicue
 sicut & nunc est, effundi vide-
 retur* *cōtemptio super principes, se-*
duci vanis eorum & errore in inuio
& non in via. 20. Interea volente
 Deo purgare familiam suam, &
 tanta malorum labe infectam
 auditu tantum tribulationis e-
 mendare, non ignoti rumoris
 penniger ceu volatus arrectas
 omnium penetrat aures, iam-
 iamq; aduentus veterum hosti-
 um volentium penitus delere,
 & inhabitare solito more à fine
 vsq; ad terminum regionem.
 Nequaquam tamē ob hoc pro-
 ficiunt, sed comparati iumen-
 tis insipientibus, strictis (vt di-
 citur) morsibus rationis frenū
 obfirmantes per latam diuer-
 forum vitiornm ad mortē pro-
 cliue ducentem (relieto saluta-
 ri licet arcto itinere) discurre-
 bant viam, 21. Dum ergo (vt
 D. iij. So-

*In Psal. 106.

40. vulgaris

editio falso

habet con-

tentio pro co-

temptio

Item pro se-

duci vanis

eorum & ero-

re, habet se-

cit eos errare.

20. De nun-

tialis subito

hostibus.

21. De fa-

mosa peste.

Epistola Gildæ.

* Prou. 29. 19.

Beda lib. 1.
cap. 14.

* Esa. 22. 12.

22. De con-
silio.

Solomon ait) *Seruus durus non emendatur verbis, flagellatur stultus & non sentit, Pestifera namq; lues feraliter insipiēti populo incumbit, quę in breui tantā eius multitudinem remoto mucrone sternit, quantamne possent viui humare. Sed ne hac quidē emendatur vt illud Esaia: Prophetæ in eo quoq; impleretur dicentis: * Et vocauit Deus ad planctum & ad caluitium, & ad cingulum sacci: ecce vitulos occidere & ingulare arietes, ecce manducare & bibere & dicere: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Appropinquabat siquidē tempus, quo eius iniquitates, vt olim Amorreorum, complerentur. 22. Initur namq; consilium quid optimum, quidue saluberrimum ad refellendas tam ferales & tam crebras supradictarum gentium irruptiones prædasq; decerni deberet.*

23. Tum

23. Tum omnes consiliarij vno
 cum superbo tyranno cæcan-
 tur adinuenientes tale præfidi-
 um imò excidium patriæ, vt fe-
 rocissimi illi nefandi nominis
 Saxones Deo hominibusq; in-
 uisi quasi in caulas lupi in insu-
 lam ad retundendas aquilona-
 les gentes intromitterentur.
 Quo utiq; nihil ei vsquam per-
 niciosius, nihilq; amarius factū
 est. O altissimam sensus caligi-
 nem, ô desperabilē crudamq;
 mentis hebetudinē. Quos pro-
 pēsius morte cū abessent tre-
 mebant, sponte (vt ita dicam)
 sub vnius tecti culmine inui-
 tabant stulti Principes (vt di-
 ctum est) Taneos dantes Phara-
 oni cōsiliū insipiens. Tum e-
 rumpens grex catulorū de cu-
 bili leænæ barbariæ tribus (vt
 lingua eius exprimitur) Cyulis
 nostra longis nauibus, secun-
 dis velis omine augurijq; qui-
 bus

23. De saui-
 ore multo

primis hoste

s. Angloza-

xonico, cu-

ius aduētus

fuit Anno

Chri. 449.

Vide Bedā

lib. I. cap. 15

D. iij.

Epistola Gilda.

vaticiniū at-
tende nō om-
nino quidē fal-
sum, vt dili-
genter expen-
dentes Anglo-
saxonum his-
torias non
fugies.

Genetrix. i.
Saxonia.

bus vaticinabatur certo apud
eum præsagio, quòd ter centū
annis patriā, cui proras libra-
bat, infideret. centum verò. 50.
hoc est dimidio temporis sæpi-
us vastaret. Euectus primum in
Orientali parte insulæ iubente
infausto tyranno terribiles in-
fixit ungues, quasi pro patria
pugnaturus, sed eā certius im-
pugnatur⁹. Cui supradicta ge-
netrix (cōperiens primo agmi-
ni fuissē prosperatū) item mit-
tit satellitū canumq; prolixorē
catastam, quæ ratibus aduecta
adunatur cum manipularibus
spurijs. Inde germen iniquita-
tis, radix amaritudinis, virulē-
ta plantatio nostris condigna
meritis in nostro cespite fero-
cibus palmitibus pampinisq;
pullulat. Igitur intromissi in
insulam barbari veluti militib⁹
& magna (vt mentiebantur) di-
scrimina pro bonis hospitibus
su-

subituris impetrant sibi annonas dari. Que multo tempore impertitæ clauferunt (vt dicitur) canis faucē. Item quærun-
tur nō affluenter sibi epimēnia contribui occasiones de industria colorantes, & ni profusior
eis munificentia cumularetur, testātur se cuncta insulæ rupto
fœdere depopulatu-ros. Nec
mora, minas effectibus prosequuntur. 24. Confouebatur
namq; ultionis iustę præcedentium scelerum causa de mari
usq; ad mare ignis Orientali sacrilegorū manu exaggeratus,
& finitimas quasq; ciuitates agrosq; populans nō quieuit ac
census, donec cunctam penē exurens insulæ superficiem rubra occidentalem truciq; Oceanum lingua delamberet. In
hoc ergo impetu Assyrio olim in Iudam cōparando comple-
tur quoq; in nobis secundum

Epimēnia vox
græca pro
qua Polydo-
rus ponit an-
nonas, sed in
Saxo. lib. de
vocabulis
interpretatur

νεῖτ. 1.

nidos siue ha-
bitationes.

24. De Gr-
bium sub-
uersione.

Epistola Gilda.

* Psal. 73. 7.

* Psal. 78. 1.

historiam, quod Propheta deplorans ait: * *Incēderunt igni sanctuarium tuum, in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.* Et iterum: * *Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: coinquinauerunt templum sanctum tuum.* &c. Ita ut cunctæ colonix crebris arietibus, omnesq; coloni cum præpositis Ecclesiæ, cum Sacerdotibus ac populo mucronibus vndiq; micantibus, ac flammis crepitantibus simul solo sternerentur, & miserabili visu in medio platearum vna turrium ædito cardine auulsarum, murorumq; celsorū saxa sacra altaria cadauerum frustra crustis, ac sigillantibus purpurei cruoris tecta velut in quodam horrendo torculari mixta viderentur, & nulla esset omnimodis præter domorū ruinas, bestiarum volucrumq; ventres in medio sepultura, salua sancta-

Starum animarum reuerentia,
 sitamen multæ inuentæ sint,
 quæ arduis cœli id temporis à
 sanctis Angelis veherentur. Ita
 enim degenerauerat tunc vi-
 nea illa olim bona in amaritu-
 dinem, vti rarò secundum Pro-
 phetam videretur quasi post
 tergum vindemiatorum aut
 messorum racemus vel spica.

25. Itaq; nonnulli miserarum 25. *De reli-*
 reliquiarum in montibus de- *quijs.*

prehenſi aceruatim iugulaban-
 tur: alij fame confecti acceden-
 tes manus hoſtibus dabant in
 æuum ſeruaturi, ſi tamen non
 continuò trucidarentur, quod
 altiffimæ gratiæ ſtabat loco:
 alij tranſmarinas petebant re-
 giones, cum vlulatu magno ſeu
 celeuſmatis vice hoc modo ſub
 velorum ſinibus cantantes:

* *Dediſti nos tanquam oues eſcarũ,* * *Pſal. 43. 12.*
 & *in gentibus diſperſiſti nos*: alij
 montanis collibus, minacibus
 præ-

Epistola Gildæ.

præruptis vallatis, & densissimis saltibus, marinisq; rupibus vitâ suspecta semper mente credentes in patria licet trepidi perstabant. Tempore igitur interueniente aliquanto cū recessissent domum crudelissimi prædones roboratæ Deo reliquæ (quibus confugiunt vndiq; de diuersis locis miserimi ciues tam auidè, quàm apes aluearij procella imminente) simul deprecâtes eum toto corde & (vt dicitur) innumeris onerantes æthera votis, ne ad internicionem vsq; delerentur, duce Ambrosio Aureliano viro modesto, (qui solus fortè Romanæ gentis tantæ tempestatis collisione occisis in eadem parentibus purpura nimirum indutis superfuerat, cuius nunc temporib⁹ nostris soboles magnopere auita bonitate degenerauit) vires capeſcunt victores

res

res prouocantes ad prælium, Queis pro
quibus.
 queis victoria Domino annu-
 ente cessit. 26. Ex eo tempore 26. De po-
strema pa-
tria victo-
ria.
 nunc ciues, nunc hostes vince-
 bant, vt in ista gente experire-
 tur Dominus solito more præ-
 sentem Israelem, vtrum diligat
 eum an non : vsq; annum ob-
 sessionis Badonici montis, no-
 uissimæq; fermè de furciferis
 non minimæ stragis, quiq;
 * quadragessimus quartus (vt
 noui) orditur annus mense iam
vno emenso, qui & meæ natiui-
tatis est. Sed ne nunc quidem
 vt antea ciuitates patriæ inha-
 bitantur, sed desertæ dirutæq;
 hætenus squalent cessantibus li-
 cet externis bellis, sed non ci-
 uilibus. Hæsit etenim tam de-
 sperati insulæ excidij, inspera-
 tiq; mentio auxiliij memoriæ e-
 orum, qui vtriusq; miraculi te-
 stes extitere : & ob hoc Reges,
 publici, priuati, Sacerdotes, ec-
 cle-

*.i. Aduentus
 Saxonum in
 Britanniam,
 annus qua-
 dragessimus
 quartus, vt Bed-
 da indicat
 cap. 16. lib. 1.
 fuit annus
Christi 493

Epistola Gilda.

In venit Gilda ad homines sui temporis, quos in tota oratione sequenti partim suis verbis, partim prophetarum minis castigat.

Attende ecclesie matri non semper visibiles esse filios.

clesiastici suum quique ordinem seruarunt. At illis decedentibus cum successisset ætas tempestatis illius nescia, & presentis tantum serenitatis experta, ita cuncta veritatis ac iustitiæ modamina concussa ac subuersa sunt, ut earum non dicam vestigium, sed ne monimentum quidem in supradictis propemodum ordinibus appareat, exceptis paucis, & valde paucis, qui ob amissionem tantæ multitudinis, quæ quotidie prona ruit ad tartara, tam brevis numerus habentur, ut eos quodammodo venerabilis mater ecclesia in suo sinu recumbentes non videat, quos solos veros filios habet. Quorum ne quis me egregiam vitam omnibus admirabilem, Deoque amabilem carpere putet, quibus nostra infirmitas in sacris orationibus, ut non penitus collabatur, quasi

columnis quibusdā ac fulcris
saluberrimis sustentatur, siqua
liberius de his inō lugubrius
cumulo malorum compulsus,
qui seruiunt non solum ventri,
sed diabolo potius quam Chri-
sto, qui est benedictus in secula
Deus, non tam disceptauero
quam deſleuero.

Quippè quid celabunt ciues,
quod nō solum norunt, sed ex-
probrant iam in circuitu nati-
ones? Reges habet Britannia
sed tyrannos, iudices habet sed
impios, sepe prædantes & con-
cutientes sed innocentes, vin-
dicantes & patrocinantes, sed
reos & latrones, quāplurimas
*cōiuges habētes, sed scortas &
adulterātes, crebrō iurātes sed
periurantes, vouentes & conti-
nuō ppemodū mentiētes, bel-
ligerantes sed ciuilia & iniusta
bella agentes, per patriam qui-
dem fures magnoperè insectan-
tes,

Prima pars
principalis
cause in qua
aggreditur
castigationē
Regum & Iu-
dicum.

scortantes

* Nota Britā
nos plures ha-
bere vxores,
cuius etiam
inſimulat ip-
sos Episcopos
paulo ante ſi-
nem epistolæ.

Epistola Gilda.

Latrone

*Increpatio in
Constantinum.*

1 m

tes & eos qui secum ad mensam sedent non solum amātes sed & munerantes, eleemosynas largiter dantes sed è regione immensum montem scelerum exaggerantes, in sede arbitraturi sedentes sed rarò recti iudicii regulam quærentes, innoxios humilesq; despicientes sanguinarios, superbos, parricidas, commanipulares & adulteros Dei inimicos si fors (ut dicitur) tulerit (qui cum ipso nomine certatim delēdi erant) ad sydera, prout possunt, efferētes, vinctos plures in carceribus habentes quos dolo sui potius quam merito proterunt catenis onerantes: inter altaria iurando demorantes & hæc eadem ac si lutulenta paulò post saxa despicientes. Cuius tam nefandi piaculi non ignarus est immundæ lænæ Dasydoniæ tyrannicus catulus Constantinus

tinus. Hoc anno post horribile
iuramenti Sacramentum (quo
se deuinxit nequaquam dolos
ciuibus Deo primum iureq; iu-
rando, sanctorum demum cho-
ris & genitrice comitantibus
fretis facturum) in duarum ve-
nerandis matrū sinibus eccle-
siae carnalisq; sub sancti abba-
tis amphibalo latera regionum
tenerrima puerorum, vel prae-
cordia crudeliter duum toti-
demq; nutritorum (quorū bra-
chia nequaquam armis, quæ nul-
lus penē hominum fortius hoc
eis tempore tractabat sed Deo
altariq; protenta in die iudicii
ad tuæ ciuitatis portas Christe
veneranda patientiæ ac fidei
suae vexilla suspendent) inter
ipsa (vt dixi) sacrosancta alta-
ria nefando ense hastaq; pro-
dentibus lacerauit, ita vt sacri-
ficii coelestis sedem purpurea
acsi coagulati cruoris pallia at-

Polydorus
veterum codi-
cum lectionē
mutauit, eme-
stimans Am-
phibalū pro-
priū esse no-
men, verū ca-
pitur pro ves-
te ex lana ca-
prarum deli-
cata tum in
vfu apud ab-
bates, alio no-
mine byrrum
sine dubium
vocabant.

Epistola Gilda.

Et

singeret, & hoc ne post laudanda quidem merita egit. Nam multis ante annis crebris alternatisq; foetoribus adulterioru victus, legitima vxore contra Christi Magistriq; gentium interdictum depulsa dicentiu:

*Matth. 19. 6.

*Mat. 10. 9.

*Ephes. 5. 28.

*Colos. 3. 19.

* Quod Deus coniunxit homo non separet. Et * Viri diligite uxores vestras. Amarissimum enim quoddam de vitæ Sodomorum in cordis sui infructuosa bono femini gleba surculamen incredulitatis & insipientiæ plantauerat, quod vulgatis domesticisq; impietatibus velut quibusdam venenatis imbribus irrigatum, & ad Dei offensam auidius se erigens parricidij sacrilegijq; crimen produxit in medium, sed nec adhuc prioru retibus malorum expeditus priscis recencia auget malis. Agè iam quasi presentem arguo, quem adhuc superesse non nescio. Quid stup

pes

pes animæ carnifex propriæ ?
 Quid tibi flammæ inferni vo-
 luntarie accendis nequaquam
 defecturas ? Quid inimicorum
 vice proprijs te confodis spon-
 tē ensibus, hastis ? Anne ipsa
 quidem virulenta scelerum ac
 si pocula pectus tuum satiare
 quiverunt ? Respice quæso, &
 veni ad Christum, si quidem la-
 boras, & immenso pōdere cur-
 uaris : & ipse te (vt dixit) requi-
 escere faciet. Veni ad eum qui

*Ezech. 33. 116

non vult peccatoris mortem, sed ut
 conuertatur & viuat.

*Esai. 52. 26

Dissolve se-
 cundum Prophetā, vincula colli

*Luc. 15. 13.

tui fili Syon * Redi (rogo) è lōgin-
 quis licet peccatorum recessi-
 bus ad pijsimum patrem, qui
 despiciēti porcorum sordidos
 cibos ac ptimefcēti diræ famis
 mortem, & reuertenti sibi letus
 occidere consuevit vitulum fi-
 lio saginatum, & proferre pri-
 mam erranti stolam & regium

E. ij.

an.

Epistola Gilda.

* Psal. 33. 9.

*Increpatio
in Aureliū.*

annulum, & tum spei coelestis
acsi saporem pręgustans senti-
es * *quam suavis est Dominus.*
Nam si hæc contempseris, scias
te inextricabilibus tenebro-
fisq; ignium torrentibus iam-
iamq; rotandum vrendumq;
Quid tu quoq; (vt propheta a-
it) catule leonine Aureli cani-
ne agis? Nonne eodem quo su-
pradictus (si non exciabiliore)
parcidiorum, fornicationum,
adulteriorumq; cœno, velut
quibusdam marinis irruentib;
tibi voraris feraliter vndis?
Nonne pacem patriæ mortife-
rum ceu serpentem odiens, ci-
uiliaq; bella & crebras iniuste
prædas sitiens animæ tuæ cœ-
lestis portas pacis ac refrigerij
pręcludis? Relictus (quęso) iam
solus acsi arbor in medio cam-
po arescens, recordare patrum
fratrumq; tuorum superuacuā
phantasiam, iuuenile immatu-
ramq;

tamq; mortem. Num centenis
 tu ob religiosa merita, vel coe-
 nus Mathusale exceptus penè
 omni prole seruaberis? Nequa-
 quã. Sed, nisi citius (vt Psalmi-
 sta ait) cõuersus fueris ad domi-
 num, *ensem in te vibrabit in bre-*
ui suum Rex ille, qui per Pro-
phetam *Ego (inquit) occidam, *Psal. 7. 13.
 & ego viuere faciam: percutiam, &
 ego sanabo, & non est qui de manu
 mea possit erueri. Quamobrem
 excutere de fœtido puluere tuo, *Deut. 32. 39.
 & conuertere ad eum toto
 corde, qui creauit te, vt *cum *Psal. 2. 12.
 exerserit in breui ira eius, bea-
 tus sis sperans in eum: sin alias,
 æternæ te manebunt pœnæ cõ-
 terendum sæua continuè & ne-
 quaquam absamendum tarta-
 ri fauce. Quid tu quoq; pardo
 similis moribus & nequitijs di-
 scolor, canescente iam capite,
 in throno dolis pleno, & ab
 imis vertice tenus diuersis par-

Increpatio
 in Vortipa-
 rium.

Epistola Gilde.

ricidijs & adulterijs cōstupra-
to, boni regis nequam fili, vt
Ezechia Manasses, Demetarū
tyranne vortipori stupidè ri-
ges? Quid te tam violenti pec-
catorum gurgites, quos vt vi-
num optimum sorbes, imò tu
ab eis voraris, appropinquāte
sensim vitæ limite non satiant?
Quid quasi culminis malorum
omnium stupro propria tua a-
mota coniuge, eiusdemq; ho-
nesta morte impudentis filiz
quodam ineluctabili pondere
miseram animam oneras? Ne
consumas (quæso) dierū quod
reliquum est In DEI offensam;

2. Cor. 6. 2.

#

* Matt. 24. 20.

* Psal. 33. 15.

Quia * *nunc tempus acceptabi-*
le & dies salutis vultibus pœ-
nitentium lucet, in quo benè
operari potes, * *ne fiat fuga tua*
hyeme vel Sabbato: * *Diuerte se-*
cundum Psalmistā, à malo, & fa-
bonum: *inquire pacem bonā & se-*
quere eam, quia oculi Domini su-
per

per te bona agentē, & aures eius
erūt in preces tuas, & nō pder de
terra uiuentium memoriam tuam.

Clamabis & exaudiet te & ex
omnib. tribulationib. tuis eruet te.

*Cor siquidem cōtritum & humi-

*Psal. 50. 19.

liatū timore eius nusquā Chri-

stus spernit. Alioquin *vermis

*Esa. 66. 14.

tortionis tuæ non morietur, &

Marc. 9. 44.

ignis vstionis tuæ nō exstinguetur.

Vt quid in nequitia tuæ volue-

Increpatio

ris vetusta fece et tu ab adole-

in Cunegla-

scientia annis vrse multorū ses-

sum.

for aurigaq; currus recepta-

culi vrsi, Dei contemptor, for-

id est cler.

tisq; eius depressor Cuneglase

Romana lingua Ianio fulue?

Quare tantū certamē tam ho-

minibus quam Deo præstas,

hominibus ciuib. scilicet ar-

mis specialibus, Deo infinitis

sceleribus? Quid præter innu-

merabiles casus propria vxore

pulsa fusciferam germanam e-

ius perpetuam Deo viduitatis

E. iiii.

casti

Epistola Gilda.

castimoniam promittentē (vt
Poeta ait) summam seu teneri-
tudinem coelicolarum tota ani-
mi veneratione vel potius he-
bitudine nympharum contra
* interdictum Apostoli dene-
gantis posse adulteros regni
coelestis esse municipes suspi-
cis? Quid gemitus atq; suspiria
Sanctorum propter te corpo-
raliter versantium vice imma-
nis leænæ dentiū ossa tua quan-
doq; fractura crebris instigas
iniurijs? * *Desine* quæso (vt Pro-
pheta ait) *ab ira, & derelinque*
exitiale, ac temetipsum macera-
turū (quem cælo ac terræ, hoc
est, Deo gregiq; eius spiras) *fu-*
rorem : fac eos potius mutatis
pro te orare moribus, quibus
suppetit supra mundum alli-
gandi cū in mundo reos alli-
gauerint, & soluendi cū pœ-
nitentes potestas soluerint.

* Gal. 5. 21.

merentium

* Psal. 36. 8.

potestas. 44.

* Timo. 6. 17.

* *Noli* (vt ait Apostolus) *superbe*
sapere

sapere, vel sperare in incerto diuitiarū, sed in Deo qui praeſtat tibi multa abūde, vt per emēdationē morū theſaurizes tibi fundamētum bonum in futurū, & habeas veram vitam, perrennē pfectō, nō deciduā. Alioquin ſcies, & videbis etiam in hoc ſeculo, quam malum & amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum, & non eſſe timorem eius apud te, & in futuro tetro ignium globo æternorum te exuri, nec tamen vllō modo mori. Siquidē tam ſceleratorū ſint * ppeti immortales igni animæ, quam Sanctorum letitiæ. Quid tu etiam inſularis draco, multorum tyrānorū depulſor tam regno quā etiam vita, ſupradictorum * nouiſſime ſtylo, prime in malo, maior multis potētia ſimulq; malitia, largior in dando, profuſior in peccato, robuſte armis, ſed animæ fortior excidijs Ma-

* ~~animæ~~
 „ perpeti. i.
 „ perpetuo
 „ ſive æternū

Increpatio
 in Maglocum
 num.

id eſt, qui hic
 nouiſſimus eſt
 in noſtra epiſtola, ſed pri-
 mus in malo.

Epistola Gilda.

*Ier. 23.9.

*palata admis-
sa, id est, aper-
ta delicta.*

glocune in tam vetusto scele-
rum atramento, * *veluti madi-
dus vino* de Sodomitana vita ex-
presso stolidè volutaris? Quare
tantas peccaminum regiae cer-
nici spontè (ut ita dicam) inclu-
diabiles celorum seu montiū
innectis moles? Quid te non ei
regum omnium regi (quem
cunctis penè Britanniae duci-
bus tam regno fecit, quam sta-
tus liniamēto editiorem) exhi-
bes cæteris moribus meliorē,
sed versa vice deteriorē? quo-
rum indubitatam æquanimi-
ter conuitiorū auscultato pa-
rumper adstipulationem omif-
fis domesticis leuioribusq; (si
tamē aliqua sunt leuia) * *palata*
solum longè latèq; per auras
admissa testaturā. Nōne in pri-
mis adolescentiæ tuæ annis a-
uunculum regem cum fortissi-
mis propemodum militibus,
(quorū vultus non catulorum

leo-

leonis in acie magnoperè di-
 spares visebātur) acerrimè en-
 se, hasta, igni oppressisti? parū
 cogitans propheticū dictum:
*Viri (inquiens) sanguinum &
doli nō dimidiabunt dies suos. Quid **. Psal. 54. 24.*
 pro hoc solo retributionis à
 iusto iudice sperares (& si non
 talia sequerentur quæ secuta
 sunt) itidem dicente per Pro-
 phetam: ** Vae tibi qui predaris,*
nōne & ipse predaberis? & qui occi-
cidis, nōne & ipse occideris? &
cūm desueris predari, tunc cades.
 Nōne postquam tibi ex voto
 violenti regni phantasia cessit,
 cupiditate iniectus ad viam re- *inuenta*
 uertendi rectam, diebusq; ac
 noctibus, id temporis (consci-
 entia fortè peccaminū remor-
 dente) de deifico tenore mona-
 chorumq; decretis sub dente
 primum multa ruminans, de-
 inde popularis auræ cognitio-
 ni proferens monachum sine
 villo

Epistola Gilda.

{ villo infidelitatis (vt aiebas) re-
spectu corā omnipotente deo,
angelicis vultibus humanisq;
(ruptisvt putabatur capacissi-
mis illis, quibus præcipitanter
inuolui solent pingues tauri
moduli tui retibus omnis re-
gni, auri, argentiq;, & quod
maius est propriæ voluntatis
diltentionibus ruptis) perpe-
{ tuo vouisti, & tete ac si stridulo
cauum lapsu aërem validè se-
cantē, sæuosq; rapidi harpago-
nes accipitris sinuosis flexibus
vitantem ad Sanctorum tibi
magnoperè fidas speluncas re-
frigeriaq; salubriter rapuisti
ex coruo columbam? O quāta
Ecclesiæ matri letitia, si non te
cunctorum mortalium * hostis
de sinu quodammodo eius lu-
gubriter abstraxisset, foret? O
quam profusus spei cœlestis fo-
mes desperatorum cordibus
(te in bonis permanente) inar-
des-

u. l. i. ii.

*hostis, id est,
diabolus.*

desceret ? O qualia quantaq;
 animam tuam regni Christi
 præmia in die iudicij manerēt,
 si non lupo callidus ille agnū
 ex lupofactum te ab ouili do-
 minico non vehementer inui-
 tum facturus lupum ex agno
 sibi similem rapuisset ? O quan-
 tam exultationem pio omniū
 patri Deo sanctorum tua salus
 seruāda præstaret, si nō te cun-
 ctorū pditorū infaustus pater,
 veluti magnarū aquila alarum
 vnguiumq; demon infœlici filio-
 rum suorum agmini contra-
 ius fasq; rapuisset ? Ne multa,
 tantū gaudij ac suauitatis tum
 cœlo terræq; tua ad bonam fru-
 gem conuersio, quantum nunc
 mœroris ac luctus ministravit
 ad horribilem more * molossi
 ægri vomitum nefanda reuer-
 sio . Qua peracta exhibentur
 mēbra arma iniquitatis peccato ac
 diabolo, quæ oportuerat saluo
 sensu

Prover. 26. 14
 & 2. Pet. 2. 21.

Rom. 6. 13.

Epistola Gilda.

sc̄nsu auidē exhiberi *arma iusti-*
ciae Deo: arrecto aurium auscul-
tantur captu non Dei laudes
canora Christi tyronum voce
suauiter modulante, pneuma-
que ecclesiasticæ melodix, sed
proprie (quæ nihil sunt) fuci-
ferorum referto mendacijs si-
mulq; spumati flegmate proxi-
mos quosq; rusci daturō pre-
conum ore ritu bachanciū cō-
crepate, ita vt vas Dei quondā
in ministerio præparatum ver-
tatur in zabuli organū, quodq;
honore cœlesti putabatur di-
gnū, meritō proijciatur in
tartari baratrum. Nec tamen
tantis malorum offendiculis
tuus hebetatus insipientiæ cu-
mulo sensus velut quodam o-
bice tardatur, sed feruidus (ac si
pullus amœna quæquæ imper-
agrata putans) per extēsos sce-
lerum campos irreuocabili fu-
rore raptatur, augendo priscis

no-

qd est diaboli

noua piaculis. Spernuntur nāq; 4
primę (post monachi votum ir-
ritum) illicite licet, tamē pprie
coniugis præsumptiue nuptiæ,
alia viri viuentis non externi,
sed fratris filij adamata. Ob
quod dura ceruix illa multis iā
peccaminum fascibus onerata
bino parricidiali ausu occidē-
do supradictum, vxoremq; tuā
aliquamdiu à te habitam, velut
summo sacrilegij tui culmine
de imis ad inferiora curuatur.
Dehinc illam cuius dudū col-
ludio ac suggestionē tantę sunt
peccatorum subitę moles pu-
blico & (vt fallaces parasitorū
linguę tuorum conclamant,
summīs tamen labijs non ex in-
timo cordis) legitimo vtpotē
viduatā thoro, nostrę verò scele-
ratissimo adsciuiſti connubio.
Cuius igitur sancti viscera tali
stimulata historia non statim in
fletus singultusq; prorumpāt?

Quis

Epistola Gildæ.

*hic apparet
Gildam fuisse
sacerdotem.*

* Iere. 9. 1.

* Eccle. 41. 11.

* Eccle. 21. 1.

* Eccle. 3. 3.

** Prou. 29. 12.
Prou. 29. 4.*

Quis sacerdos, cuius cor rectū
Deo patet, non statim hac au-
diens magno cum ululatu illud
propheticū dicat? * *Quis dabit
capiti meo aquam, & oculis meis fon-
tem lachrymarum & plorabo in
die & nocte interfectos populi mei?*
Heu siquidem parum auribus
captasti prophetica oburgas-
tionem ita dicentem: * *Vae vobis
virī impij, qui dereliquistis legem
Dei altissimi, & si nati fueritis, in
maledictione erit pars vestra. Om-
nia, quæ de terra sunt, in terrā ibunt:
sic impij à maledictione in perditio-
nem (subauditur) si non reuer-
tantur ad Dominum, exaudita
saltem tali admonitione, * Fili
peccasti, ne adijcias ultra, sed &
de pristinis tuis deprecare. Et iterū,
* Non tardes conuerti ad Domi-
num, neq; differas de die in diem.
Subito enim venit ira eius, quia vt
scriptura ait: * Rege audiēte ver-
bum iniquū, omnes qui sub illo sunt,
scelesti*

sclesti sunt. Nimirum *rex (vt **pro. 29. 4.*
 Propheta dixit) *iusus suscitatur re-*
gionem. Sed monita tibi pfecto
 non desunt, cum habueris pre
 ceptorem penè totius Britanię
 magistrum elegantem. Caueto
 igitur ne tibi, quod à Salomo-
 ne notatur, accidat: * *Quasi qui*
excitat dormientem de graui somno,
sic qui enerrat stulto sapientiam. In
 fine enim narrationis dicet. *Quid*
primū dixeras? * *Laua à malitia cor*
tuū (sicut dictū est) Hierusalem vt
saluus sis. Ne contemnas (quæso)
 ineffabilē misericordiā Dei, hoc
 modo per prophetā à peccatis
 impios puocātis. * *Repēte loquar*
ad gentem & ad regnū vt euellā, &
dissipē, & destruā, & disperdā. Pec-
 catorē hoc vehemēter ad pœni-
 tentiā hortatur. * *Et si pœnitentiā*
egerit gens illa à peccato suo, pœniten-
tiā & ego agam super malo quod locu-
tus sum vt facerē ei. Et iterū * *Quis*
dabit eis tale cor vt audiant me, &

forte Iltutum
 inquit cl. Vsseri-
 -us in Eccl. Bri-
 -tannicum primo-
 -edij p. 547.

*Eccle. 12. 3.

*Iere. 18. 7.

*Iere. 18. 8.

Epistola Gilda.

*custodiant praecepta mea, & bene sit
eis omnibus diebus vitae suae? Itēq;
*Deut. 32. 28. in cātico deuteronomij. *Popu-
lus(inquit) absq; consilio & pru-
dentia utinam saperent & intellige-
rent, ac nouissima prouiderent, quo-
modo persequatur unus mille, &
duo fugent decem millia. Et ite-
rum in Euangelio Dominus
*Mat. II. 28. **Venite ad me omnes qui laboratis
& onerati estis & ego vos requies-
cere faciam. Tollite iugum meū su-
per vos, & discite à me quia mitis
sum & humilis corde, & inuenietis
requiem animabus vestris. Nam si
hec surdis auribus audias, pro-
phetas contemnas, Christum
despicias, nosq; (licet vilissime
qualitatis sim⁹) nullius momē-
ti ducas propheticū illud sin-
cera animi pietate seruātes (ut
cūq; si nō ego impleuero forti-
tudinē in spiritu & virtute Dñi
ut enūtiē domui Iacob peccata eo-
rū, & domui Israel scelera eorū) ne
simus**

simus * canes muti non valentes la-
 trare. Et illud Salomonis ita di-
 centis: * Qui dicit impium iustum
 esse, maledictus erit populis & odibi-
 lis gentibus (nā qui arguunt melio-
 ra sperabunt) Et iterum: * Nō re-
 verearis proximum in casum suum,
 nec retineas verbum in tempore
 salutis. Itemque, * erue eos qui du-
 cuntur ad mortem, & redimere eos
 qui interficiuntur ne parcas, quia
 * non proderunt (vt idem Prophe-
 ta ait) diuitie in die irae, iusticia à
 morte liberat. * Si iustus quidē vix
 saluus sit, impius & peccator ubi pa-
 rebit? ille profecto te tenebro-
 sus tartari torrens ferali rota-
 tu vndisq; acsi acerrimis inuol-
 uet semper cruciaturus & nun-
 quam consumpturus, cui tunc
 erit fera inutilisq; poenę ocula-
 ta cognitio ac mali poenitudo
 à quo in hoc tempore accepto
 & die salutis ad rectum vitæ i-
 ter differtur conuersio. Hic sa-

* Esai. 56. 10.

* Prou. 24. 24.

* Eccle. 4. 27.

* Prou. 24. 11.

* Prou. 11. 4.

* Prou. 11. 31.

& 1. Pet. 4. 18.

Epistola Gilda.

A hactenus ad
for historiam
de suis tēpo-
ribus persecus-
tus, nunc ut su-
os a male a-
gendo deter-
reat scriptus
rarū testimo-
nia minarum
plena citat.

* Esa. 5, 20.

* Matth. 13, 13.

verba hic in-
clusa preter-
missa sunt a
polydoro.

nè vel antea cōcludēda erat (vti
ne amplius loqueretur os no-
strum opera hominū) tam fle-
bilis hæc quærola; malorum
æui huius historia. Sed ne for-
midolosos nos aut lassos putēt,
quo minus illud Isaianum in-
fatigabiliter caueamus, * *Væ* (in-
quiens) *qui dicit bonum malum, et
malum bonum: ponentes tenebras in
lucem, & lucem in tenebras: amarū
in dulce, & dulce in amarum* (qui
* *videntes non vident, & audientes
non audiunt*, quorum cor crassa
obtegitur quadam vitiorum
nube) libet quid quantumq;
[his supradictis lasciuiantibus
insanisq; satellitum Pharaonis,
quibus eius periturus mari
prouocatur exercitus strenue
rubro eorūq; similibus quinq;
* *equis*] minarū prophetica in-
clamitent strictim edicere ora-
cula, quibus veluti pulchro te-
gmine opusculi nostri molimē
(ita

(ita vt ne certatim irruituris
 inuidorum ymbribus extet pe-
 netrabile) fidissimè cōtegatur.
 Respondeant itaq; pro nobis
 sancti vates nunc vt antè (qui
 os quodammodo Dei, orga-
 nūq; spiritus sancti mortalib^o
 prohibentes mala, bonis fauē-
 tes extitere) contumacibus su-
 perbisq; huius etatis principi-
 bus, ne dicant nos propria ad-
 inuentione & loquaci tantū te-
 meritate tales minas eis tan-
 tosq; terrores incutere. Nulli
 namq; sapientium dubium est,
 in quantis grauiora sunt pecca-
 ta huius temporis quam primi
 Apostolo dicente: * *Legem quis* Hebr. 10. 28.
transgrediens duobus medijs vel tri- #
bus testibus morietur, quanto pu-
tatis deteriora mereri supplicia,
qui filium Dei conculcauerit?
 En primus occurrit nobis Sa- Samuel con-
 muel iussu Dei legitimi regni tra Saul Re-
 stabilitor, deo antequam nasce gem.

Epistola Gilda.

1. Sam. 13. 13.

retur dedicatus, a Dan usque
Barfabæ omni populo Israel
veridicus propheta signis in-
dubitanter admirandis notus,
ex cuius ore spiritus sanctus
cunctis mundi potestatibus in-
tonuit, denuntiando primo re-
gi apud Hebræos dūtaxat Sauli
pro eo quod quēdā de manda-
tis Domini nō cōpleuerat, di-
cens: * *Stultè egisti nec custodisti
mandata Domini Dei tui, quæ præ-
cepit tibi. Quod si nō fecisses iā nunc
pararet Deus regnum tuum super
Israel in sempiternum, sed nequaquā
regnum tuum ultra cōsurget. Quid
ergo simile huius temporis sce-
leribus adulterium ne vel par-
ricidium fecit? Nullo modo.
Sed iussione ex parte mutatio-
nem, quia ut benè quidam no-
strum ait, Non agitur de quali-
tate peccati, sed de transgressione
mandati. Itemq; illum obiecta
(velut putabat) purgantem &*

ap

apologias (vt generi humano
 moris est) sagaciter hoc modo
 adnectentem , * imo audiui vo- 1. Sam. 15. 20.
 cem Domini , & ambulavi in via
 per quam misit me tali anima-
 duersione multavit , * Nunquid 1. Sam. 15. 22.
 vult (inquit) Dominus holocausta
 aut victimas , & non potius vt obe-
 diatur voci Domini ? Melior est e-
 nim obediētia quam victima , & au-
 dire magis quam offerre adipem ari-
 etum . Quoniā sicut peccatum ario-
 landi est repugnare , & quasi scelus
 idolatrie nolle acquiescere . Pro eo
 ergo quod abiiecisti sermonem Do-
 mini , abiicit & te ne sis Rex . Et
 post pauca * Scidit (inquit) Deus 1. Sam. 15. 28.
 regnum Israel à te hodie , & dedit il-
 lud proximo tuo meliori te . Porro
 triumphator in Israel non parcat , &
 pœnitudine non flectetur , neq; enim
 homo est vt agat pœnitentiā (sub-
 auditur super duris malorum
 prœcordijs) . Notandū ergo est ,
 quod dixit scelus idolatrię esse ,
 F. iij. nolle

Epistola Gildæ.

14 nolle Deo acquiescere. Nō sibi
scelerati isti, dum non gentium
dijs perspicue litant, subplau-
dant siquidem conculcantes
porcorum more pretiosissimas
Christi margaritas idolatriæ.
Sed licet hoc vnum exemplum
ac si inuictus ad stipulator ad
corrigendos iniquos abundè
sufficeret: tamen, vt in ore mul-
torum testium omne compro-
betur Britannia malum, trans-
eamus ad cætera. Quid David
numerando populum euenit
dicente ad eum propheta Gad?

2. Sam. 24. 12. * *Hæc dicit Dominus. Trium tibi
Gad contra optio datur. Elige vnum quod vo-
David regē. lueris ex his vt faciā tibi. Aut septē
annis veniet tibi fames, aut tribus
mensibus fugies aduersarios tuos &
illi te persequentur, aut certe tribus
diebus erit pestilentia in terra tua.
Nam arctatus tali conditione
& volens magis incidere in ma-
nus misericordis Dei quam ho-
minum*

minum. lxx. millium populi sui
strage humiliatur, & ni pro cō-
tribulibus apostolicæ charita-
tis affectu vt illos plaga nō tan-
geret mori optasset (dicendo,

* *Ego sum qui peccaui, ego pastor i-* 2. Sam. 24. 174
nique egi: isti qui oues sunt, quid pecc-
carunt? Vertatur obsecro manus tua

contra me, & contra domum patris
mei) inconsideratam cordis ela-
cionem propria morte piaret.

Nam quid scriptura in conse-
quentibus de filio eius narrat,

* *Fecit (inquiens) Salomon quod* 1. Reg. 11. 6.

non placuerat coram Domino, & nō Contra Salo-
adinpleuit vt sequeretur Dominum monē regem

sicut pater eius. * Dixit dominus ad 1. Reg. 11. 16.
eum: Quia habuisti hoc apud te, &

nō custodisti pactum meum & præ-
cepta mea, quæ mandavi tibi, disrum-
pens scindam regnum tuum & dabo
illud seruo tuo. Quid duobus sa-

crilegis (æque vt isti sunt) Isra-
el regibus Hieroboæ & Baasæ
accidit audite, quib⁹ sententia

Epistola Gilda.

Contra Iero-
boam & Baas-
sam Reges.

I. Reg. 14. 7.

I. Reg. 16. 2.

I. Reg. 16. 3.

I. Reg. 16. 4.

I. Reg. 21. 19.

Helias con-
tra Achab
Regem.

domini dirigitur per Prophe-
tam ita dicentis: * *Propter quod*
magnificaui te Principem super
Israel, * quia exacerbauerunt me
in vanis eorū. * Ecce ego suscito post
Baasam & post domum eius, &
tradam domum eius sicut domum
Ieroboam Nabath. * Qui mortuus
fuerit de suis in ciuitate comedent
eum canes, & mortuum corpus illius
in campo comedent volatilia cœli.
Quid illi quoq; scelerato regi
Israel istorum commanipulari
(cuius colludio & vxoris dolo
Naboth innocens propter pa-
ternam vineam oppressus est)
sancto ore illius Helie atq; igni
fero domini alloquio instructo
minatur ita dicente: * *Occidisti*
ius super & possedisti, & post hæc ada-
des. Hæc dicit Dominus. In loco hoc
in quo lixerunt canes sanguinem
Naboth, lambent quoq; tuum san-
guinem. Quod ita factum fuisse
certissima ratione cognitū est.
Sed

Sed ne forte secundum supra-
dictum Achab * *spiritus mendax* 1.Reg.22.32
loquens vana in ore Prophetarum vestrorum seducat vos, ne
sermone Micheæ prophetæ au-
diatis, * *Ecce permisit Deus spiri-* 1.Reg.22.33
tum mendacij in ore omnium Pro-
phetarum tuorum qui hic sunt, &
Dominus locutus est contra te ma-
lum. Nam & nunc certum est a-
liquos esse doctores contrario
spiritu repletos, & magis pra-
uam voluptatem quam verita-
tem asserentes: quorum verba
* *super oleum molliuntur, &* * Psal.54.22.
ipsa sunt iacula * *qui dicunt pax* * Iere.6.14
pax, & non erit in peccatis per- & 8.11.
manentibus pax, vt alibi Pro-
pheta dicit: Nō est gaudere im- * Esa.48.22
pijs dicit Dominus. Azarias quoq; & 57.21.
filius Obed ad se reuertenti de
cæde decies centenum millium
exercitus Æthiopū locutus est
dicens, * *Dominus vobiscum est*
dum estis cum ipso, & si exquisieritis * 2.para.15.2.

cum,

Testimonia
Paralip. quæ
hic sequuntur
multis in ver-
bis discrebant
a vulgari lec-
tione.

Epistola Gilda.

Contra Iosaphat Regem

2. Para. 192.

* Psal. 26. 10.

Contra Iorā Regem.

2. Para. 21. 21.

eum, inuenietur à vobis. Et si dereliquistis eum, derelinquet vos. Nam si Iosaphat ferens præsidium iniquo regi ita ab Iehu propheta Ananiæ filio increpatur (dicente: * Si peccatorem tu adiuuas, aut quem dominus odit, tu diligis? propterea ira Dei est super te) quid illis, qui proprijs scelerum suorum criniculis compediuntur, fiet? Quorum nos necesse est (si in acie dominica volumus dimicare) peccata odisse non animas, dicente Psalmista: * Qui diligitis Dominum odite malum. Quid ad supradicti Iosaphat filiū currus & auriga Israel propheta Helias Iorā scilicet parricidā, qui egregios fratres suos (vt pro ipsis regnaret) spuris trucidauit, effat⁹ est. * Sic dicit (inquit) dominus Deus patris tui David. Eo quod nō ambulaueris in via Iosaphat patris tui, & in vijs Ase regis Iuda, & ambulasti in vijs regū

regum Israel, & stupore se ut gessit
domus Achab, & fratres tuos filios
Iosaphat meliores te interfecisti, ecce
Dominus percutiet plaga magna te,
& filios tuos. [Et post pauca, * Et
tu eris in magna valetudine in lan-
guore ventris tui, donec exeat ven-
ter tuus cum ipsa infirmitate de die
ex die] Et ad Ioam regem Isra-
el, ut vos derelinquentem do-
minum quid Zacharias filius
Ioiaðæ vatis minatus sit atten-
dite, qui surgens populo dixit:
* Hec dicit Dominus. Quare prate-
ritis precepta Domini & non prospe-
ramini? Quia dereliquistis dominum,
& derelinquet vos. Quid de au-
thore prophetarum Esaia di-
cam, qui procœmium prophe-
tiæ suæ vel visionem ita exorsus
est dicens? * Audite cœli & auri-
bus percipite terra, quoniam Domi-
nus locutus est. Filios enutriti & ex-
altavi, ipsi autem spreuerunt me. Co-
gnovit bos possessorem suum, & asi-
nus

2. Para. 21. 193

quæ hic sunt
inclusa omni
sit Polydorus

2. Para. 24. 203

Esaia con-
principes.

* Esa. 1. 20

Epistola Gildæ.

que ab hoc lo
co inclusa sūt
ad. 4. folia &
dimidiū pre
termisit Po
lydorus.

* Esa. 1. 8.

* Esa. 1. 10.

* Esa. 1. 13.

nus præsepe domini sui, Israel autem
me non cognouit, & populus meus nō
intellexit. Et post pauca minas
meritas tantæ insipiētię aptans
* Derelinquetur (inquit) filia Syon
ut tabernaculum in vinea, & sicut
tugurium in cucumerario, sicut ciui-
tas quæ vastatur. Et principes
specialiter cōueniens ait: * Au-
dite verbum Domini principes So-
domorum, percipite legem Domini
populus Gomorrha. Notandum sa-
ne quod iniqui reges principes
Sodomorum vocentur. Prohi-
bens namq; Dominus sacrifi-
cia & dona sibi à talibus offer-
ri (& nos inhiantes suscipimus
quę Deo ab omni natione sunt
non placita eademq; egenis &
pene nihil habentibus distri-
bui in perniciem nostrā non si-
nimus) cū latis diuitijs onera-
tis sordibus peccatorum inten-
tis ait: * Ne afferatis ultrà sacrifi-
cium frustra, incensum abominacio
est

est mihi. Itemq; denunciat, * Et * Esa. I. 15
cum extenderitis manus vestras, a-
uertam oculos meos à vobis, & cum
multiplicaueritis orationem, nō exau-
diam. Et hoc quare facit osten-
dit. Manus (inquiens) vestrae san-
guine plene sunt. Simulq; osten-
dens quomodo placaretur ait:
* Lauamini, mundi estote, auferte * Esa. I. 16,
malum cogitationum vestrarum ab
oculis meis, quiescite agere peruer-
se, discite benefacere, querite iudici-
um, subuenite oppresso, iudicate pupil-
lo. Quasi placoris vicissitudinē
adiungens ait: * Si fuerint peccata
vestra ut coccinū, quasi nix dealba- * Esa. I. 18,
būtur: & si fuerint rubra quasi ver-
miculus, velut lana alba erunt. Si
volueritis & audieritis me, bona
terra manducabitis. Quod si nolue-
ritis & me prouocaueritis ad iracun-
diam, gladius deuorabit vos. Acci-
pite veracem publicumq; ad-
stipulatorem boni maliq; vestri
retributionem absq; vilo adu-
lati-

Epistola Gildæ.

*Esaias con-
tra iudices
iniquos.*

Esa. 1. 23.

*Esa. 2. 11.

*Esa. 3. 11.

*Esa. 5. 11.

lationis fuko (non vt parasito-
rum venerata vestrorum vene-
na in aures sibilant ora) testan-
tem. Itemq; ad rapaces iudices
sententiam dirigens ita affatur.
*Principes tui infideles, socij furum,
omnes diligunt munera, sectatur re-
tributiones, pupillo nō indicant, cau-
sa vidue non ingreditur ad eos.
Propter hoc ait Dominus exercitū
fortis Israel. Heu consolabor super
hostibus meis, & vindicabor de ini-
micis meis, & conterentur scelerati
& peccatores simul, & omnes qui de-
reliquerunt dominum consumentur.
Et infra. * Oculi sublimis hominis
humiliabuntur, & incuruauit alti-
tudo virorum. Et iterum: *Va im-
pio in malum, retributio enim ma-
nuum eius fiet ei. Et post pauca,
*Va qui consurgitis mane ad ebrieta-
tem sectandam, & ad potandū vsq;
ad vesperam vt vino aestuetis. Citha-
ra, & lyra, & tympanum, & tibia,
& vinum in conuiuijs vestris, &
opus

opus Domini non respicitis, & opera
manuum eius non consideratis. Pro-
pterea captiuus ductus est populus
meus, quia non habuit scientiam, &
nobiles eius interierunt fame, & mul-
tudo eius siti exaruit. Propterea
dilatauit infernus animam suam, &
aperuit os suum absq; ullo termino,
& descendent fortes eius, & populus
eius, & sublimes gloriosiq; eius ad e-
um. Et infra. *Uæ qui potentes estis *Esa, 5. 22
ad bibendum vinum, & viri fortes
ad miscendam ebrietatem, qui iusti-
ficatis impium pro muneribus, & in-
iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter
hoc sicut deuorat stipulam lingua
ignis, & calor flammæ exurit: sic ra-
dix eorum quasi fauilla erit, & ger-
men eorum ut puluis ascēdet. Abie-
cerunt enim legem domini exercitu-
um, & eloquium sancti Israel de-
spexerunt. In omnibus his non est
auersus furor Domini, sed adhuc
manus eius extenta. Et post ali-
quanta de die iudicij & pecca-
torum

Epistola Gilda.

*Esa. 13. 6.

torū ineffabili metu disceptans
ait: *Ululate quia prope est dies do-
mini (si tunc prope erat, quid
nunc putabitur?) quia vastitas à
Deo veniet. Propter hoc omnes ma-
nus dissoluentur, & omne cor homi-
nis tabescet & conteretur, tortiones
& dolores tenebunt, quasi perturiens
dolebunt. Vnusquisq; ad proximum
suum stupebit, facies combustæ vul-
tus illorum. Ecce dies Domini veni-
et crudelis & indignationis plenus,
& iræ furorisq; ad ponendam terram
in solitudinē, & peccatores eius con-
terendos de ea, quoniam stellæ cœli
& splendor earum non expandent
lumen suum, obtenebrabitur sol in
ortu suo, & luna non splende-
bit in tempore suo, & visitabo super orbis
mala, & contra impios iniquitatem
ipsorum, & quiescere faciam super-
biam infidelium, & arrogantiam for-
tium humiliabo. Et iterum. *Ecce
Dominus dissipabit terram, & nuda-
bit eam, & affliget faciem eius, &
di-

*Esa. 24. 1.

disperget habitatores eius, & erit sicut populus sic sacerdos, & sicut seruus sic dominus eius, sicut ancilla sic domina eius, sicut emens sic ille qui vedit, sicut fœnerator sic ille qui mutuum accipit, sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbũ hoc. Luxit & defluxit terra, defluxit orbis, infirmata est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram. Et infra. * Ingemissent omnes qui letantur corde, cessauit gaudium tympanorum, quiescet sonitus letantium, conticescet dulcedo citharæ, cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis letitia, translatum est gaudium terræ, relictæ est in

*Esa. 24. 7.

Epistola Gilda.

*Esa. 24. 16.

vrbe solitudo, & calamitas opprimeet
portas, quia hac erunt in medio ter-
ra & in medio populorum. Et post
pauca.* Præuaricantes præuarica-
ti sunt, & præuaricatione trāsgresso-
rū præuaricati sunt. Formido, & fo-
uea, & laqueus super te qui habita-
tor es terræ. Et erit: qui fugerit à vo-
ce formidinis, cadet in foveā, & qui
se explicuerit de fovea, tenebitur la-
queo: quia cataraçtæ de excelsis aper-
tæ erunt, & cōcutientur fundamenta
terræ. Cōfractione cōfringetur terra,
cōmotione cōmouebitur, agitatione
agitabitur sicut ebrius, & auferetur
quasi tabernaculum vnius noctis, &
grauabit eā iniquitas sua, & corruet,
& non adiciet vt resurgat. Et erit:
in die illa visitabit Dominus super
militiam cœli in excelsis, & super re-
ges terræ qui sunt super terrā, & cō-
gregabūtur in congregationē vnius
fascis in lacū, & claudētur ibi in car-
cerē, & post multos dies visitabūtur.
Et erubescet luna, & cōfundetur sol
cum

cum regnauerit Dominus exercituum in monte Syon & in Ierusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus. Et post aliquanta rationem reddens, quamobrem talia minaretur, ita ait. * Ecce non * Esa. 59. 1.
 est abbreviata manus Domini ut saluare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non exaudiat. Sed iniquitates vestrae diuiserunt inter vos & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Manus enim vestrae pollutae sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui vocet iustitiam, neque est qui iudicet verè, sed confidunt in nihil, & loquuntur vanitates, & conceperunt dolorem, & pepererunt iniquitatem. Et infra. * Opera eorum inutilia & * Esa. 59. 6.
 opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum in malum currunt, & festinant ut effundant sanguinem

Epistola Gildæ.

innocentem. Cogitationes eorum cogitationes inutiles, vastitas & contritio in vijs eorum, & viam pacis non cognouerunt, & non est iudicium in gressibus eorum. Semitæ eorum incuruatae sunt eis, omnis, qui calcat in eis, ignorat pacem. Propter hoc elongatum est iudicium à vobis, & non apprehendit vos iustitia. Et post pauca. * Et conuersum est retrorsum iudicium, & iustitia longè stetit, quia corruit in platea veritas, & æquitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in obliuione, & qui recessit à malo, præda patuit. Et vidit dominus et non placuit in oculis eius, quia non est iuditium. Huc vsque Eisaïæ Prophetæ pauca de multis dixisse sufficiat. Nunc verò illū (qui priusquā formaretur in vtero præscitus, & priusquā exiret de vulua sanctificatus, & in cunctis gētibus ppheta positus est) Ieremiā scilicet, quid de populo insipiente rigidisq; regi-

*Esa. 59. 14.

*Jeremias
contra re-
ges.*

regibus pronunciauerit, parū
par attendentes audite, hoc
modo leniter verba initiantē.

*Et factum est verbū domini ad me *Iere. 2. 2.
dicens. Vade & clama in auribus
Ierusalem, & dices. Audite verbum
Domini domus Iacob, & omnes co-
gnationes domus Israel. Hæc dicit
Dominus. Quid inuenerunt in me
patres vestri iniquitatis, qui elōgati
sunt à me, & ambulauerunt post va-
nitatem, & vani facti sunt, & non
dixerunt, ubi est qui ascendere nos
fecit de terra Aegypti? Et post pau-
ca: *A seculo cōfregisti iugum me- *Iere. 2. 20.
um, rupisti vincula mea, dixisti non
seruiam. Ego plantavi te vineam e-
lectam, omne semen verum. Quomo-
do ergo conuersa est in prauū vinea
aliena? Si laueris te nitro & multi-
plicaueris tibi herbam borith, macu-
lata es iniquitate tua coram me di-
cit dominus. Et infra: *Quid vultis *Iere. 2. 29.
mecum iudicio contendere? Om-
nes me dereliquistis dicit Dominus.

Epistola Gilda.

Hic ad quatuor
folia praetermisit
Polydorus.

* Iere. 4. 22.

* Iere. 5. 3.

* Iere. 5. 20.

Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt. Audite verbum Domini. Nunquid solitudo factus sum Israel, aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus, Recedimus, non veniemus ultra ad te? Nunquid obliuiscitur virgo ornamenti sui, aut sponsa fascia pectoralis suae? Populus verò meus oblitus est me diebus innumeris. * Quia stultus est populus meus, me non cognouit: filij insipientes sunt, & vecordes: Sapientes sunt ut faciant mala, benè autem facere nescierunt. Tum Propheta ex sua persona loquitur dicens. * Domine oculi tui respiciunt fidem, percussisti eos & non doluerunt, attriuiisti eos & renuerunt accipere disciplinam. Indurauerunt facies suas super petram, & noluerunt reuerti. Itemq; Dominus. * Annunciate hoc domui Iacob, & auditum facite in Iuda dicentes. Audi popule stulte qui non habes cor, qui habentes oculos non videtis, & au-
res

res & nō auditis. Me ergo non timebitis ait dominus, & à facie mea non dolebitis, qui posui arenam terminū mari, praeceptum sempiternum quod non praeeribit, & commouebuntur & non potuerunt, intumescent fluctus eius, & nō transibunt illud. Populus autem huic factum est cor incredulum & exasperans, recesserunt & abierunt, & non dixerunt in corde suo, metuamus Dominum deum nostrum. Et iterum. * Quia inuenti * Iere. 5. 26.
sunt in populo meo impij insidiantes quasi aucupes, laqueos ponētes & pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena anibus, sic domus eorum plena dolo. Ideo magnificati sunt & ditati, incrassati sūt & impinguati, & praeerierunt sermones meos pessimē, causam pupilli non dixerunt, & iudicium pauperum non iudicauerunt. Nunquid super his non visita-
bo, dicit dominus? aut super gentem huiusmodi non ulciscetur anima mea? Sed absit vt vobis eueniat.

Contra iudices malos.

G.v. quod

Epistola Gilda.

*Iere. 7. 27.

quod sequitur . * Loquere ad eos omnia verba hæc & non audient te, & vocabis eos & nō respondebūt tibi, & dices ad eos . Hæc est gens, quæ non audiuit vocem Domini Dei sui, nec recipit disciplinam, perijt fides, & ablata est de ore eorum . Et

*Iere. 8. 4.

post aliquanta . * Nunquid qui cecidit non resurgit, & qui auersus est non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Ierusalem auersione cōtentiosa? Apprehenderunt mendatium, & noluerūt reuerti. Attendi & auscultaui, nemo quod bonum est loquitur . Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo dicens, quid feci? Omnes conuersi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens in prælium . Miluus in cœlo cognouit tempus suum, turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus meus non cognouit iudicium Dei. Et tam vehemēti sacrilegiorum cecitate & ineffabili ebrietate propheta
con-

cōterritus, & deflēs eos qui se-
iplos non deflebant (vt & nunc
infœlices tyranni agunt) optat
sibi auctorem fletuum à Do-
mino concedi, hoc modo di-
cens. * *Super contritione filia populi* * Iere. 8. 21.
mei contritus sum, stupor obtinuit
me. Nunquid resina non est in Ga-
laad, aut medicus non est ibi? Qua-
re ergo non obducta est cicatrix filia
populi mei? * *Quis dabit capiti meo* * Iere. 9. 1.
aquā, & oculis meis fontem lachry-
marum, & plorabo die & nocte in-
terfectos populi mei? Quis dabit
mibi in solitudine diuersorium via-
torum, & derelinquam populum me-
um, & recedam ab eis, quia omnes
adulteri sunt cœtus prauaricatorū?
Et extenderunt linguam suam quasi
arcum mendacij & non veritatis:
confortati sunt in terra, quia de ma-
lo ad malum egressi sunt, & me non
cognouerunt dicit Dominus. Et ite-
rum. * *Et dixit Dominus. Quia* * Iere. 9. 13.
dereliquerūt legem meam quam de-
di

Epistola Gilde.

di eis, & non audierunt vocem meam,
& non ambulauerunt in ea. Et abie-
runt post prauitatem cordis sui. Id-
circo hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel. Ecce ego cibabo populū
istum absynthio, & potum dabo eis
aquā fellis. Et post pauca (quod
etiā crebrius stylo ppheta ad-
iunxit dicens ex persona Dei).

*Iere, II. 14.

* Tu ergo noli orare pro populo hoc,
& ne assumas pro eis laudē & ora-
tionem, quia non exaudiam in tem-
pore clamoris eorum ad me, & affli-
ctionis eorū. Quid ergo nunc in-
fausti duces faciēt? Illi pauci in-
uenientes viā angustam amota
spaciosa, prohibiti à deo ne pre-
ces pro vobis fundant perseue-
rantibus in malis, & tantoperè
incitantibus (queis è cōtrario
ex corde ad Deum repedanti-
bus Deo nolente animam ho-
minis interire, sed retractante
ne penitus pereat qui abiectus
est, vindictam nō potuissent in-
du-

queis pro
quibus,

ducere, quia nec Ionas & quidem cum multum concupierit Niniuitis Propheta). Sed omiſſis interim noſtris audiamus potius, quid pphetica tuba perſultet. * *Quod ſi dixeris (in* *Iere. 13. 22
quiens) in corde tuo. Quare venerunt mala haec? Propter multitudinem iniquitatis tuae. Si mutare po- H
teſt. Ethiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis benefacere cum didiſceritis malum,
(ſubauditur) quia nō vultis. Et
infra. * Hec dicit Dominus populo *Iere. 14. 10
huic, Qui dilexit mouere pedes ſuos
& non quieuit, & domino non placuit: Nunc recordabitur iniquitatū
eorum, & viſitabit peccata eorum.
Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro populo iſto in bonum. Cum ie-
iunauerint, non exaudiam preces eorum: & ſi obtulerint holocauſta &
viſtinas, non ſuſcipiam ea. Et iterum. * Et dixit Dominus ad me. Si *Iere. 15. 1.
ſteterit Moyses & Samuel corā me,
non

Epistola Gilda.

*Iere. 15. 5.

non est anima mea ad populū istum. Eijce illos à facie mea, & egrediantur. Et post pauca. * Quis miserebitur tui Ierusalem, aut quis contristabitur pro te, aut quis ibit adrogandum pro pace tua? Tu reliquisti me dicit Dominus, & retrorsum abiisti, & extendam manum meam super te, & interficiam te. Et post

*Iere. 18. 11.

aliquanta. * Hec dicit Dominus. Ecce ego fingo contra vos cogitationem, reuertatur unusquisque à via sua mala, & dirigite vias vestras & studia vestra. Qui dixerunt. Desperamus, post cogitationes nostras ibimus, & unusquisq; prauitatem cordis sui mali faciemus. Ideo hæc dicit Dominus. Interrogate gentes, quis audiuit talia horribilia quæ fecit nimis virgo Israel? Nunquid deficiet de petra agri nix Libani, aut velli possunt aquæ erumpentes frigida defluentes? quia oblitus est me populus meus. Et post aliquanta optione proposita loqui-

quitur dicens : * *Hæc dicit Do-* *Iere.22.34
minus. Facite iudiciũ & iustitiam,
& liberati vi oppressum de manu cal-
umniatoris, & aduenam & pupillũ
& viduam nolite contristare, neque
opprimatis iniquè, & sanguinem in-
nocentem ne effundatis. Si enim fa-
cientes feceritis verbum istud, ingre-
dientur per portas domus huius reges
sedētes de genere Dauid super thro-
num eius. Quod si nō audieritis ver-
ba hæc, in memetipso iuravi dicit do-
minus, quia in solitudinem erit do-
mus hæc. Et iterũ (de rege enim
scelesto loquebatur) * Vno ego *Iere.22.24
dicit Dominus, quia si fuerit Iecho-
nias annulus in manu dextra mea,
inde euellam eum & dabo in manu
querentium animam eius. Sanctus
quoq; Abacuc proclamat di-
cens, * Væ qui edificāt ciuitatem in * Abac.2.12.
sanguine, & preparant ciuitatem in Ex Abacuc tes-
iniquitatibus dicentes : Nonne hæc timonia, in
sunt à Domino omnipotente? Et de- quibus verba
fecerunt populi multi in igne & gen- multum differe-
tes runt a vulga-
ta lectione;

Epistola Gilda.

*Abacuc. 1. 2.

tes multa minorata sūt. Et ita prophetiam quærulus incipit. *Usquequo clamabo & non exaudies? vociferabor ad te, ut quid mihi dedisti labores & dolores inspicere miseriam & impietatem? [Cōtrā.

*Abacuc. 1. 3.

44

Hec Osee testimonia etiam parum conueniunt verbis cum vulgata lectione.

*Ose. 8. 1.

*Ose. 8. 4.

Amos testis monia, quæ in vetere lectione efferuntur aliis verbis.

*Amos. 2. 4.

*Et factum est iudiciū, & iudex accepit. Propter hoc dissipata est lex, & non perducitur ad finem iudiciū: quia impius per potentiam deprimat iustum. Propter hoc exiit iudicium peruersum]. Sed & beatus Osee propheta. Attēdite quid loquatur de principibus dicens. *Pro eo quod transgressi sunt pactum meum, & aduersus legem meam tulerunt, & exclamabant. Cognouimus te, quia aduersum sis Israel. Bonum ut iniquum persecuti sunt. *Sibi regnauerunt, & non per me: tenuerunt principatum, nec me agnouerūt. Sed & sanctū Amos prophetam hoc modo minātem audite. *In tribus impietatibus filiorum Iuda, & in quatuor non auertam eos, propter quod

quod repulerunt legem Domini, & precepta non custodierunt, sed seduxerunt eos vana eorum. Et emittam ignem super Iudam, & comedet fundamenta Ierusalem. * Hec dicit Dominus. * AMOS. 2. 6. In tribus impietatibus Israel, & in quatuor non auertam eos, propter quod tradiderunt pecunia iustum, & pauperem pro calciamentis quae calciant super puluerem terra, & colaphis cadebant capita pauperum, & viam humilium declinauerunt. [Et post pauca. * Querite Dominum * AMOS. 5. 6. & viuetis, ut non reluceat sicut ignis domus Ioseph, & comedat eam, nec erit qui extinguat. * Domus Israel odio habuerunt in portis redarguentem, & verbum iustum abominati sunt. Qui Amos prohibitus ne prophetaret in Israel, absque adulationis tepore respondens, * Non eram (inquit) ego propheta * AMOS. 7. 14. nec filius prophetae, sed eram pastor caprarius vellicans sycomoros, & suscepit me Dominus ab quibus,

H. i.

&

Hoc loco omittit Polydorus, quantum sufficiat ad solium

* AMOS. 5. 10.

* AMOS. 7. 14.

Epistola Gilde.

& dixit dominus ad me . Vade & prophetiza in plebem meam Israel, & nunc audi verbum domini. (Regem namq; alloquebatur) Tu dicis, noli prophetare in Israel, & nō congreges turbas in domum Iacob. Propter quod hac dicit Dominus. Uxor tua in ciuitate meretricabitur, & filij tui & filia tua gladio cadent, & terra tua funiculo metietur, & tu in terra immunda morieris, Israel autem captiuus ducetur à terra sua. Et infra . * Audite itaq; hac, qui contribulatis immanè pauperem, & dominationem exercetis in inopes super terrā, qui dicitis, quando transibit mensis vt acquiramus, & sabbata vt aperiāmus thesauros. Et post pauca . * Iurat Dominus contra superbiam Iacob, si obliuiscetur in cōtemptione opera vestra, & in his non conturbabitur terra, & lugebit omnis qui commorabitur in ea, & ascendet sicut flumen consummatio, & conuertam dies festos vestros

* AMOS. 8. 4.

* AMOS. 8. 7.

vestros in luctū, & iniiciam in omnem lumbū cilitiū, & in omne caput decalvationem, & ponam eum sicut luctū dilecti, & eos, qui cum eo sunt, sicut diem mœroris. Et iterum.

* Gladio morientur omnes peccatores * Amos. 9. 10.
populi mei, qui dicunt: Non appropinquabūt neq̃ venient super nos mala.

[Sed & sanctus Micheas vates attēdite, quid sit effatus. * Audi * Miche. 6. 10.

(inquiens) tribus. Et quid exornabit ciuitatem? nunquid ignis? Et domus iniquorum thesaurizans in thesauros iniquos, & cum iniuria iniustitiam. Si iustificabitur in statera iniquus, & in sacello pōdera dolosa, ex quibus diuitias suas in impietate repleuerūt. Sed & Sophonias

Michee testimonia nō verbis veteris lectionis.

ppheta clarus, quas minas exaggerat, audite. * Prope est (inquit) dies domini magnus, prope & velox valde. Vox diei domini amara

* Sopho. I. 14.

constituta est & potens, dies iræ dies ille, dies tribulationis & necessitatis, dies nubis & nebula, dies tubæ &

Soph. testimonia, non verbis veteris lectionis.

H. ij.

cla-

Epistola Gilde.

clamoris, dies miseria & exterminati-
onis, dies tenebrarum & caliginis
super ciuitates firmas & super an-
gulos excelsos[. Et cōtribulabo homi-
nes, & ibunt sicut caci, quia Domi-
no peccauerūt, & effundam sangui-
nem sicut puluerem, & carnes eorum
sicut fimum boum, & argentum e-
orum & aurum non poterit eximere
eos in die ira Domini. Et in igne zeli
eius consumetur omnis terra, quādo
consummationem & solitudinem fa-
ciet Dominus super omnes cōmorans
tes in terram. Conuenite & con-
iungimini gens indisciplinata, pri-
usquam efficiamini sicut flos prateri-
ens, priusquam veniat super vos ira
domini]. Et quid Aggeus sanctus
propheta dicat attendite. * Hac
dicit dominus. Semel ego mouebo cœ-
lum, & terrā, & mare, & arridū, &
auertā regnū, & exterminabo vir-
tutem regum gentium, & auertam
quādrigas & ascensores. Nunc
quoque quid Zacharias filius
Addo

* Agg. 2. 22.

Aggei testimo-
nia, non ex
vulgari lectis-
one.

Addo Propheta electus dixerit intue mini, hoc modo prophetiam suam exordians. * Reuertimini ad me, & reuertar ad vos dicit Dominus: & nolite tales esse sicut patres vestri, quibus imputauerunt prophetae priores dicentes. Hæc dicit Dominus omnipotens. Auertite vos à vijs vestris, & non intenderunt ut obaudirēt me. [Et infra. * Et dixit ad me Angelus. Quid tu vides? Et dixi. Falcē ego video volantem longitudinis cubitorum viginti. Maledictio quæ procedit super faciē totius terra: quoniā omnis fur ex ea usq; ad mortem punietur, & proijciam eum dicit dominus omnipotēs, & intrabit in domū furoris & in domum iurationis in nomine meo mēdaciū]. Sanctus quoq; Malachias propheta dicit. * Ecce dies Domini veniet succensa quasi caminus, & erūt omnes superbi, & omnes facientes iniquitatem ut stipula, & inflammabit eos dies adueniens dominus exercituum.

* zach. 1. 3.

zachariae testimonia, non vulgaribus verbis.

* zach. 5. 2.

* Malach. 4. 1.

Malachia testimonia, non secundū vulgarē lectionem.

Epistola Gildæ.

Iobi testimo-
nia alijs verbis
a vulgata le-
ctione.

*Iob. 21. 7.

*Iob. 21. 17.

*cituum, quæ non relinquet ex eis ra-
dicem & germen . Sed & sanctus
Iob attēdite, quid de principio
impiorū & fine disceptauerit di-
cens, *Propter quid impij viuūt, &
senuerunt inhoneste, & semen eorū
secundum desiderium eorum, & filij
eorum ante conspectum eorum, &
domus eorū fructuosæ sunt, & timor
nunquam nec plaga domini est super
eos. Vacca eorum non abortiuit, &
pragnans eorum pertulit partum, &
non errauit, sed permanet sicut oues
æternæ. Et pueri eorum gaudent, &
psalterium sumentes & cytharam
finierunt in bonis vitam suam, in re-
quiem inferorum dormierūt. Nun-
quid Deus facta impiorum nō
respicit? Non ergo * sed lucerna
impiorum extinguetur, & superue-
niet eis euersio, & dolores tanquam
perturientis eos ab ira tenebunt. Et
erunt sicut paleæ à vēto, & sicut pul-
uis, quem abstulit turbo. [Deficiant
filijs eius bona, videant oculi eius oco*

cionem suam, nec à Domino resaluetur. Et post aliquanta de eisdem. * Qui gregē (inquit) cū pastore rapuerunt, & iumentū orphanorum abduxerunt, & bouem viduam pignorauerunt, & declinauerūt imponētes à via necessitatis. Agrum ante tempus non suum demessi sunt, pauperes potentium vineas sine mercede & sine cibo operati sunt, nudos multos dormire fecerunt sine vestimentis, tegmen animæ eorum abstulerunt. Et post pauca, cū ergo sciret eorum opera, tradidit eos in tenebras. * Maledicatur ergo pars eius à terra, pariant plantationes eius aride. Retribuatur ergo illi sicut egit, * cōtribuletur omnis iniquus sicut lignum sine sanitate. In iracundia enim surgens impotentem euertit. Propterea enim * non credet de vita sua cū infirmari cœperit, non speret sanitatem, sed cadet in languorem. Multos enim læsit superbia eius, & marcidus factus est sicut mal

*Iob.24.2.

*Iob.24.18.

*Iob.24.20.

*Iob.24.22.

Epistola Gilda.

* Iob. 27. 14.

ua in aestu, velud spica cum de stipula sua decidit. Et infra. * Quod si multi fuerint filij eius, in occisionem erunt. Quod & si collegerit ut terram argentum, & similiter ut lutum rarauerit aurum, hac omnia iusti consequuntur]. Quid praeterea beatus Esdras propheta ille bibliotheca legis minatus sit attendite, hoc modo disceptans.

4. Esdr. 15. 22.

Hec Esdra testimonium, non nihil etiam disferunt a vulgata lectione.

* Hec dicit Dominus meus. Non parces dextera mea super peccantes, nec cessabit romphaea super effundentes sanguinem innocuum super terram. Exhibit ignis ab ira mea, & deuorabit fundamenta terra, & peccatores quasi stramen incensum. Vae eis qui peccant, & non observant mandata mea dicit Dominus, non parcam illis. Discedite filij apostatae, & nolite contaminare sanctificationem meam. Nouit Deus qui peccant in eum, propterea tradet eos in mortem, & in occisionem. Iam enim venerunt super orbem terrarum mala multa.

Imo

* Immissus est gladius vobis ignis, 4. Esdr. 16. 31
 & quis est qui recutiet ea? [Nūquid
 recutiet aliquis leonem esurientē in
 silua? aut nunquid extinguet ignem
 cū stramen incensum fuerit? Do-
 minus Deus mittet mala, & quis est
 qui recutiet ea? & exhibit ignis ex i-
 racundia eius, & quis extinguet eū?
 Coruscabit, & quis non timebit? to-
 nabit, & quis non horrebit? Deus
 cuncta minabitur, & quis non terrea-
 bitur? A facie eius tremet terra,
 & fundamenta maris fluctuātur de
 profundo] . Ezechiel quoq; pphe-
 ta egregius, quatuorq; euan-
 gelicorum animalium mirandus
 inspector, quid de sceleratis e-
 dixerit, attēdite, cui primū Do-
 minus miserabiliter plagam Is-
 rael deflenti ait. * Iniquitas domus
 Israel & Iuda inualuit nimis, quia
 impleta est terra iniquitate & im-
 munditia. * Ecce ego sum, non parces
 oculus meus neq; miserebor. Et in-
 fra. * Quoniam terra plena populis,
 H. v. &

Ezechielis tes-
 timonia sunt
 hic alijs ver-
 bis quam in
 vetere trans-
 latione.

* Ezhe. 9. 9.

* Eche. 5. 8.
 & 11.

* Ezec. 7. 23.

Epistola Gildæ.

¶ Eze. 14. 12.

¶ Eze. 18. 20.

Et ciuitas plena iniquitate est, & auertam impetum virtutis eorum, & polluentur sancta eorū. Exoratio veniet, & queret pacem & non erit. Et post aliquanta. * Factus est (inquit) sermo Domini ad me dicens. Fili hominis terra quæ peccauerit mihi ut delinquat delictum, extendam manum in eam, & conteram eius firmamentū panis, & emitam in eam famem, & tollam de ea hominem, & pecora. Et si sint tres viri isti in medio eius Noë, Daniël, & Iob, non liberabunt eam, sed ipsi in sua iustitia salui erunt, dicit Dominus. Quod si etiam bestias malas inducam super terram & puniam illam, & erit in exterminium, & non erit qui iter faciat à facie bestiarū. Et tres viri isti in medio eius sint, vino ego dicit Dominus, si filij & filia eius liberabuntur, sed ipsi soli salui erunt, terra autem erit in interitum. Et iterum. * Filius non accipiet iniustitiam patris, neque pa-

ter

ter accipiet iniustitiam filij. Iustitia iusti super ipsum erit. Et iniquus si auertat se ab omnibus iniquitatibus quas fecit, & custodiat omnia mandata mea, & faciat iustitiā & misericordiā multā, vita viuet & nō morietur. Omnia delicta eius, quaecūq; fecit, nō erūt: in sua iusticia, quā fecit, vita viuet. Nunquid voluntate volo mortē iniusti (dicit dominus) quā ut auertat se à via sua mala & uiuat? Cū se autem conuerterit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem secundum omnes iniquitates quas fecit iniquus, omnes iustitie, quas fecit, non erunt in memoria. In delicto suo, quo excidit, & in peccatis suis, quibus peccauit, morietur. [Et post aliquanta.* Et scient omnes gentes, quia propter peccata sua captiui ducti sunt domus Israel, eo quod reliquerunt me. Et auerti faciem meā ab eis, & tradidi eos in manus inimicorū eius, & omnes gladio ceciderunt. Secundum immundicias suas

*Ezc. 29. 23

Epistola Gilda.

*suas, & secundum iniquitates suas
feci illis, & auerti faciam meam ab
eis*[. Hæc de sanctorum prophe-
tarum minis (dixisse sufficiat
pauca tantū de sapientia Salo-
monis, quæ ad hortationem
vel denuntiationē exprimant
regibus, non minus quam mi-
nas huic opusculo inferere ne-
cessarium duxi, ne dicant me
grauia & importabilia in hume-
ros hominum verborum one-
ra velle imponere, digito autē
me oea (id est cōsolatorio affatu)
nolle mouere. Audiamus itaq;
quid propheta dixit. * *Diligite*
(inquit) *iustitiam, qui indicatis*
terram. Hoc vnum testimonium
(si toto corde seruaretur) abū-
dē ad corrigendos patriæ du-
ces sufficeret. Nā si dilexissent
iustitiam, diligerent utiq; fon-
tem quodāmodo & originem
totius iustitiæ Deum. * *Servite*
Domino in bonitate, & in simplici-
tate

*sapi. i. i.

*sapi. i. i.

tate cordis querite eñ. Heu quis vi-
 &ur⁹ est (vt quidā ante nos ait)
 quando ista à ciuibus perfician-
 tur, si tamē vsquam perfici pos-
 sunt, * *Quoniam inuenitur ab his*
qui nō tentant illum, apparet autem
eis qui fidem habent in eum. Nam
 isti sine respectu tentant deum,
 cuius præcepta contumaci de-
 spectione contemnunt, nec fi-
 dem seruant illi, cuius oraculis
 blandis vel aliquantulum seue-
 ris dorsum versant & non faci-
 em. * *Perverse enim cogitationes*
separant à Deo. Et hoc in tyran-
 nis nostri temporis perspicuē
 deprehenditur. Sed quid no-
 stra mediocritas huic tã aperto
 sensui miscetur? Loquatur nāq;
 pro nobis (vt diximus) qui so-
 lus verax est, spiritus scilicet
 sanctus, de quo nunc dicitur.

*Sapi. I. 26

*Sapi. I. 36

* *Spiritus autem sanctus discipline ef-*
fugiet fictum. Et iterum. * *Quoniā*
spiritus Dei repleuit orbem terrarū.

*Sapi. I. 2.

*Sapi. I. 5.

Et

Epistola Gilda.

* sapi. 5. 15.

Et infra (finem malorū bono-
rumq; oculato iudicio prætē-
dēns) ait. * *Quomodo spes impij*
tanquam lanugo est quæ à vento tol-
litur, & tanquam fumus qui à ven-
to diffusus est, & tanquā spuma gra-
cilis quæ à procella dispergitur, &
tanquā memoria hospitis unius diei
prætereuntis. Iusti autem in perpe-
tuū uiuent, & apud Deum est mer-
ces illorum, & cogitatio eorum apud
altissimum. Ideo accipient regnū de-
coris, & diadema speciei de manu
domini. Quoniam dextera sua pro-
teget eos, & brachio sancto suo de-
fendet illos. Dissimiles etenim
qualitate sunt valde iusti & im-
pij, nimirum (vt dixit Do-
minus) * Eos, qui honorant (inqui-
ens) me, honorabo: &, qui me sper-
nunt, erunt ignobiles. [Sed transe-
amus ad cetera. * Audite (inquit)
omnes reges & intelligite, dicite in-
dices finium terræ, præbete aures vos
qui continetis multitudines, & pla-

1. Sam. 2. 30.

* sap. 6. 2.

cetis vobis in turbis nationū. Quoniam data est à Deo potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniā cū essetis ministri regni illius, non rectē iudicatis, neque custodistis legem iustitiæ, neq; secundum voluntatem eius ambulastis. Horrende & celeriter apparebit vobis, quoniam iudiciū durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguus enim cōceditur misericordia, potentes autē potenter tormēta patientur. Non enim personas subtrahet, qui est omniū dominator: nec reuerbitur magnitudinē cuiusquā, quoniā pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi pro omnibus. Fortioribus autē fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges hi sunt sermones mei, ut discatis sapientiam, & non decidatis. Qui enim custodierint iusta, iustificabūtur, & qui didicerint sancta, sanctificabuntur. Hactenus cum regibus patriæ non mi-

Epistola Gilda.

minus prophetarum oraculis
quam nostris sermonibus di-
sceptauimus, volentes eos scire
quæ ppheta dixerat, * *Quasi* (in-
quiēs) *à facie colubri fuge peccata.*
*Si accesseris ad illa, suscipient te den-
tes leonis, dentes eorum interficiētes*
animas hominū. Et iterū. * *Quam*
magna misericordia Domini, &
propitiatio eius conuertentibus ad
se. Et si non habemus in nobis
illud apostolicum vt dicamus,
* *Optabam enim anathema esse à*
Christo pro fratribus meis, tamen
illud propheticum toto corde
possimus dicere. Heu quia ani-
ma perit. Et iterum. * *Scrutemur*
vias nostras, & quæramus & reuer-
tamur ad Dominum: leuemus corda
nostra cū manibus ad Deum in cæ-
lo. Sed & illud Apostoli: * *Cupimus*
unumquemq; vestrum in visceribus
Christi esse. Quam enim libēter
hoc in loco acsi marinis fluctib.
iactatus & in optato euectus
por-

*Eccle. 21. 2.

*Eccle. 17. 28.

*Rom. 9. 3.

*Thre. 3. 40.

*phil. 1. 3.

portu remis, si non tantos talesq; malitiæ episcoporum, vel cæterorum Sacerdotum, aut clericorum * in nostro quoque ordine erigi aduersus DEVM vidissem. mōtes, quos me secundum legem ceu testes primum duris verborum cautibus, dein populū (si tamē sanctionib. inheret) nō vt corporaliter interficiantur, sed mortui vicijs uiuant Deo (ne personarum arguar exceptionis) totis necesse est viribus lapidare verecundia interueniente quiescerem. Sed mihi quæso, vt iam in superioribus dixi, ab his veniā imperciri (quorū vitam nō solum laudo, verum etiam cunctis mundi opibus præfero, cuiusq; me, si fieri possit, ante mortis esse aliquandiu participem opto & sitio) nostris iā nunc ob vallis sanctorum duobus clipeis lateribus inuictis dorso aduer-

I. i.

sita-

* Polydorus non recte pependens hoc in loco verborum sensum, ex his verbis (in nostro quoque ordine) dicit ostēdi Gildam fuisse monachū, cum tamen Gildas in sequentibus μὴ γὰρ quidē de monachis habeat. Constructio itaq; verborū est. Quam libenter hoc in loco quiesceam. &c. nisi in nostro quoque ordine tantos mōtes malitiæ Episcoporum vel cæterorū sacerdotum, aut clericorū erigi aduersus Deum vidissem, &c.

Epistola Gildæ.

fitatis mœnia , stabilito capite
pro galea adiutorio domini fi-
dissime conlecto crebro vera-
cium volatu, vel alitent conui-
uiorum cautes].

**Autor, finita
correctione
sua in Reges,
Principes, &
Iudices, iam
agreditur se:
eundam par-
tem principis
lis causæ, qua
cōtinet acrem
castigationē
in sacerdoti-
lem ordinem.**

SAcerdotes habet Britānia, sed
insipientes : quam plurimos
ministros, sed impudentes: cle-
ricos, sed raptores subdolos: pa-
stores (vt dicuntur) sed occisi-
oni animarum lupos paratos
(quippè nō comoda plebi pro-
uidentes , sed proprii plenitu-
dinem ventris quærentes): ec-
clesiæ domus habentes, sed tur-
pis lucri gratia eas adeuntes:
populos docentes, sed præben-
do pessima exempla, vitia, ma-
losq; mores : raro sacrificantes,
& nunquam puro corde inter
altaria stantes: plebem ob pec-
cata non corripientes , nimirū
eadem agentes: præcepta Chri-
sti spernentes, & suas libidines
votis omnibus implere curan-
tes

res: * sedem Petri apostoli im-
mundis pedibus vsurpantes,
sed merito cupiditatis in Iudæ
traditoris pestilentem cathe-
dram decidentes: veritatē pro
inimico odientes, & mendaci-
is acsi charissimis fratribus fa-
uentes: iustos inopes immanes,
quasi angues toruis vultib⁹ cō-
spicantes, & sceleratos diuites
absq; vilo verecundię respectu
sicut cœlestes angelos veneran-
tes: egenis eleemosynam esse
dādā summis ē labijs prædi-
cantes, sed ipsi vel obolum nō
dantes: nefanda populi scelera
tacentes, & suas iniurias quasi
christo irrogatas amplificātes:
religiosam fortē matrem seu
sorores domo pellentes, & ex-
ternas veluti secretiori ministe-
rio familiares indecenter leui-
gantes, vel potius (vt vera dicā
licet inepta nō tam mihi quam
talīa agentibus) humiliantes:

Aduerte om-
nes sacerdos
tes sedere in
cathedra Petri

Epistola Gilda.

ecclesiasticos post hæc grâdus
propensius quam regna celo-
rum ambientes, & tyrannico
ritu acceptos defendentes, nec
tamen legitimis moribus illu-
strantes: ad præcepta sanctorû
(si aliquando dum taxat audie-
rint quæ ab illis sæpissimè au-
dienda erant) oscitantes ac stu-
pidos, & ad ludicra & ineptas
secularium hominû fabulas, ac
si iter viæ, quæ mortis, pandunt
strenuos & intentos: pinguedi-
nis gratia taurorum more rau-
cos, & ad illicita infœliciter
promptos: vultus arroganter
in altû habentes, & sensus con-
scientia remordente ad ima vel
tartarum demersos: vno sanè
perdito denario mœstos, & ad
vnum inquisitû lætos: in Apo-
stolicis functionibus ob insci-
tiam vel peccatorum pondus
(ora etiã scientiû obturantes)
hebetes ac mutos & inflexibus

mun-

mundialium negotiorum mendacibus doctissimos: quorū de scelerata cōuersatione multos sacerdotio irruētes, potius vel illud penē omni pecunia redimētes quam tractos, & in eodē veteri infauistoq; intolerabiliū piaculorum cœno post sacerdotalem episcopatus vel presbyterij sedem (qui nec ibidē vsquā sederunt) vtpotē indigne porcorum more volutantes) raptō tantū sacerdotali nomine nec tamen tenore, vel apostolica dignitate accepta, sed qui nondū ad integram fidem sunt vel malorum poenitētia idonei, quomodo ad quēlibet ecclesiasticū (vt nō dicam summū) conueniētes & adepti gradum, quem non nisi sancti atq; perfecti, & Apostolorum imitatores, & (vt magistri gentiū verbis loquar) irreprehēsibiles legitime & absque magno sacrilegij crimine

Epistola Gildæ.

*Act. 8. 18.

suscipiunt. Quid enim tam im-
pium tamq; scelestum est, quā
ad similitudinē * Simonis Ma-
gi (non interuenientibus licet
interea promiscuis criminib⁹)
episcopatus officiū vel presby-
terij terreno prætio, quod san-
ctitate rectisq; moribus decēti-
us acquiritur, quempiam velle
mercari? Sed in eo isti propensi,
us vel desperatius errant, quo
non ab apostolis vel apostolo-
rum successoribus, sed à tyran-
nis & a patre eorum diabolo
fucata & nunquam profutura
emunt sacerdotia : quin poti-
us velut culmen tectumq; ma-
lorum omniū quoddā quo non
facile eis improperētur à quo-
quam admiffa prisca vel noua,
& cupiditatis gulæq; desideria
[vtpote præpositi multorum fa-
cilius rapiāt], & scelestę vitę stru-
cturæ superponunt. Nā si talis
profecto coemptionis cōditio

ab

ab impudentibus istis non dicam apostolo Petro, sed cuilibet sancto Sacerdoti pioq; regi ingesta fuisset, eadem responsa accepissent, quæ ab apostolo author eorundem magus Simon dicente Petro, **Pecunia tua tecum sit in perditionem.* Sed fortè heu, qui ambitores istos ordinant (imò potius humiliât, atque pro benedictione maledicunt, dum ex peccatoribus non pœnitētes quod rectius fuerat, sed sacrilegos & desperatos faciunt, & Iudam quodammodo in Petri cathedra Domini traditorem, ac Nicolaum in loco Stephani martyris statuunt im-
munde hæresios adinuentorē) eodem modo sacerdotio adsciti sunt: & ideo non magno pe-
rè detestatur in filiis, quinimo venerantur, quod similiter ut patribus subinde venisse certissimū est. Etenim eos, (si in par-
I.iiij. ro-

*Act. 8. 20.

Epistola Gilda.

rochiam[^] (resistentibus sibi & tā pretiosum quæstum denegantibus seuere cōmessoribus) huiuscemodi margaritam inuenire non possint (præmissis ante solicite nuntijs) transnauigare maria terrasq; spatiosas transmeare nō tā piget quā delectat, vt omnino talis species inēquiparabilisque pulchritudo & (vt verius dicam) zabolica illusio vel venditis omnibus copijs comparetur. Dein cum magno apparatu magnaq; phantasia, vel potius insania repedantes ad patriam ex erecto erectiorem incessum pingunt, & dudum summitates montiū conspicantes, nunc recte ad æthera vel ad summa nubiū vel lera luminum semidormitātes acies librant, ac sese noua quēdā plasmata, imo diabolica organa (vt quondā Nouatus Romæ, dominicę mulctator mar-

ga-

garitæ porcus niger) patriæ in-
 gerunt, violenter manus non tã
 venerabilibus aris quam flam-
 mis inferni vlttricibus dignas
 in tali schema positi sacrosan-
 ctis Christi sacrificijs extensuri.
 Quid tu infœlix popule à tali-
 bus (vt dixit Apostolus) * bestijs
 ventris prestolaris? His ne cor-
 rigeris, qui seipsos non modo
 ad bona non inuitant, sed se-
 cundum prophetæ exprobrati-
 onem * *laborant vt inique agant?* * Ier. 9. 5.
 Talibus ne oculis illustraberis,
 qui hæc tantum auidè speculan-
 tur, quæ procliuè vitijs (id est,
 tartari portis) ducāt? Vel certè
 secundum saluatoris dictum,
 si non istos * rapacissimos vt A- * Mal. 7. 16
 rabia lupos, * ac si Loth ad mon- * Gen. 19. 20
 tem igneum Sodomorum ym-
 brem prepropere fugeritis, * cę * Matth. 15. 14
 ci educti à cæcis pariter in in-
 ferni foueam cadetis. Sed for-
 sitan aliquis dicat, non ita omi-

Epistola Gilda.

1. Sam. 2. 11.
& 22; 3. 12.

Exempla e ve
teri testamēto

1. Sam. 4. 11.

Abel.

Gene. 4. 8.

Enoch.

Psal. 25. 59.

Gene. 5. 24.

nes episcopi vel presbyteri ut
superius comprehensi (quia nō
scismatis, non superbiæ, nō im-
mūditæ infamia maculantur)
mali sunt, quod nec vehemen-
ter & nos diffitemur. Sed licet
sciamus eos castos esse & bo-
nos, breuiter tamen responde-
bimus. Quid * profuit Heli sa-
cerdoti, quod solus non viola-
uerit præcepta Domini rapi-
endo in fuscinulis antequam a-
deps Domino offerretur ex ol-
lis carnes, dū * eadē mortis ira,
qua filij sunt, mulctatur? Quis
rogo eorū * ob inuidiā melioris
hostiæ cœlestiq; igni in cœlis
euectę, ut Abel, occisus? qui eti-
am mediocris verbi aspernan-
tur conuitium. Quis * perosus est
*consilium malignātium, & cum im-
pijs non sedit, ita ut de eo veridi-
ce quasi de Enoch diceretur.*
* *Ambulauit Enoch cum Deo & nō
inueniebatur, in mūdi scilicet vas*
ni-

nitate omnis post idola pcliue
 id temporis claudicare (relieto
 Deo) insipientis? Quis eorum *Noe.*
 salutari in * arca (hoc est, nunc *Gen. 7. 7.*
 ecclesia) nullū Deo aduersantē,
 vt Noe diluuij tempore, nō ad-
 misit, vt perspicue monstrare-
 tur nō nisi innoxios vel pœni-
 tētes egregios in dominica do-
 mo esse debere? Quis victorib⁹ *Melchise-*
 solum & in * tricentenario nu- *dech.*
 mero (hoc est trinitatis sacra- *Gen. 14. 18.*
 mento) liberato iusto regum
 quinque victriciumq; turmarū
 exercitus ferales vincentibus
 & nequaquam aliena cupienti-
 bus sacrificium offerens, vt
 Melchisedech, benedixit? Quis *Abraham.*
 spontē * proprium in altari ca- *Gen. 22. 1.*
 pite cædendum, vt Abraham
 Deo iubente, obtulit filium,
 vt simile quoddam huic im-
 pleret Christi mandatum di-
 centis * oculum dextrum scan- *Matth. 5. 29.*
 dalizantem euelli debere, &
 pro-

Epistola Gilda.

v. Sam. 2. 17.
& 22:3, 12.

Exempla e ve
teri testamēto

1. Sam. 4. 11.

Abel.

Gene. 4. 8.

Enoch.

Psal. 25. 59.

Gene. 5. 24.

nes episcopi vel presbyteri ut
superius comprehensi (quia nō
scismatis, non superbiæ, nō im-
mūditæ infamia maculantur)
mali sunt, quod nec vehemen-
ter & nos diffitemur. Sed licet
sciamus eos castos esse & bo-
nos, breuiter tamen responde-
bimus. Quid *profuit Heli sa-
cerdoti, quod solus non viola-
uerit præcepta Domini rapi-
endo in fuscinulis antequam a-
deps Domino offerretur ex ol-
lis carnes, dū *eadē mortis ira,
qua filij sunt, mulctatur? Quis
rogo eorū *ob inuidiā melioris
hostiæ cœlestiq; igni in cœlis
euectę, ut Abel, occisus? qui eti-
am mediocris verbi aspernan-
tur conuitium. Quis *perosus est
*consilium malignātium, & cum im-
pijs non sedit, ita ut de eo veridi-
ce quasi de Enoch diceretur.*
* *Ambulauit Enoch cum Deo & nō
inueniebatur, in mūdi scilicet va-*
ni-

nitate omnis post idola pcliue
id temporis claudicare (relieto
Deo) insipientis? Quis eorum
salutari in * arca (hoc est, nunc
ecclesia) nullū Deo aduersantē,
vt Noe diluuij tempore, nō ad-
misit, vt perspicue monstretur
nō nisi innoxios vel pœni-
tētes egregios in dominica do-
mo esse debere? Quis victorib⁹
solum & in * tricentenario nu-
mero (hoc est trinitatis sacra-
mento) liberato iusto regum
quinque victriculumq; turmarū
exercitus ferales vincentibus
& nequaquam aliena cupienti-
bus sacrificium offerens, vt
Melchisedech, benedixit? Quis
spontē * proprium in altari ca-
pite cædendum, vt Abraham
Deo iubente, obtulit filium,
vt simile quoddam huic im-
pleret Christi mandatum di-
centis * oculum dextrum scan-
dalizantem euelli debere, &
pro-

*Noe.**Gen. 7. 7.**Melchise-
dech.**Gen. 14. 18.**Abraham.**Gen. 22. 1.**Math. 5. 29.*

Epistola Gilda.

*Ierc. 48. 10: prophetae precaueret, *se male-
dictum esse *gladium & sanguinem*
prohibentem? Quis * memori-
am malefacti de corde radici-
tus, vt Ioseph, euulsi? Quis in
*monte cum Domino locutus,
*Exod. 19. 16, & nequaquam cōcrepantibus
tubis exinde perterritus duas
*Exo. 34. 29: tabulas *cornutamq; faciem a-
spectu incredulis inhabilem &
horrendam tropico sensu, vt
Moyfes, aduexit? Quis eorum
pro peccatis populi exoransi-
mo de pectore clamauit, vt ip-
se, *Domine (inquiens) peccauit
populus iste peccatum grande, quod
*Exod. 32. 31: si dimittis eis, dimitte: alioquin dele-
me de libro tuo? [Quis * zelo Dei
accensus mirabili ad ultionem
fornicationis sine dilatione sa-
nando pœnitētię medicamine
stupri affectū, ne ira populo in-
ardesceret, sicut phinees sacer-
dos (vt per hoc in euo *reputa-
retur illi iustitia) strenue con-
sur-

Ioseph.

Gen. 50. 15.

Moyfes.

*Exod. 32. 31.

*Num. 25. 7.

Phinees.

Ab hoc loco
sunt præter-
missa in Po-
lydori editio-
ne, ad 3. folia
& dimidium.

*Psal. 105. 31.

surrexit? Quis verò eorū vel in
 *extirpationē vsq; ad internici- *Iesus Naue.*
 onē de terra repromissionis se- **Ios. 24. 114*
 ptem gentiū morali intelligē-
 tia, vel ad constabilitationem spi-
 ritualis Israel pro eis Iesum
 Naue imitatus est? Quis eorū
 populo D E I finales terminos *Phineus &*
 trans Iordanē (vt sciretur quid *Iesus.*
 cuiq; tribui cōueniat) sicut su-
 pradiſti phinees scilicet & Iesus
 sagaciter diuisere, ostendit?
 Quis vt *aduersariorum plebi *Iephre.*
 Dei innumera psterneret gen- **Iudi. 11. 296*
 tium milia *unicā filiā (quę pro
 pria voluptas intelligitur) imi- **Iudi. 11. 346*
 tans & in hoc Apostolū dicentē,
 *Non quarens quod mihi utile est, *1. Cor. 10. 33*
 sed quod multis, vt salui fiant, ob-
 uiantē victoribus cum tympa-
 nis & choris (id est, carnalib⁹ de-
 siderijs) in sacrificiū votiuę pla-
 cationis, vt Iephre, mactauit?
 Quis eorū ad cōturbāda, fugā-
 da, sternendaq; superbarū gen- *Gedeon.*
 tium

Epistola Gilda.

Iudi. 7. 6.
Iudi. 7. 16.
& 20.
Esa. 58. 1.
psal. 18. 5.
Iudi. 7. 16.
& 20.
2 Cor. 4. 7.
Iudi. 6. 25.
Iudi. 6. 36.
Iudi. 7. 1.
Sampson.
Iudi. 16. 30.
Phil. 1. 23.
tium castra mysterij trinitatis
(vt supradiximus) * cum lague-
nas viris tenētib⁹ * egregias in
manibus sonantesq; tubas (id
est propheticos & apostolicos
sensus, vt dixit Dominus pro-
pheta. * *Exalta quasi tuba vocem
tuam.* Et Psalmista de Apostolis
* *In omnē terrā exiuit sonus eorum*)
& * lagenas splēdidissimo ignis
lumine noctu coruscantes (quę
accipiuntur in sanctorū corpo-
ribus bonis operibus annexis,
& sancti spiritus igni ardētibus
vt Apostolus * habentes inquit
thesaurum istum in vasis fictilibus)
post * idolatrię luci (quod mo-
raliter interpretatum conden-
sæ & fuscę cupiditatis) succisio-
nem siluæ & * euidentia signa
Iudaicj velleris ymbris cœle-
stis expertis, & gētilis rore san-
cti spiritus madefacti * fide non
dubia, vt Gedeon, pcessit? Quis
eorum * mori exoptans mundo
&

& viuere Christo *luxoriosos Iudi.16.23
 gentium conuiuas laudantes,
 *Deos suos (id est, sensus extol- Iudi.16.24.
 lentes diuitias, vt Apostolus
 **& auaritia inquit, quæ est simila-* Col.3.5.
crorū seruitus) * cōcussis duabus Iudi.16.30.
 virtute brachiorum columnis
 (quæ intelliguntur in voluptatib.
 nequam animæ carnisque, qui-
 bus domus humanæ omnis ne-
 quitie quodāmodo pāgitur ac
 fulcimentatur) tã innumerabi-
 les, vt Sampson, p̄trauit? Quis
 * orationibus holocaustoque Samuel.
 lactantis agni Philistinorum I.Sam.7.9.
 metum depellens, *insperatas I.Sam.12.17.
 tonitruorum voces nubiumq;
 ymbres concitans, * absq; adu- I.Sam.10.1.
 latione regi constituens, * e- & 17.
 undem Deo non placentem ab- I.Sam.13.14.
 ijciens * vncto pro illo meliore & 15.28.
 in regno, vt Samuel, valedictu- I.Sam.16.13.
 rus populo astitit hoc modo
 dicens. *Ecce preesto sum, loquimi- I.Sam.12.3.
 ni coram Domino & christo eius,
 vtrum

Epistola Gilda.

*utrum bonem cuiusquam tulerim,
an asinum, si quempiam calumnia-
tus sum, si oppressi aliquem, si de ma-
nu cuiusquam munus accepi? Cui à
populo responsum est dicente.*

2. Sam. 12. 4.

Helias.

2. Reg. 1. 9. et 18.

2. Reg. 4. 13.

1. Reg. 16. 13.

2. Reg. 1. 16.

1. Reg. 18. 40.

1. Reg. 17. 1.

1. Reg. 5. 17.

** Nō es calumniatus nos, neq; oppressi
sisti, neque tulisti de manu alicuius
quippiā. Quis eorū igne cœlesti
centum superbos exurens,
* quinquaginta humiles seruās,
& absque adulationis fūco non
Deum per prophetas, sed * ido-
lum Accaron consulenti mor-
tem * imminentem iniquo regi
annūciāns, * omnes prophetas
simulachri Baal (qui interpre-
tati accipiuntur sensus humani
inuidiæ, auaricię, vt iā diximus,
semper intēti) mucrone corus-
co (hoc est verbo Dei) vt Heli-
as egregius vates, prostrauit, &
zelo Dei commotus iniquorū
terræ * ymbres adimens æthe-
rales, ac si fortissimo penurij
clustello tribus annis sexque
men-*

mensibus obferatos fame, siti
 moribundus in deserto cōque-
 stus est, *Domine (inquiens) pro-
 phetas tuos occiderūt, & altaria tua
 suffoderunt, & ego relictus sum solus,
 & quærūt animam meā? Quis eo-
 rum *charissimum discipulum
 terrenis extra solitū pōderibus
 oneratū, *quę ante ea à se ma-
 gnopere licet rogato vt acci-
 peret despecta fuissent, & si nō
 *perpetua lepra, vt Heliseus, sal-
 tim expulsiōe mulctauit? Et
 quis ex illis *puero in vitę de-
 speratione estuāti, atq; impro-
 uiso super bellico hostiū appa-
 ratu ciuitatem, in qua erāt, ob-
 sidētium tremefacto inter nos
 (vt illę) animæ *visus feruenti
 exoratione ad Deum facta (ita
 vt intueri poterit auxiliarium
 cœlestis exercitus, armatorum
 curruū ceu equitū ignito vul-
 tu fulgētium mōtem plenum)
 patefecit, & *credere quin for-
 K.i. tior

1. Reg. 19. 10.

Heliseus.

2. Reg. 5. 23.

2. Reg. 5. 16.

2. Reg. 5. 27.

2. Reg. 6. 15.

2. Reg. 6. 17.

2. Reg. 6. 16.

Epistola Gilda.

tior esset ad saluandum quam
inimici ad pugnandum? Et quis
eorum * corporis tactu mortui
scilicet mundo, viuentis autem
Deo * alij diuerso funere occu-
bati, proculdubio mortuo deo
vitijs vero viuenti, quasi supra-
dictus, proficiet, ita vt statim
profiliens Christo grates pro
sanitate agat cunctorum pœne
mortalium ore desperata? Cu-
ius eorum * carbone ignito de
altari forcipe cherubin adue-
cto (vt * peccata sua delerentur
humilitate confessionis) labia,
vt Esaie, mundata sunt, & * effi-
caci oratione sibi adiuncta pij
regis Ezechie supplantatione
* centum octoginta quinque mil-
lia exercitus Assyriorum nullo
apparente vulneris vestigio an-
geli manu, vt * supradicti, pro-
strata sunt? Quis eorū ob præ-
cepta Dei, & * minas coelitus da-
tas veritatēq; vel non audientibus

2. Reg. 4. 34.

2. Reg. 4. 20.

Esaïas.

* Esa. 6. 6.

* Esa. 6. 7.

2. Reg. 19. 1. &
14. & Esa. 37. 1
& 15.

* Esa. 37. 36. &
2. Reg. 19. 35.

* Esa. 37. 21. &
2. Reg. 19. 20.

Jeremias.

* Iere. 1. 17.

bus proferēdam squalores pedoresq; *carcerū, vt *momentaneas mortes, vt beatus Ieremias excepit? Et ne multa.

Ier. 20. 2; 32. 2;

37. 15; 38. 6.

Ier. 26. 8.

& 14.

Quis eorum vt magister gentium dixit *errare in montibus,

Propheta.

& in speluncis, & in cauernis

Heb. 11. 38.

terræ, *lapidari, secari, totius

Heb. 11. 37.

mortis genere pro nomine domini attentari, sicut sancti prophete, perpeffus est. Sed quid

immoramur in exēplis veteribus, ac si non essent in nouo vl-

la? Audiant itaq; nos, qui absq;

ullo labore angustum hoc iter

Christiane religionis prætentō

tātū sacerdotali nomine intra-

re se putant, carpentes paucos

flores, veluti summos de exten-

to sanctorum noui Testamenti

tyronum amœnoque prato].

Quis vestrum, qui torpetis po-

tius quam sedetis legitime in

sacerdotali sede, *eiectus de cō-

silio impiorum, post *diuersa-

Exempla ex
nouo testamēto.

Act. 11. 50.

Act. 16. 27.

K. ij.

runa

Epistola Gilda.

2.Reg.4.34.

2.Reg.4.20.

Esaias.

*Esa.6.6.

*Esa.6.7.

2.Reg.19.1. &
14. & Esa.37.1
& 15.

*Esa.37.36. &
2.Reg.19.35.

*Esa.37.21. &
2.Reg.19.20.

Jeremias.

*Iere.1.17.

tior esset ad saluandum quam
inimici ad pugnandum? Et quis
eorum * corporis tactu mortui
scilicet mundo, viuentis autem
Deo * alij diuerso funere occu-
bati, proculdubio mortuo deo
vitijs vero viuenti, quasi supra-
dictus, proficiet, ita vt statim
profiliens Christo grates pro
sanitate agat cunctorum poene
mortalium ore desperata? Cu-
ius eorum * carbone ignito de
altari forcipe cherubin adue-
cto (vt * peccata sua delerentur
humilitate confessionis) labia,
vt Esaie, mundata sunt, & * effi-
caci oratione sibi adiuncta pij
regis Ezechiae supplantatione
* centum octoginta quinque mil-
lia exercitus Assyriorum nullo
apparente vulneris vestigio an-
geli manu, vt * supradicti, pro-
strata sunt? Quis eorum ob pra-
cepta Dei, & * minas coelitus da-
tas veritateq; vel non audientibus

bus proferendam squalores pedoresq; *carcerum, ut *momentaneas mortes, ut beatus Ieremias excepit? Et ne multa.

Ier. 20. 2. 32. 2.
37. 15. 38. 6.
Ier. 26. 8.
& 14.

Quis eorum ut magister gentium dixit *errare in montibus,

Propheta.

& in speluncis, & in cauernis

Heb. 11. 38.

terrae, *lapidari, secari, totius

Heb. 11. 37.

mortis genere pro nomine do-

mini attentari, sicut sancti pro-

phetę, perpeffus est. Sed quid

immoramur in exēplis veteri-

bus, ac si non essent in nouo vl-

la? Audiant itaq; nos, qui absq;

ullo labore angustum hoc iter

Christiane religionis prætentio

tātū sacerdotali nomine intra-

re se putant, carpentes paucos

flores, veluti summos de exten-

to sanctorum noui Testamenti

tyronum amœnoque prato].

Quis vestrum, qui torpetis po-

tius quam sedetis legitime in

sacerdotali sede, *eiectus de cō-

silio impiorum, post *diuersa-

runa

Exempla ex
nouo testam
mento.

Act. 11. 50.

Act. 16. 27.

K. ij.

Epistola Gilda.

Acto. 5. 41.

*Iacobus pri-
mus.*

*Iacobus se-
cundus.*

Acto. 12. 2.

Acto. 7. 57.

Stephanus.

Acto. 7. 55.

Petrus.

Paulus.

rum plagas virgarum, vt sancti
Apostoli, quod dignus habitus
est pro Christo vero Deo * con-
tumeliā pati, [toto corde trini-
tati gratias egit? Quis ob testi-
monium verum Deo ferendum
fullonis veſte cerebro percus-
sus, vt Iacob⁹ primus in nouo
duntaxat episcopus testamēto,
corporaliter interiit? Quis gla-
dio vestrum ab iniquo princi-
pe, vt * Iacobus Ioannis frater,
capite cæsus est? Quis, vt * pro-
thominister martyrq; euangelis-
cus (hoc solū criminis habens,
quod * viderit Deum quem per-
fidi videre nequiuerant) nefan-
dis manibus lapidatus est?
Quis inuersis pedibus crucis
affixus pro reuerentia Christi
patibulo, quem nō minus mor-
te quam vita honoraturus, vt
clauicularius ille cœlorum re-
gni idoneus, extremum halitū
fudit?] Quis ex vobis gladii

i&

iāu veridicantis pro confessi-
one Christi post vincula, carce-
ris naufragia, amarā virgarū
cedem, post fluminū, latronum
gentium, Iudeorum, pseudoa-
postolorum cōtinua pericula,
post famis, ieiunij, vigiliarum
labores, post perpetē sollicitu-
dinem omniū ecclesiarū, post ex-
stium pro scandalizātibus, post
infirmiorem pro infirmis, post
admirabilem prędicando Chri-
sti Euangelium orbis penē cir-
cuitum, vt vas electionis ma-
gisterq; gentium electus, capite
plexus est? Quis vestrum, vt san-
ctus martyr Ignatius Antio- *Ignatius.*
chię vrbis episcopus, post ad-
mirabiles in Christo actus ob-
testimonium eius leonum mo-
lis Romę confractus est? cuius
verba cū ad passionē ducere-
tur audiētes (si aliquādo vult
vestri rubore suffusi sunt) non
solum in cōparatione eius vos

Epistola Gilda.

non putabitis sacerdotes, sed
ne mediocres quidem christia-
nos esse. Ait enim in Epistola
quam ad Romanam Ecclesiam
misit: *A Syria usq; Romā cum be-*
stis terra mariq; depugno die ac no-
cte, cōnexus & colligatus decē leopar-
dis militibus (dico) ad custodiā da-
tis, qui ex beneficijs nostris seuiore
fiunt, sed ego eorum nequitijs magis
erudior, nec tamen in hoc iustificatus
sum. O salutare bestias, quae prepa-
rantur mihi, quando venient? quan-
do emittentur? quando eis frui lice-
bit carnibus meis? quas ego exopto
acriores parari, & inuitabo ad deno-
rationem mei, & deprecabor ne for-
tē (ut in nonnullis fecerunt) timeant
attingere corpus meum, quinimo, &
si cunctabuntur, ego vim faciam, ego
me ingeram. Date (quæso) veniā, ego
noni quid expediat mihi, nunc inci-
pio esse Christi discipulus: facessat in-
vidia vel humani affectus, vel ne-
quitia spiritalis, ut in Iesum Chri-

stum

stum adipisci merear ignes, cruces,
 bestias, dispersiones ossiū, discerpzio-
 nesq; membrorum, ac totius corporis
 pœna, & omnia in me unū supplicia
 diaboli arte quasita cōplentur, dum-
 modo Iesum Christum merear adi-
 pisci. Quid ad hæc dormitan-
 tibus animę oculis aspicitis?
 Quid talia surdis sensuū aurib⁹
 auscultatis? Discutite (quæ-
 so) tenebrosam atramq; cordis
 vestri caliginem teporis, vt ve-
 ritatis & humilitatis præfulgi-
 dū lumen videre possitis. Chri-
 stianus non mediocris sed per-
 fectus, sacerdos non vilis sed
 summus, martyr non segnis sed
 præcipuus dicit: *Nunc incipio es-
 se Christi discipulus*. Et vos ac si
 *lucifer ille de cœlo proiectus, Esa. 14. 12
 verbis nō potestate erigimini,
 & quodammodo sub dente ru-
 minatis & gestibus prætēditis,
 quæ antea actor vester depin-
 xerat: * *in cælum inquiens con-* Esa. 14. 13

K. iij.

scen-

Epistola Gilda.

Esai. 37. 25.

Psal. 21. 7.

Ioan. 5. 30.

Eccle. 10. 9.

scendam & ero similis altissimo. Et iterum. * Ego fodi & bibi aquam, & exiccaui vestigio pedum meorum omnes riuos aggerum. Multo rectius oportebat vos imitari illum & audire, qui totius bonitatis & humilitatis vere inuictum exemplar est, dicentem per prophetam : * Ego autem sum vermis & nō homo, opprobrium hominū & abiectio plebis. O mirabile quoddam dixisse eum opprobrium hominū, cum omnis mūdi opprobria deleuerit, & iterum in euangelio, * non possum ego à me ipso facere quicquā, cum ipse coeuius patri ac spiritui sancto cōmunis eiusdemque substantiæ cœlum & terram cum omni eorum inestimabili ornamento fecerit nō alterius sed propria potestate, & vos arroganter verba exaltasse propheta dicēte: * Quid superbit terra & cinis? Sed ad propositum reuertar,

Quis

Quis inquam ex vobis, vt Smir-
 nensis ecclesiæ pastor egregius
 Polycarpus Christi testis, men- *Polycarpus.*
 sam humane hospitibus ad ig-
 nem eum auidè trahētibus ap-
 posuit, & obiectus flammis pro
 Christi charitate dixit: *Qui de-*
dit mihi ignis ferre supplicium, dabit,
vt sine clauorum confixione flammis
immobiliter perferam. Vnum ad-
 huc præter magnam verbis vo-
 lans sanctorum siluam exempli
 gratia ponam Basilium scilicet
 Cefariensem episcopū, qui cum
 ab iniquo principe minè huius-
 cemodi intētarētur, quod (nisi
 in crastinū Arriano cœno vt cē-
 teri, macularetur) esset omnino
 moriturus, dixisse fertur. Ego
 sanè ero cras qui hodie sum, tu te v-
 tinam non mutares. Et iterum.
 Utinam haberem aliquid digni mu-
 neris, quod offerrem huic, qui ma-
 turus Basilium de nodo follis hu-
 ius absolueret. Quis ex vobis *Petrus.*
 K.v. apo-

Præter mag-
 nā verbis vo-
 lans, id est,
 præteruolans
 magnam. &c.
 Basilus.

Epistola Gilda.

Acto. 5. 29.

Queis pro
quibus.

apostolici sermonis regulā, quę
ab omnibus semper sanctis sa-
cerdotibus quibusq; tempori-
bus extantibus humanā sugge-
stionem precipitanter ad ne-
quitiā festinantem recutienti-
bus seruata est, in concussione
tyrannorū indiruptē custodi-
unt, hoc modo dicens : *Obedire
oportet magis Deo quā hominibus.*
Igitur confugientes solito mo-
re ad Domini misericordiā san-
ctorumque prophetarum eius
voces, vt illi pro nobis oraculo-
rum suorum iacula imperfectis
pastoribus (vt antea tyrannis)
queis compuncti sanentur , li-
brēt , videamus quid dominus
per prophetas ad desides & in-
honestos sacerdotes & nō bene
populū tā exēpla quā verba do-
cētes minarum loquatur. Nā &
Heli ille sacerdos in Silo p̄ eo
quod nō digno Deo zelo seue-
re in filios contemnētes Deum

ultus fuerat, sed molliter & clemēter (vtpote paterno affectu) admonuerat, tali animaduersione damnatur, dicente ad eū propheta. ** Hæc dicit dominus. Manifeste ostēdi me ad domum patris tui cū essent in Agypto seruientes Pharaonis, & elegi domū patris tui ex omnibus Israel mihi in sacerdotio. Et post pauca. * Quare respexisti in incensum meum, & in sacrificium meum improbo oculo? & honorificasti filios tuos plusquam me ut benediceres eos à primordio in omnibus sacrificijs corā me? * Et nūc sic dicit Dominus: Quoniā qui honorificāt me, honorabo eos: & qui pro nihilo habent me, ad nihilum redigentur. * Ecce dies venient & disperdam nomen tuum, & semen domus patris tui. * Et hoc tibi signum sit, quod veniet super duos filios tuos Ophni & Phinees, in vno die morientur ambo in gladio virorum. Si hæc itaq; patiuntur, qui verbis tan-*

ut ante reges
& principes,
sic hic eccle-
siasticos pasto-
res sacris e
verbo Dei mi-
nisterre ino-
cipit.

I Sam. 2. 28.

I. Sam. 2. 29.

I. Sam. 2. 30.

I. Sam. 2. 31.

I. Sam. 2. 34.

Epistola Gilda.

quid illi quo-
q; perspicuum
est, id est, per-
spicuum est
quoq; quid
illi. &c.

1. Reg. 13. 21.

tantum subiectos & non condigna
ultione emendant, quid ipsis fi-
et, qui ad mala hortantur pec-
cando & trahunt? [Quid illi
quoq; perspicuum est vero vati
post expletionem signi ab eodem
predicti, & restitutionem aride
manus impio regi misso à Iu-
dea prophetare in Bethel, phi-
bitoq; ne quid ibidem cibi gu-
staret, ac decepto ab alio (vt di-
cibatur) propheta vt parum quid
panis & aquæ sumeret, obtigit
dicente ad eum suo hospite.

** Hæc dicit dominus deus. Quia in-
obediens fuisti ori domini & non cu-
stodisti mandatū quod præcepit Do-
minus Deus tuus, & reuersus es, &
comedisti panem, & bibisti aquam in
hoc loco, in quo mādaueram tibi, ne
manducares panem nec biberes a-
quam, non ponetur corpus tuum in se-
pulchro patrum tuorum. Et factum
est (inquit) postquā māducavit pa-
nem & bibit aquam, strauit sibi asi-
nam*

nam suā & abiit, & inuenit eū leo in
 via, & occidit eū]. Esaiam quoq;
 sanctū prophetā de sacerdotib⁹
 hoc modo loquentē audite. * *Vae*
 impio in malum, retributio enim ma-
 nuū eius fiet ei. Populum meum ex-
 actores sui spoliauerunt, & mulieres
 dominatae sunt eius. Popule meus
 qui beatum te dicunt, ipsi te decipi-
 unt, & viam gressuum tuorum dissi-
 pant. Stat ad iudicandum dominus,
 & stat ad iudicandos populos. Do-
 minus ad iudicium veniet cum seni-
 bus populi sui & principibus eius.
 Vos depasti estis vineam meam, ra-
 pina pauperis in domo vestra. Qua-
 re atteritis populum meum? & faci-
 es pauperum commolitis, dicet Do-
 minus exercituum? Et item. * *Vae*
 qui condunt leges iniquas, & scri-
 bentes iniustitiā scripserunt, ut op-
 primerēt in iudicio pauperes, & vim
 facerēt causa humiliū populi mei, ut
 essent vidua praeda eorū, & pupillos
 diriperent. Quid facietis in die vi-
 sita-

Esaias in sa-
 cerdotes.

Esai. 3. 12.

Esai. 10. 1.

Epistola Gilda.

Esa. 28.7.

sitationis & calamitatis de longe
venientis? Et infra: * Verum hi
quoque prae vino nescierunt, & prae
ebrietate errauerunt, sacerdotes ne-
scierunt prae ebrietate, absorpti sunt
à vino, errauerunt in ebrietate, ne-
scierunt videntem, ignorauerunt iu-
diciū. Omnes enim mensae repletae
sunt vomitu sordium, ita ut non esset
ultra locus. * Propterea audite ver-

Esa. 28.14.

bum Domini viri illusores, qui do-
minamini super populum meum, qui
est in Ierusalē. Dixistis enim: Per-
cussimus foedus cum morte, & cum
inferno fecimus pactum. Flagellum
inundans cum transierit non veniet
super nos, quia posuimus mendaci-
um spem nostram, & mendacio pro-
tecti sumus. Et post aliquanta.

Esa. 28.17.

* Et subuertet grando spem menda-
cij, & protectionem. Aquae inunda-
bunt, & delebitur foedus vestrum
cum morte, & pactum vestrum cum
inferno non stabit: flagellū inundans
cum transierit, eritis & in concul-

cationem, quandocunque pertransie-
rit, tollet vos. Et iterum. * Et dixit

Esa. 29. 13.

dominus: Eo quod appropinquat po-
pulus iste ore suo, & labijs glorificant
me, cor autem eorum longe est à me,

* ideo ecce ego addā ut admirationē
faciam populo huic miraculo gran-

Esa. 29. 14.

di & stupendo. Peribit enim sapien-
tia à sapientibus eius, & intellectus
prudentium eius abscondetur. [Va]

qui profundis estis corde, ut à domino
abscondatis consilium, quorum sunt
in tenebris opera, & dicunt. Quis

videt nos? & quis novit nos? Per-
versa enim hac vestra cogitatio. Et
post aliquanta. * Hac dicit domi-

Esa. 66. 1.

nus: Caelum sedes mea, & terra sca-
bellum pedum meorum est. Quae ista
est domus quam edificabitis mihi,

& quis erit locus quietis mei? Om-
nia haec manus mea fecit, & facta
sunt uniuersa ista dicit Dominus.

Ad quem autem aspiciam, nisi ad
pauperculum & contritum spiritu &
tremementem sermones meos? Qui im-

mo-

Epistola Gilda.

Jeremias in
pastores ne-
gligentes.

Jer. 2. 5.

Jer. 2. 7.

Jer. 2. 9.

Jer. 5. 30.

molat bouem, quasi qui interficiat
virum: qui mactat pecus, quasi qui
excerebret canem: qui offert oblati-
onem, quasi qui sanguine suillum of-
ferat: qui recordatur thuris, quasi
qui benedicat idolo. Hec omnia eli-
gerunt in vijs suis, & in abominati-
onibus suis anima eorum delectata
est]. Jeremias quoq; virgo pro-
phetaq; quid insipientib. loqua-
tur pastoribus, attendite. * Hec
dicit dominus. Quid inuenerunt pa-
tres vestri in me iniquitatis, quia e-
longauerunt à me, & ambulauerunt
post vanitatem, & vani facti sunt?
Et paulo post. * Et ingressi conta-
minastis terram meam, & heredi-
tatem meam posuistis in abominati-
onem. Sacerdotes non dixerunt, ubi
est Dominus? Et tenentes legem ne-
scierunt me, & pastores prauaricati
sunt in me. * Propterea adhuc iudi-
cio contendam vobiscum, ait Domi-
nus, & cum filijs vestris disceptabo.
Item post aliquanta. * Stupor &

mi-

mirabilia facta sunt in terra. Propheta predicabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus dilexit talia.

Quid igitur fiet in nouissimis eius?

*Cui loquar & contestabor, ut au- Iere. 6. 10.

diat? Ecce incircumcise aures eorum, & audire non possunt. Ecce verbum

Domini factum est illis in opprobrium, & non suscipiunt illud: *quia Iere. 6. 12.

extendam manum meam super habitantes terram, dicit Dominus. A

minore quippe usque ad maiorem omnes auaritie student, & à propheta

usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum, [& curabant contritionem fi-

lie populi mei cum ignominia dicentes, pax pax, & non erit pax.

Confusi sunt, qui abominationem fecerant. Quin potius confusione non

sunt confusi, & erubescere nescierunt.

Quamobrem cadent inter ruentes, in tempore visitationis eorum corru-

ent, dicit dominus. Et iterum. *Omnes isti principes declinantium am-

Ab hoc loco
sunt præter-
missa in Po-
lydori editio-
ne ad 2. folia.

Iere. 6. 28.

Epistola Gilda.

bulantes fraudulenter, as & ferrum,
vniuersi corrupti sunt, defecit suffla-
torium in igne, frustra conflauit co-
flator, malitia autem eorum non sunt
consumptæ, argentum reprobum vo-
cate eos, quia Dominus proiecit illos.
Et post pauca. * Ego sum, Ego sum.
Ego vidi dicit Dominus. Ite ad locum
meum in Silo, ubi habitauit nomen me-
um à principio: & videte quæ fece-
rim ei propter malitiam populi mei
Israel. Et nunc quia fecistis omnia
opera hæc, dicit dominus: Et locutus
sum ad vos mane consurgens & lo-
quens & non audistis, & vocavi vos
& non respondistis. Faciam domui huic
in qua inuocatum est nomen meum, &
in qua vos habetis fiduciam: & loco
quem dedi vobis & patribus vestris,
sicut feci Silo, & proiciam vos à fa-
cie mea. Et iterum. * Filij mei exie-
runt à me, & non subsistunt: & non
est qui extendat ultra tentorium
meum, & erigat pelles meas: quia
stultè egerunt pastores, & dominum

Ier. 7. 11.

Ier. 10. 20.

non quaesierunt. Propterea non intel-
 lexerunt, & grex eorum dispersus
 est. Et post aliquanta. * Quid est Iere. 11. 17
 quod dilectus meus in domo mea
 facit scelera multa? Nunquid carnes
 sanctae auferent à te malitias tuas, in
 quibus gloriata es? Oliuā huberem,
 pulchram, fructiferā, speciosam vo-
 cabit dominus nomen tuum ad vo-
 cem loquela grandis, exarsit ignis in
 ea, & combusta sunt fruteta eius.
 Et iterū. * Venite, cōgregamini om- Iere. 12. 9
 nes bestiae terra, properate ad deno-
 randum. Pastores multi demoliti
 sunt vineā meā, conculcauerūt par-
 tem meam, dederunt portione meam
 desiderabilem in desertum solitudi-
 nis. Itemq; loquitur. * Hac dicit Iere. 14. 10
 dominus populo huic, qui dilexit mo-
 nere pedes suos, & non quieuit, &
 Domino non placuit. Nunc recorda-
 bitur iniquitatum eorum, & visita-
 bit peccata illorū. * Propheta dicunt Iere. 14. 13
 eis: Nō videbitis gladiū, & fames
 non erit in vobis, sed pacē veram da-

Epistola Gilda.

bit Dominus vobis in loco isto. Et dixit dominus ad me: falso propheta vaticinatur in nomine meo, non misi eos & nō precepi eis, visionem mēdam & diuinationē & fraudulentia & seductionē cordis sui prophetāt vobis. Ideo hac dicit dominus: In gladio & fame consumentur propheta illi: & populi, quibus prophetauerūt, proiecti erunt in vijs Ierusalem pro fame & gladio, & non erit qui sepe-
liat. Et iterum. *Va pastoribus, qui disperdunt & dilacerant gregem pascuę meę, dicit dominus. Ideo hac dicit Dominus Deus Israel ad pastores qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, & eieci-
stis eos, & non visitastis illos. Ecce, ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, dicit Dominus.
*Propheta namq; & sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum, dicit dominus: & idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris, impellentur enim & corru-

Ier. 23. 10.

Ier. 23. 11.

ent in ea, afferam enim super eos mala, annum visitationis eorum, dicit Dominus. Et in prophetis Samaria vidi fatuitatem, & prophetabant in Baal, & decipiebant populum meum Israel. Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem, adulterium, & iter mendacij: & confortauerunt manus pessimorum, ut non cōuerteretur unusquisq; à malitia sua: facti sunt mihi omnes Sodoma, & habitatores eius quasi Gomorrha. Propterea hac dicit Dominus ad prophetas: Ecce ego cibabo eos absinthio, & potabo eos felle. A prophetis enim Ierusalem est egressa pollutio super omnem terram. Hac dicit Dominus exercituum: Nolite audire verba prophetarū, qui prophetant vobis, & decipiunt vos: visionē enim cordis sui loquuntur, nō de ore Domini. Dicunt enim his, qui me blasphemant, locutus est dominus, Pax erit vobis: & omni, qui ambulat in prauitate cordis sui, dixerunt, Non veniet super eos malum.

L. iij.

Quis

Epistola Gilda.

Quis enim affuit in consilio Domini, & vidit & audiuit sermonem eius? Quis consideravit verbum illius & audiuit? Ecce, turbo dominice indignationis egreditur, & tempestas erumpens super caput impiorum veniet, non reuertetur furor domini usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui. In novissimis diebus intelligetis consilium eius. Parum namque cogitatis vel facitis, quod] sanctus quoque Ioel monens inertes sacerdotes, ac deflens detrimentum populi pro iniquitatibus eorum edixit: * Expergiscimini qui estis ebrii à vino vestro, & plorate & lamentamini omnes qui bibitis vinum in ebrietatem, quia ablata est ab ore vestro incūditas & gaudium. Lugeate sacerdotes, qui deseruitis altario, * quia miseri facti sunt cāpi. Lugeat terra, quia miserū factū est frumētū, & siccātū est vinū, diminutū est oleū aruerūt agricola, Lugeate possessiones

Ioel in pastoribus.

* Ioel. i. 5.

ex quibus verbi Dei libris sacra testimonia antea discebant in verbis à vulgata lectione, ex iisdem omnibus hic minus differunt testimonia.

* Ioel. i. 10.

pro

pro tritico & hordeo, quia periit vinde-
mia ex agro, vitis arefacta est, ficus
diminuta sunt: granata, & palma, &
malum, & omnia ligna agri arefacta
sunt, quoniam confuderunt gaudium filij
hominum. Quæ omnia spiritualiter
intelligenda erunt vobis, ne tam
pestilenti fame verbi Dei animæ
vestræ arefcerent. Et iterum.

*Flete sacerdotes, qui deseruitis do- *Ioel 2.17
mino, dicentes: Parce domine populo
tuo, & ne des hereditatem tuam in op-
probrium, & ne dominetur eorum gen-
tes, uti ne dicant gentes, ubi est deus
eorum. Sed hæc vos nequaquam
auditis, sed omnia, quibus pro-
pensius diuini furoris indigna-
tio inardescat, admittitis.

Quid etiam sanctus Osee pro-
pheta sacerdotibus vestri mo-
duli dixerit, signanter attendi-
te.

*Audite hæc sacerdotes & inten- *Osee. 5.1.
dat domus Israel & domus regis, in-
figite auribus vestris, quoniam ad vos
est iudicium, quia laqueus facti estis

L. iij.

spe-

Osee in pa-
rores.

Epistola Gilda.

speculationi, & velut retiaculū extensum [super retaberium quod indicators venationis confinxerunt].

Vobis etiā à domino alienatio huiuscemodi intendatur per prophetam Amos dicentem.

Amos in pastores.

* Amos 5, 21.

* Odio habui & repuli dies festos vestros, & nō accipiā odorem in solennibus cōventionibus vestris, quia etsi obtuleritis holocausta & hostias vestras, nō accipiā ea, [& salutare declarationis vestre non aspiciam.

organum per syncopen pro organorum,

Transfer à me sonum cantionum tuarum, & psalmum organū tuorum

non audiam. Famis etenim euāgelici cibi culina ipsa vestre animæ viscera excōmedens grafatur in vobis, sicut supradictus propheta prædixit. * Ecce (inquiens) dies veniūt dicit dominus,

Amos 8, 11.

& immittam famem in terram, non famē panis, neque sitis, aqua, sed famem in audiendo verbū Dei, & movebūtur aqua à mari vsq; ad mare, & ab Aquilone vsq; ad Orientē per-

cur-

rent quarentes verbum Domini, & non inuenient. [Auribus quoque percipite sanctum Micheam, ac si cœlestem quādam tubam aduersus subdolos populi principes concisus personantem. Micheas in pastores.

Audite nūc (inquiens) principes domus Iacob, nonne vobis est ut cognoscatis iudicium odientibus bona, & quarentibus maligna, rapientibus pelles eorum ab eis, & carnes eorum ab ossibus eorum? Quemadmodum comederunt carnes plebis mee, & pelles eorum ab eis excoriarunt, ossa eorum confregerunt, & laniauerunt quasi carnes in olla, succlamabunt ad Deum & non exaudiet eos, & auertet faciem suam ab eis in illo tempore, propter quod malitiosè gesserunt in adinventionibus suis super ipsos. [Hæc dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum, qui mordent dentibus suis, & prædicant in eum pacem, & non est data in os eorū: excitauit in eum bellum. Mich. 3. 1.

Quæ in vno integro folio ab hoc loco continentur, in Polydori editione desiciunt.

Epistola Gilde.

propterea nox erit vobis ex visione,
& tenebra vobis erunt ex diuinati-
one, & occidet sol super prophetas, &
contenebrescet super eos dies, & con-
fundentur videntes somnia, & de-
ridebuntur diuini, & obtrectabunt
aduersus omnes ipsi: quoniam non
erit qui exaudiat eos, si non ego im-
plevero fortitudinem in spiritu Do-
mini & iudicio & potestate, ut an-
nuntiem domui Iacob impietates suas,
& Israel peccata sua. Audite
haec itaque duces domus Iacob, &
residui domus Israel, qui abomina-
mini iudicium, & omnia recta per-
uertitis, qui edificatis Sion in san-
guine, & Ierusalē in iniquitatibus:
duces eius cū muneribus iudicāt, &
sacerdotes eius cum mercede respon-
debant, & propheta eius cum pecu-
nia diuinabant, & in domino requi-
escebant, dicentes: Nōne dominus in
nobis est? Non venient super nos ma-
la. Ideo propter vos Sion sicut ager
erabitur, & Ierusalem sicut specu-
la

la pomarij erit, & mons domus sicut
locus syluae. Et post aliquanta.

* Heu me, quia factus sum sicut qui Miche. 7. 2.
colligit stipulam in messe, & sicut ra-
cemus in vindemia cum non sit botrus
ad manducandum primitiua. Heu
me, anima quia perijt terrenis o-
peribus, semper peccatorum reueren-
tia exoritur reuerens à terra, & qui
corrigat inter homines, non est. Om-
nes in sanguinem iudicio cõtendunt,
& unusquisq; proximum suum tri-
bulatione tribulat, in malum ma-
nus suas preparat]. Quid Sopho-
nias etiam propheta egregius Sophonias.
de vestris olim commessoribus
disceptauerit, attendite (de Ie-
rusalem namq; loquebatur quæ
spiritualiter ecclesia vel ani-
ma intelligitur): * O (inquiens) * Soph. 3. 2.
quæ erat splendida & liberata cini-
tas, confidens columba, non obaudi-
uit vocem, nec percepit disciplinam,
in domino non confisa est, & ad deum
suum non accessit. Et id quare, o-
sten-

Epistola Gilda.

Eoph. 2. 3.

Zacharias.

Zach. 7. 9.

stendit. * Principes eius sicut leo
rugientes, iudices sicut lupi Arabia
non relinquebant in mane, prophetae
eius spiritum portantes viri cōtemp-
toris, sacerdotes eius prophanabant
sancta, & impie agebant in lege: do-
minus autem iustus in medio eius,
& non faciet iniustum mane, ma-
ne dabit iudicium suum. Sed & be-
atum Zachariam prophetam
monentem vos in verbo Dei,
audite. * Hec enim dicit dominus
omnipotens: Iudicium iustum iudi-
cate, & misericordiam & miserati-
onem facite unusquisq; ad fratrem
suum, & viduam & orphanum &
aduenam & pauperem per potentia
nolite nocere, & malitia unusquisque
fratris sui non reminiscatur in cor-
de suo: & contumaces fuerunt ne
obseruaret, & dederunt dorsum stul-
titiae, & aures suas degrauauerunt
ut non audirent, & cor suum statu-
erunt insuadibile ne audirent legem
meam & verba, qua misit dominus
omni-

omnipotens [in spiritu suo in mani-
 bus prophetarum priorum, & facta
 est ira magna à Domino omnipotens
 te. Et iterum.* Quoniam qui lo- zach. 10. 21
 quebantur, locuti sunt molestias,
 & diuini visa falsa, & somnia falsa
 loquebantur, & vana consolabatur:
 propter hoc aridi facti sunt sicut
 oues, & afflicti sunt quoniā non erat
 sanitas.] Super pastores exacerna-
 ta est iracundia mea, & super agnos
 visitabo. [Et post pauca.* Vox la- zach. 11. 31
 mentantium pastorum, quia misera
 facta est magnitudo eorum. Vox ru-
 gientium leonum, quoniā miser fa-
 ctus est decursus Iordanis. Hec dicit
 Dominus omnipotens: Qui posside-
 bant interficiebant, & non pœnituit
 eos: &, qui vendeabant eas dicebāt:
 Benedictus Dominus, & ditati su- eas, subaudi
oues.
 mus, & pastores earum nihil passi
 sunt in eis. Propter quod nō parcā iā
 super inhabitantes terrā, dicit domi-
 nus]. Quid prēterea sanctus Ma- Malachias.
 lachias propheta vobis denun-
 ti-

Epistola Gilda.

Malach. 1, 6.

ciauerit, audite: *Vos (inqui-
ens) sacerdotes qui spernitis nomen
meum, & dixistis: In quo spernimus
nomen tuum? Offerendo ad altare
meum panes pollutos: & dixistis, In
quo polluimus eos? In eo quod dixi-
stis: Mensa domini pro nihilo est, &
qua superposita sunt spreuistis: quo-
niam si adducatis cecum ad victi-
mam, nonne malum? Si admoueatis
claudum aut languidum, nonne ma-
lum? Offer itaque illud praposi-
to tuo si suscipiet illud, si accipiet
personam tuam, dicit dominus om-
nipotens. Et nunc exorate faciem
Dei vestri, & deprecamini eum: in
manibus vestris facta sunt hac, si
accipiam ex vobis personas vestras.
Malach. 1, 13. Et iterum. * Et intulistis de rapi-
na claudum & languidum, & intu-
listis munus. Nunquid suscipiam il-
lud de manu vestra, dicit Dominus?
Maledictus dolosus qui habet in
grege suo masculum, & votum faci-
ens immolat debile domino, quia rex

magnus ego sum, dicit dominus ex-
 ercitus, & nomen meum horribi-
 le in gentibus. [Et nunc ad vos man- Malach. 1.14
 datum hoc, o sacerdotes, si nolueritis
 audire & ponere super cor ut detis
 gloriam nomini meo, ait dominus ex-
 ercitus, mittam in vos egesta-
 tem, & maledicam benedictioni-
 bus vestris, quoniam non posuistis
 super cor. Ecce ego proijciam vobis
 brachium, & dispergam super vul-
 tum vestrum stercus solennitatum
 vestrarum. Sed interea ut auidi-
 us organa nequitiae præparetis
 ad bona, quid de sancto sacer-
 dote dicat (si quantulumcunq;
 adhuc interni auditus in vobis
 remanet) auscultate: * Pactum Malach. 2.8
 meum (inquiens) fuit cum eo (de Le-
 ui namq; vel Moyse secundum
 historiam loquebatur) vita &
 pacis, dedi ei timorem, & timuit me,
 à facie nominis mei pauebat, lex ve-
 ritatis fuit in ore eius, & iniquitas
 non est inuenta in labijs eius, in pace

&

Epistola Gilda.

& in equitate ambulauit mecū, & multos auertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiā, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Nunc item mutauit sensum, & malos increpare non desinit.

Malach. 2. 8.

* Vos (inquiens) recessistis de via, & descādalizastis plurimos in lege, & irritum fecistis pactum cum Leui, dicit dominus exercituum. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles & humiles in omnibus populis, sicut non seruastis vias meas, & accepistis faciem in lege. Nunquid non pater vnus omnium nostrum? nunquid non deus vnus creauit nos?

Malach. 3. 2.

Quare ergo despicit unusquisq; fratrem suum? Et iterum. * Ecce veniet dominus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius? & quis stabit ad videndum eum? Ipse enim egredietur quasi ignis ardens, & quasi poa lauantium, & sedebit conflans & emundans argen-

gentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum. Et post pauca. * Inualuerunt Malach. 3. 13. super me verba vestra, dicit Dominus, & dixistis. Vanus est qui seruit Deo, & quod emolumentum, quia custodiimus praecepta eius, & quia ambulauimus coram domino exercituum tristes. Ergo nunc beatos dicemus arrogantes, siquidem edificati sunt facientes iniquitatem, temptauerunt Deum, & salui facti sunt]. Quid vero Ezechiel propheta Ezechiel. dixerit, attendite. * Vae (inqui- Ezech. 7. 26. ens) super vae veniet & nuntius super nuntium erit, & quaeretur visio à propheta, & lex peribit à sacerdote & consilium de senioribus. Et iterum. * Hæc dicit dominus. Eo quod ser- Ezech. 13. 8. mones vestri sunt mendaces, & diuinationes vestrae vanae, propter hoc ecce ego ad vos, dicit Dominus: Extendam manum meam super prophetas qui vident mendacia, & eos qui loquuntur vana in disciplina

Epistola Gilda.

populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, & in terram Israel non intrabunt, & scietis quia ego dominus. Propterea populum meum seduxerunt dicētes, pax domini, & non est pax domini. Hic struit parietem, & ipsi ungunt eum, & cadet. Et post aliquanta.

Ezech. 13. 18.

Hic desyderatur in Polyd. editione. 2. folia cū dimid.

*Vae his qui concinnant ceruicalia subtus omnem cubitum manus, & faciunt velamina super omne caput uniuersae aetatis ad subuertendas animas. [Animaq; subuersae sunt populi mei, & animas possidebant, & contaminabant me ad populū meum propter manū plenā hordei, & propter fragmentum panis ad occidendas animas quas nō oportebat mori, & ad liberādas animas quas nō oportebat viuere, dum loquimini populo exaudienti vana eloquia. Et infra.

Ezech. 22. 4.

*Fili hominis dic, Tu es terra quae nō cōpluitur, neq; pluuia facta est super te in die irae, in qua principes in medio eius (sicut leones) rugiētes, rapien-

pientes rapinas, animas deuorantes
 in potentia, & pretia accipientes, &
 viduae tuae multiplicatae sunt in me-
 dio tui, & sacerdotes eius despece-
 runt legem meam, & polluebant san-
 cta mea. Inter sanctum & pollutum
 non distinguebant, & inter mediū
 immundi & mundi non diuidebant,
 & à sabbathis meis obuelabant ocu-
 los suos, & polluebant in medio eo-
 rum. Et iterum. * Et quarebam ex
 eis virum rectè conuersantem, &
 stantem ante faciem meam omnino
 in tempora terrae, ne in fine delerem
 eam, & non inueni. Et effudi in eam
 animum meum in igne irae meae ad
 consumendum eos: vias eorum in ca-
 put eorum dedi, dicit Dominus. Et
 post aliquanta. * Et factus est ser-
 mo domini ad me dicens: Fili homi-
 nis loquere filiis populi mei, & dices
 ad eos: Terra in quā ego gladium suū
 perinducam, & acceperit populus
 terrae hominem unum ex ipsis, & des-
 derit eum sibi in speculatorem, &

Ezech. 22. 30.

Ezech. 33. 2.

M.ij.

vi-

Epistola Gilda.

viderit gladium venientem super terram, & tuba cecinerit, & significauerit populo: & audierit qui audit vocem tubae & non obseruauerit: & venerit gladius & comprehenderit eum, sanguis eius super caput eius erit. Quia, cum vocem tubae audisset, non obseruauit, sanguis eius in ipso erit: & hic, quia custodiuit animam suam, liberauit. Et speculator si viderit gladium venientem & non significauerit tuba, & populus non obseruauerit: & veniens gladius acceperit ex eis animam, & ipsa propter iniquitatem suam capta est, & sanguinem de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis speculatorem te dedi domui Israel, & audies ex ore meo verbum cum dicam peccatori, morte morieris: & non loqueris ut auertat se a via sua impius: & ipse iniquus in iniquitate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Tu vero si prae-dixeris impio viam eius ut auertat se ab ea, &

nō se auerterit à via sua: hic sua impietate morietur, & tu animā tuam eripuisti.] Sed sufficiāt hęc pauca de pluribus prophetarum testimonia, queis retunditur superbia vel ignauia sacerdotum cō-

queis pro
quibus.

tumacium, ne putent nos propria potius adinuentione quā legis sanctorum vel auctoritate eis talia denuntiare. Videamus igitur quid euangelica tuba mūdo personans inordinatis sacerdotibus eloquatur, nō enim de illis (vt iam diximus) qui apostolicam sedem legitimè obtinent, quique benè norunt largiri spiritualia cōseruis suis in tempore cibaria (si qui tamen multi in præsentiarum sunt) sed de pastoribus imperitis, qui derelinquunt oues, & pascunt vana, & non habent verba pastoris periti, nobis sermo est. Euidens ergo indicium est, non esse eum legitimū.

Euāgelica testimonia ad
sacerdotum
correctionem

Epistola Gilda.

pastorem, sed mediocre quidem christianum, qui hæc non tam nostra (qui valde exigui sumus) quam veteris nouique testamēti decreta recusarit, vel inficiatus fuerit, sicut bene quidam nostrorum ait. Optabiliter
” cupimus, ut hostes ecclesiæ sint nostri
” quoq; absq; ullo fœdere hostes: & a-
” mici ac defensores nostri non solum
” fœderati, sed etiam patres ac domini
” habeantur. Cōueniant nanq; singuli vero examine conscientiam suam, & ita deprehendent an secundum rectam rationem sacerdotali cathedræ insideāt. Videamus (inquam) quid Saluator mundi factorque dicat.
*Vos estis (inquit) sal terræ, quod si sal euannuerit, in quo salietur? ad nihilum valet ultra, nisi ut proijciatur foras ut conculcetur ab hominibus. Hoc vnum testimonium ad cōfutandos impudentes quosque abundè sufficere posset, sed

Matth. 5. 13.

sed vt euidētioribus adhuc asti-
pulationib⁹, quātis semetipfos
intolerabilibus scelerum fasci-
bus, falsi hi sacerdotes oppri-
mant, verbis Christi comprobetur,
aliqua annectenda sunt. Se-
quitur enim: * *Vos estis lux mun-* Matth. 5. 14.
di. Non potest ciuitas abscondi supra
montem posita, neque accendunt lu-
cernam & ponunt eam sub modio,
sed super candelabrū, vt luceat om-
nibus qui in domo sunt. Quis ergo
sacerdotū huius temporis ita
ignorantiæ cæcitate possessus,
vt lux clarissimæ lucernæ, in ali-
qua domo cunctis noctu resi-
dentibus scientiæ simul & bo-
norum operum lampade lucet?
Quis ita vniuersis ecclesiæ fi-
lijs tutum, publicum, cōspicu-
umq; refugium, vt sit ciuibus
firmiissima fortè æditi montis
ciuitas vertice constituta, habe-
tur? Sed & quod sequitur. * *Sic* Matth. 5. 16.
luceat lux vestra coram hominibus,

M. iij.

vt

Epistola Gilda.

ut videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum qui in cœlis est. Quis eorum vno saltem die potest implere? Quin potius densissima quædam eorum nebula, atraq; peccaminū omni insulæ ita incumbit nox, ut omnes penè à via recta auertat, ac per inuios impeditosq; scelerū calles errare faciat, quorū nō modo pater cœlestis non laudatur per opera, sed etiam intolerabiliter blasphematur. Velim quidem hæc scripturæ sacre testimonia huic epistolæ inserta vel inferenda, sicut nostra mediocritas posset omnia vtcunque historico vel morali sensu interpretari. Sed, ne in inmensum modum opusculum hoc his, qui non tam nostra quam Dei despiciunt, fastidiunt, auertunt, proteletur, simpliciter & absq; vllō verborum circuitione cōgesta vel cō-
ge-

gerenda sunt. Et post pauca.

* Qui enim soluerit unum de mādā- Matth. 5. 19.

tis istis minimis, & docuerit sic ho-
mines, minimus vocabitur in regno

cælorum. Et iterum: * Nolite iudi- Matth. 7. 1.

care, ut nō iudicemini: * in quo enim Matth. 7. 2.

iudicio iudicaueritis, indicabitur de

vobis. Quis rogo vestrum respi-

ciet id quod sequitur? * Quid Matth. 7. 3.

autem vides (inquit) festucā in o-

culo fratris tui, & trabem in oculo

tuo non consideras? aut quomodo di-

cis fratri tuo, Sine eyciam festucam

de oculo tuo, & ecce trabes in oculo

tuo est. Vel quod sequitur: * No- Matth. 7. 6.

lite dare sanctum canibus, neq; mi-

seritis margaritas vestras ante por-

cos, ne forte conculcent eas pedibus

suis, & cōuersi disrumpāt vos, quod

sepissimè vobis euenit. Et po-

pulū monens, ne à dolosis do-

ctoribus (vt estis vos) seducere

tur, dixit. * Attendite vobis à fal- Matth. 7. 15.

sis prophetis qui veniunt ad vos in

vestitu ouium, intrinsecus autem

sunt lupi rapaces: à fructibus eorum.

Epistola Gilda.

*cognoscetis eos . Nunquid colligunt
de spinis uvas, aut de tribulis ficus?
Sic omnis arbor bona bonos fructus
facit, & mala malos . Et infra:*

Matth. 7.21.

** Non omnis, qui dicit mihi domine
Domine, intrabit in regnum cælorū:
sed qui facit voluntatem patris mei
qui in cælis est, ipse intrabit in regnū
cælorū. Quid sane vobis fiet, qui
(vt propheta dixit) labijs tan-
tum & non corde Deo creditis?*

Matth. 10.16.

*Qualiter autem impletis quod
sequitur: * Ecce (inquit) ego
mitto vos sicut oves in medio luporū,
qui versa vice (vt lupi in gregē
ouium) pceditis, vel quod ait,*

Matth. 10.16.

** Estote prudentes sicut serpentes, &
simplices sicut columbæ? Prudentes
quidem estis vt aliquem ore ex-
itiabili mordeatis, nō vt caput
vestrum (quod est Christus) ob-
iectu quodāmodo corporis de-
fendatis, quem totis operum
malorū conatibus cōculcatis.
Nec enim simplicitatem colū-
barum habetis, quin potius*

cor-

coruino assimilati nigrori ac
semel de arca (id est ecclesia)
euolitantes , inuentis carnaliū
voluptatū fœtoribus, nusquam
ad eam puro corde reuolastis.
Sed videamus & cetera: * *Nolite* Matt. 10. 28.
(ait) *timere eos qui occidunt cor-*
pus, animam autem non possunt oc-
cidere, sed timete eum, qui potest &
animam & corpus perdere in gehen-
nam . Quidnam horum feceri-
tis , recogitate . Quem vero
vestrum sequens testimonium
non in profundo cordis arca-
na vulneret , quod de prauis
antistitibus Saluator ad apo- Matth. 15. 14.
stolos loquitur? * *Sinite illos, caci*
sunt duces cecorum : cecus autem si
caco ducatum præstet, ambo in fove-
am cadent . Egent fanè populi,
quib⁹ præestis, vel potius quos
decepistis, audire . Attendite
verba Domini ad Apostolos &
turbas loquentis, quæ & nos (vt
audio) in medium crebro pro-
fer-

Epistola Gilda.

Matth. 23. 2.

ferre non pudet. * *Super cathedrā
Moysi sederunt Scribæ & Pharisei.
Omnia ergo quaecunq; dixerint vo-
bis, seruare & facite: secundum vero
opera eorum nolite facere. Dicunt e-
nim & ipsi non faciunt.*

Matth. 23. 13.

*Periculosa
certe ac superuacua sacerdoti-
bus doctrina est, quæ prauis o-
peribus obfuscatur. * Vae vobis
hypocritæ, qui clauditis regnū cælorū
ante homines, vos autem non intra-
tis nec introeuntes sinitis intrare.*

Matth. 24. 48.

*Non solum enim præ tātis ma-
lorū criminibus quæ geritis in
futuro, sed etiā p̄ his, qui vestro
quotidie exemplo pereūt, pœ-
nali pœna plectemini: quorum
sanguis in die iudicij de vestris
manibus requiretur. Sed quid
mali quod serui parabola præ-
tenderit inspicite, dicentis * in
corde suo moram facit dominus me-
us venire. Qui pro hoc forsitan
* incæperat percutere conseruos suos
manducans & bibens cum ebrijs.*

Ve-

*Veniet ergo (inquit) dominus ser^u Matthe. 24. 49

ui illius in die qua non sperat, & hora qua ignorat, & diuidet eum (à sanctis scilicet sacerdotibus) partemq^{ue} eius ponet cum hypocritis, (cū eis certè, qui sub sacerdotali tegmine multū obumbrāt nequitia.) * Illic (inquiens) erit

Matth. 24. 51.

fletus & stridor dentium, quibus in hac vita nō crebro euenit ob quotidianas ecclesie matris ruinas filiorū, vel desyderia regni cœlorum. Sed videamus quid Christi verus discipulus magister gentium Paulus qui omni ecclesiastico doctori imitādus

Paulus.

est (* sicut & ego Christi) in tali

1. Cor. II. 1.

negotio præloquatur in prima epistola dicens, * Quia quū cognouerunt Deum, non sicut Deum magnificauerunt, aut gratias egerunt:

Rom. I. 21.

sed euannerūt in cogitationibus suis, & occæcatum est insipiens cor eorum, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Licet hoc gentibus dici videatur, intuemini tamen quia

Epistola Gilda.

Rom. I. 25.

quia competenter istius æui sacerdotibus cum populis coaptabitur. Et post pauca: * Qui commutauerunt (inquit) veritatem Dei in mendacium, & coluerunt & seruierunt creaturae potius quam creatori qui est benedictus in secula: propterea tradidit illos Deus in passionem ignominie. Et iterum: *

Rom. I. 28.

Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant quæ non conueniunt, repletos omni iniquitate, malitia, impudicitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio (scilicet animarum populi) contentione, dolo, malignitate, susurriones, detractores, deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inuictos res malorum, parentibus inobedientes, insensatos, incompositos, sine misericordia, sine affectione, qui cum iustitiâ Dei cognouissent, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte. Quisnam supra
di-

dictorum his omnibus in veritate caruit? si enim esset, fortè caperetur subiecto sensu in quo ait, * *Non solum qui faciunt ea,* ROM. 1.32. *sed etiam qui consentiunt facientibus,* nullo scilicet hoc malo eorum exstante immuni. Et infra, * *Tu autem secundum duritiam tuam,* ROM. 2.5. *& cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ,* & revelationis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua. Et iterum: * *Non est enim acceptio* ROM. 2.11. *personarum apud Deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege et peribunt: quicumque in lege peccaverunt, per legem indicabuntur. Nō enim auditores legis iusti sunt apud Deū, sed factores legis iustificabuntur. Quid ergo seueritatis ingruit his qui nō solum implenda nō faciunt, & prohibita non declinant, sed etiam ipsam verborum Dei lectionem vel tenuiter auribus ingestam pro sæuissimo angue*
re-

Epistola Gilda.

Rom. 6.1.

Rom. 8.35.

Rom. 13.12.

refugiunt? Sed transeamus ad
sequentia: * *Quid ergo (inquit)
dicemus? Permanebimus in pecca-
to ut gratia abundet? absit. Qui e-
nim mortui sumus peccato, quomodo
iterum uiuemus in illo? Et post ali-
quāta: * Quis nos (ait) separabit à
charitate Christi? tribulatio? an an-
gustia? an persecutio? an fames? an
nuditas? an periculum? an gladius?
Quem vestrū (quēso) talis inti-
mo corde occupabit affectus,
qui non modo pro pietate non
laboratis, sed etiam ut iniquè
agatis & Christum offendatis,
multa patimini? Vel quod se-
quitur: * Nox præcessit, dies autem
appropinquauit. Abijciamus ergo o-
pera tenebrarū, & induamus arma
lucis, sic ut in die honestè ambule-
mus, nō in cōmessationib. & ebrieta-
tibus, non in cubilibus & impudici-
tijs, non in contentione & emulatio-
ne, sed induite dominū Iesum Chri-
stū, & carnis curam ne feceritis*

in concupiscentijs. Et iterum ad
 Corinthios in prima epistola:
 *Vt sapiens (inquit.) architectus 1. Cor. 3. 10.
 fundamentum posui, alter superadifi-
 cat. Vnusquisque autem videat quo-
 modo superadificet. Fundamentum
 enim aliud nemo potest ponere prater
 id quod est IESVS CHRISTVS.
 Si quis autē superadificet super hoc
 aurum & argentum, lapides pretio-
 sos, ligna, fœnum, stipulam, Vnum-
 quodque opus manifestum erit. Dies
 enim domini declarabit illud, quia
 in igne reuelabitur, & vniuscuiusque
 opus, quale sit, ignis probabit. Si cuius
 opus manserit, omnia per ignem iu-
 dicabuntur. [* Qui superadificauit 1. Cor. 3. 13.
 rit, mercedem accipiet. Si cuius opus
 arserit, detrimentum patietur. Nesci-
 tis quia templum Dei estis, &
 spiritus Dei habitat in vobis? Si quis
 autem templum Dei violauerit, dis-
 perdet illum Deus. Et iterum. * Si
 quis videtur apud vos sapiens esse
 in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapi-
 N. i. ens

Epistola Gilda.

1. Cor. 5. 6.

ens . Sapientia enim huius mundi,
stultitia est apud Deū . Et post ali-
quāta . * Non bona gloriatio vestra.

1. Cor. 5. 9.

Nescitis, quia modicum fermentum
totam massam corrumpit? Expurga-
te igitur vetus fermentum, ut sitis no-
ua conspersio . Quomodo expur-
gabitur vetus fermentum (id
est peccatū) quod à diebus in-
dies cunctis conatibus cumu-
latur? Et iterum: * Scripsi vobis in
epistola, ne cōmisceamini fornicarijs,
nō utiq³ fornicarijs huius mūdi, aut
avaris, aut rapacibus, aut idolis ser-
vientibus . Alioquin debueratis de
hoc mūdo exire . Nūc autē scripsi vo-
bis ne commisceri, si quis nominatur
frater & est fornicator, aut avarus,
aut idolis serviens, aut maledicus,
aut ebriosus, aut rapax, cū huiusmo-
di nec cibū quidē sumere . Sed latro
nequaquā pro furto vel latro-
cinio furem aliū damnat, quem
potius optat, tuetur, amat, ut-
pote sui sceleris consortem .]

Item

Item in epistola ad Corintheos
 secunda: * Ideo (inquit) habentes
 hanc administrationem, iuxta quod 2. Cor. 4. 2.
 misericordiam consecuti sumus, non
 deficiamus: Sed abijciamus occulta
 dedecoris, non ambulantes in astutia
 neque adulterantes verbū Dei (per
 malum exemplū scilicet, & per
 adulationē). In subsequētibus
 autem ita de malis doctoribus
 dicit: * Nam eiusmodi pseudoapo- 2. Cor. 11. 13.
 stoli sunt operarij subdoli, transfigu-
 rantes se in Apostolos Christi. Et nō
 mirum. Ipse enim sathanas transfi-
 gurat se in angelum lucis. Non est
 magnū igitur si ministri eius trans-
 figurentur ut angeli iustitie, quorum
 finis erit secundum opera eorum.
 Attēdite quoq; quid ad Ephe-
 sios dicat. An nescitis vos pro
 hoc in aliquo reos teneri? * Hoc Ephes. 4. 17.
 (inquiens) dico & testificor in
 Domino, ut iam non ambuletis sicut
 gentes ambulant in vanitate sensus
 sui, tenebris obscuratum habentes

Epistola Gilda.

Ephes. 5. 17.

1. Thess. 2. 5.

intellectum, alienati à via Dei, per ignorantiam, quæ est in illis propter cecitatem cordis eorum, qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicitia in operationem omnis immunditia & auaritia. Et quis vestrum spontè expleuerit id quod sequitur, *Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei, & nolite inebriari vino, in quo est luxuria: sed replemini spiritu sãcto. Sed & quod ad Thess. dicit: * Neq₃ enim fuimus apud vos aliquãdo in sermone adulationis, sicut sitis, neq₃ in occasione auaritia, nec quærentes ab hominibus gloriari, neq₃ à vobis, neque ab alijs, cùm pcssimus honori esse, ut ceteri apostoli Christi. Sed facti sumus sicut paruuli in medio vestrum, vel tanquam si nutrix foneat paruulos suos, ita desyderantes vos cupide volebamus vobis tradere nō solum euangelium, sed etiam animas nostras. Si hunc vos apostoli retinetis in omnibus affectum

Etum, eius quoque cathedræ legitime insidere noscatis. Vel etiam quod sequitur. * Scitis (inquit) ^{I. Thess. 4. 2.} quæ præcepta dederim vobis. & 3.

Hac est voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstinere vos à fornicatione, & sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in honore & sanctificatione, non in passione desiderij, sicut & gentes quæ ignorant Deum. [Et ne quis supergrediatur neq; circumueniat in negotio fratrem suum, quoniam vindex est dominus de his omnibus. Non enim vocauit nos Deus in immunditiâ, sed in sanctificationem. Itaq; qui hæc spernit, non hominem spernit sed Deum. Quis etiam vestrum, circûspectè cautèque custodiuit id quod sequitur:

* Mortificate ergo membra vestra ^{Colloſſ. 3. 5.} quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, & concupiscentiam malam, propter quæ venit ira Dei in filios diffidentie.

Videtis enim pro quæis peccatis

Epistola Gilda.

2. Tim. 3. 1.

Psal. 25. 5.

2. Tim. 3. 7.

catis ira Dei potissimū confur-
gat.] Audite itaq; quid de vobis
prophético spiritu sanctus idē
apostolus vestrisq; cōsimilibus
prædixerit, ad Timotheum a-
pertè scribens. * *Hoc enim scitote,*
quod in nouissimis diebus instabunt
tempora periculosa . Erunt enim ho-
mines semetipsos amantes, cupidi, e-
lati, superbi, blasphemī, parentibus
inobedientes, ingrati, scelesti, sine af-
fectione, incontinentes, immites, sine
benignitate, proditores, proterui, tu-
midi, voluptatum amatores magis
quam Dei, habentes quidem speci-
em pietatis, virtutem autem eius abi-
negantes . Et hos deuota, sicut &
propheta dicit: * O dīni congrega-
tionem malignorum, & cum impijs
non sedebo . [Et post aliquanta,
(quod nostro tempore vide-
mus pullulare) ait: * *Semper dis-*
centes, & nunquam ad scientiā ve-
ritatis peruenientes: Quemadmodū
enim Iānes & Mambres resisterunt
Moyse,

Moyſi, ita & iſti reſiſtunt veritati: homines corrupti mēte, reprobi circa fidē, ſed ultra nō proficient. Inſipiētia enim eorum manifeſta erit omnibus, ſicut & illorum fuit]. Etenim euidenter oſtendit, qualiter ſe exhibeant ſuo officio ſacerdotes ita ad Titum ſcibens: *Te ipſum * Tit. 2. 7. prabe exemplum bonorum operum, in doct̃rina, in integritate, in gravitate, verbum ſanum habens, irreprehenſibile, ut iſ qui ex aduerſo eſt vereatur, nullum malum habens dicere de nobis. Et iterum ad Timotheum. *Labora (inquit) ſicut bonus miles Chriſti Ieſu. Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus, ut placeat ei cui ſe probavit. Nam & qui contendit in agone non coronatur, niſi legitime certaverit. Hæc quidem bonorum adhortatio. [Quod vero item cōprehendit, malorum hominum (ut vos quibuſq; intelligētibus apparetis) denuntiatio eſt. * Si quis 1. Tim. 6. 3.]

Epistola Gilda.

(inquiens) *aliter docet, & non acquiescit sermonibus sanis Domini nostri Iesu Christi, & ei quæ secundum pietatem est doctrina, superbus est, nihil sciens, sed languescens erga quæstiones, & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidia, contentiones, blasphemiae, suspensiones male, conflictationes hominum mente corruptorum, qui veritate privati sunt, existimantium quæstum esse pietatem.]* Sed quid sparsim positis amplius vtentes testimonijs sensuum ac diuersorū vndis in despecta ingenij nostri cymbula fluctuabimur? Recurrere tandem aliquādo vsq; ad lectiones illas (quæ ad hoc nō solum vt recitentur, sed etiam adstipulentur benedictioni qua initiantur sacerdotum vel ministrorum manus, eosq; perpetuo doceant, vti ne à mandatis, quæ fideliter continentur in eis, sacerdotali dignitate degenerantes

tes recedant, ex omni penè san-
ctarum scripturarū textu me-
rito excerptę sunt) necessarium
duximus, vt apertius cunctis
pateat æterna supplicia mansu-
ra eos & non esse sacerdotes vel
Dei ministros, qui earum do-
ctrinas atque mandata opere
secundum vires suas nō adim-
pleuerint. Audiamus ergo quid
princeps apostolorū beat⁹ Pe-
trus de tali negotio signauerit:

Nota veterem
morem initiā-
di sacerdotes.

* *Benedictus (inquiens) deus & pa- 1. pet. 1. 3.*
ter domini nostri Iesu Christi, qui per
magnam misericordiā suam regene-
rauit nos in spem vitæ æternæ, per re-
surrectionem à mortuis Domini no-
stri Iesu Christi, in hereditatem in-
corruptibilē, immarcessibilem, in con-
taminatam, conseruatam in coelis in
vos, qui in virtute Dei custodimini.
Quare enim insipienter à vobis
violatur talis hereditas, quę nō
sicut terrena decidua, sed im-
marcessibilis atq; æterna est? Et

N. v.

post

Epistola Gilda.

I. Pet. I. 13.

post aliquanta. * *Propter quod succincti estote lumbos mentis vestrae, sobrii, perfecte sperantes in eam, quae offertur vobis, gratiam in reuelatione Iesu Christi. Rimamini namque pectoris vestri profunda an sobrii sitis, & perfecte sacerdotalē gratiam examinandam in Domini reuelatione cōseruetis.* Et iterum dicit: *

I. Pet. I. 14.

Quasi filii benedictionis non configurantes vos illis prioribus ignorantiae vestrae desiderijs, sed secundum eum qui vos vocavit sanctos, & vos sancti in omni conuersatione estote. Propter quod scriptum est: sancti estote, quia ego sū sanctus.

I. Pet. I. 22.

Quis rogo vestrum ita sanctitatem toto animi ardore sectatus est, ut hoc quantum in se est auidē festinaret implere? Sed videamus quid in eiusdem secunda lectione contineatur: * Charissimi (inquit) animas vestras castificate ad obediendum fidei per spiritum in charitate, in fraternitate, ex corde

de vero inuicem diligentes perseue-
ranter, quasi renati non ex semine
corruptibili, sed incorruptibili verbo
Dei vivi & permanentis in aeternū.
 Hæc quidem ab apostolo man-
 data, & in die vestræ ordinati-
 onis lecta, vt ea indirupte cu-
 stodiretis, sed nequaquam à vo-
 bis in iudicio impleta, sed nec
 multum cogitata vel intellecta
 sunt. Et infra: * *Deponentes igitur* 1. Pet. 2. 1.
omnē malitiā, & omnē dolū, & simu-
lationē, & inuidiā, & detractiones,
sicut modo geniti infantes, rationabi-
les, & sine dolo lac cōcupiscite, vt eo
crescatis in salutem, quoniam dulcis
est Dominus. Recogitate an hæc
quoque furdīs auribus à vobis
audita crebrius conculcentur.
 Et iterum. * *Vos autem genus ele-* 1. Pet. 2. 9.
ctum, regale sacerdotium, gens san-
cta, populus in adoptionem, vt virtu-
tes annuncietis eius qui de tenebris
vos vocauit in illud tam admirabile
lumen suum. Non solum enim
 per

Epistola Gilda.

Acto. I. 15.

Acto. I. 18.

per vos virtutes Dei nō annun-
tiantur vel meliorātur, sed etiā
prauissimis vestris apud incre-
dulos quosq; despiciūtur exem-
plis. Audistis fortē in eodē die,
quod in lectione Actus aposto-
lorum lectum est. * *Petro in medio
discipulorum surgente qui dixit: Vi-
ri fratres oportet scripturā impleri,
quam prädixit spiritus sanctus per
os David de Iuda. Et paulo post:
* Hic itaq; acquisiuit agrum de mer-
cede iniquitatis . Hoc securo vel
potius hebeti corde, quasi non
de vobis lectū fuisset , audistis.
Quis (quæso) vestrum non quæ-
rit agrum de mercede iniqui-
tatis? Iudas nāq; loculos com-
pilabat, vos ecclesiæ donaria fi-
liorumq; animas eius vastatis.
Ille adiit Iudæos vt Deum ven-
deret , vos tyrannos & patrem
vestrum diabolum vt Christum
despiciatis. Ille triginta argen-
teis venalem habuit omnium
fal-*

Saluatorem, vos vel vno obulo.
Quid plura ? Fertur vobis in
medium Matthiæ in confusio-
nem vestram exemplum, san-
ctorum quoq; apostolorum e-
lectione vel iudicio Christi non
propria voluntate sortiti, ad
quod cæci effecti non videtis
quam longe à meritis eius di-
stetis, dum in amorē & effectū
Iudæ traditoris spontē corru-
istis. Apparet ergo eum, qui
vos sacerdotes (sciens) ex cor-
de dicit, non esse eximiū Chri-
stianū. Sanè quod sentio, pro-
feram. Posset quidem lenior fi-
eri increpatio, sed quid prodest
vulnus manu tantum palpare,
vnguentōue vngere, quod tu-
more iam vel fœtore sibi hor-
rescens cauterio & publico
ignis medicamine eget, si ta-
men vllō modo sanari possit,
ægro nequaquā medelam quæ-
rente, & ab hoc medico longi-
us

Epistola Gilda.

Impugnatoris

1. Timoth. 3, 1.

1. Timoth. 3, 1.

1. Timoth. 3, 2.

us recedente? O inimici Dei & non sacerdotes, veterani malorum & non pontifices, traditores & non sanctorum apostolorum successores & non Christi ministri. Auscultastis quidem secundæ lectionis apostoli Pauli verborum sonum (sed in nullo modo monita virtutemq; seruastis, & simulachrorum modo, quæ nō vident neq; audiunt, eodem die altari astistis) tūc & quotidie vobis intonantis. * *Fratres (inquit) fidelis sermo est, & omni acceptione dignus. Ille dixit, fidelem & dignū, vos vt infidelem & indignum spreuistis. * Si quis episcopatum cupit, bonum opus desiderat. Vos episcopatum magnoperè auaritiæ gratia, nō spiritualis profectus obtētū cupitis, & bonū opus illi cōdignum nequaquā habetis. * Oportet ergo huiusmodi irreprehensibile esse. In hoc nāq; sermone lachry-*

chrymis magis quam verbis opus est, ac si dixisset Apostolus cum esse omnibus irreprehensibiliorem debere. *Vnius uxoris virum.* Quid ita apud nos quoque contemnitur* quasi nō audiretur vel idem dicere & *virum vxorum?* Sobrium, prudentem *dicere* *Virum Vxorum.* Ex hoc loco attende Episcopos Britonū Vxoratos fuisse, & Gildā hic solum reprehendere polygamos, hoc est, habētes simul plures Vxores, ob quod antea fol. 24. corripuit reges & principes. Patricius Hybernorū apostolus Vir fuit natione Britannus ex patre Caphurnio diacono: is etiam Calphurnius filius Potiti præsbyteri. At non similiter post Augustini aduentum Anglosaxonū episcopis & præsbyteris honorabile Visum est cōiugium. Itaq; hac reprehensio perpetuo id tēporis erat à Britonibus Vsurpata aduersus Saxones, ut dicerent eos cōtemptores matrimonij, quod Aldelmus Saxo innuit, cū crimē auertere cupiēs ita scribat. Neq; tamen Virginalē pudicitia gloriā immensis laudibus accumulantes, & ad exemplū rigida cōuersationis, & ardui formā propositi animos militantiū Christo instigantes immaculata matrimonij cōtubernia & legitimū legatis thori connubium, sicut scismaticorum (hoc contumelia nomine vocat gentem Britonum) deliramenta garriunt, spernendum ducimus. Hic Polydorus cōtra Veterū codicū lectionē Verbum Vxorū in Verbū Vxorū cōmutauit, & sententiā male distinxit.

* Cūm dicat
Paulus Virū
Vnius Vxo-
ris, non au-

Epistola Gilda.

tem. Quis etiam ex vobis hoc aliquando inesse sibi saltem optauit? *Hospitalem*, id si forte casu eucenerit, popularis auræ potius quam præcepti gratia factum, non prodest Domino saluatore ita dicente: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* * *Ornatum non violentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum.* O feralis immutatio, ô horrenda præceptorum cœlestium conculcatio; nonne infatigabiliter ad hæc expugnanda, vel potius obruenda actuum verborumque arma corripitis, pro queis conservandis atque firmandis (si necesse fuisset) & pœna ultro subeunda, & vita ponenda erat? Sed videamus & sequentia:

Castitas episcopi patris, ut habeatur perfecta, pendet ex castitate liberorum suorum.

Domum (inquit) *suam benè regentem*, filios habentem subditos, cū omni castitate. ¶ Ergo imperfecta est patrū castitas, si eidem non

non & filiorum accumuletur.
Sed quid erit, vbi nec pater, nec
filius mali genitoris exemplo
prauatus conspicitur castus?

*Si quis autem domui suae praesse ne-
scit, quomodo Ecclesiae Dei diligen-
tiam adhibebit?* Hæc sunt verba
quæ indubitatis effectibus ap-
probantur. * *Diaconos similiter pu-*

1. Timoth. 3. 8.

*dicos, non bilingues, non vino multū
deditos, non turpe lucrum sectantes,
habentes mysterium fidei in cōscien-
tia pura. Hi autem probentur pri-
mum, & sic ministrent, nullum cri-
men habentes. His nimirum hor-
rescens diu immorari, vnū ve-
ridicē possum dicere, quin hæc
omnia in contrarios actus mu-
tentur, ita vt clerici (quod non
absq; dolore cordis fateor) im-
pudici, bilingues, ebrij, turpis
lucri cupidi, habentes fidem &
(vt verius dicam) infidelitatem
in cōscientia impura, non pro-*

O. i.

bati

Epistola Gilda.

bati in bono sed in malo opere
præsciti ministrantes, & innu-
mera crimina habentes sacro
ministerio adsciscantur. Audi-
stis etiam illo die (quo multo
digni⁹ multoq; rectius erat, vt
ad carcerem vel catastram pœ-
nalem quam ad sacerdotiũ tra-
heremini) domino sciscitanti,
quem se esse putarēt discipuli,
Petrum respondisse: * *Tu es Chri-*
stus filius Dei viui, eiq; Domi-
num pro tali confessione dixis-
se: * *Beatus es Simon Bariona, quia*
caro & sanguis non reuelauit tibi,
sed pater meus qui in cœlis est. Ergo
Petrus à Deo patre doctus, rectè
Christum cōfiteatur. Vos autem
moniti à patre vestro diabolo
iniquè saluatorem malis acti-
bus denegatis. Vero sacerdoti
dicitur: * *Tu es Petrus, & super*
hanc petra edificabo ecclesiam meã.
Vos quidem assimilamini * *viro*
stulto

Matth. 16. 16.

Matth. 16. 17.

Matth. 16. 18.

Omni vero sa-
cerdoti dicitur:
tu es Petrus, &c.

Math. 7. 26.

*Stulto, qui edificauit domum suam
super arenam. Notandum verò
est, quod insipientibus in ædifi-
canda domo arenarum pendu-
læ mobilitati dominus nō coo-
peretur, secundum illud: Fece-*

runt sibi reges, & non per me. Iti-

demq; quod sequitur eadē so-

nat dicendo: * Et porta inferni non

Math. 16. 17.

præualebunt, eiusq; peccata intel-

liguntur. De vestra quid exiti-

abili structura pronuntiatur?

* Venerūt flumina & flauerunt vens

Math. 7. 25.

ti, & impegerunt in domum illam, &

cecidit, & fuit ruina eius magna.

Petro eiusque successoribus dis-

cit dominus, & tibi dabo clauēs

regni cælorū: Vobis vero, non noui

vos, discedite à me operarij iniqui-

tatis, vt separati sinistrae partis

cum hœdis, eatis in ignē æter-

num. Itemq; omni sancto sacer-

doti promittitur: & quaecunque

solueris super terram, erunt soluta

O. ij.

*Nota omnē
sanctū sacer-
dotem esse
successorem*

*Petri, &
omni huius-*

modi dici:

*Tibi dabo
clauēs, &*

*quaecunque
& solueris, &c*

Epistola Gilde.

P10.5.22. *et in caelis : et quaecunq; ligaueris
super terram , erunt ligata et in
caelis . Sed quomodo vos ali-
quid soluetis vt sit solutum &
in caelis à coelo ob scelera ad-
empti, & immanium peccato-
rum funibus compediti, vt Sa-
lomo quoq; ait: *Criniculis pec-
catorum suorum unusquisq; cōstrin-
gitur? Quaq; ratione aliquid
in terra ligabitis quod suprà
mundum modum etiam ligetur prater
vosmetipsos, qui ita ligati ini-
quitatibus in hoc mundo te-
nemini, vt in caelis nequaquam
ascendatis, sed in infausta tar-
tari ergastula non conuersi in
hac vita ad Dominum decida-
tis? Nec sibi quisquam sacerdo-
tum de corporis mundi solum
conscientia supplaudat, cum e-
orum queis preest (siqui pro-
pter eius imperitiam vel desidi-
am seu adulationem perierint)
in*

in die iudicij de eiusdem mani-
bus, veluti interfectoris, animę
exquirantur. Quia nec dulcior
mors, quę infertur à bono quo-
que homine quam malo. Alio-
quin non dixisset apostolus ve-
lut paternū legatum suis suc-
cessorib⁹ derelinquens, * *Mun-*
dus ego sum ab omniū sanguine. Non
enim subterfugi quo minus annunti-
arem vobis omne mysterium Dei. Acto. 20. 14.

Multumq; nam vsu ac frequen- *Multumque*
tia peccatorum inebriati, & in- *nam & su pro*
cessanter irruentibus vobis sce- *multū nam-*
lerum cumulatorum ac si vndis *que & su, &c*
quassati, vnam veluti post nau-
fragium (in qua ad viuorum
terram euadatis) pœnitentię
tabulam toto animi nisu ex-
quirite, vt auertatur furor
Domini à vobis misericorditer
dicentis: * *Nolo mortem pecca-*
toris, sed vt conuertatur & viuat.

Ipse omnipotens Deus totius

O. iij.

con-

Epistola Gilda.

consolationis & misericordiæ
paucissimos bonos pastores
cōseruet ab omni malo, & mu-
nicipes faciat(subactō comuni
hoste) ciuitatis Ierusalem coele-
stis, hoc est, sanctorum omni-
um congregationis, pater
& filius, & spiritus san-
ctus, cui sit honor, &
gloria in secula
seculorum.

Amen.

ia
es
u-
ni
le
ni-